

PORIN TAIDEMUSEON JULKAISUJA I
Vuosikertomus 1981
22. valtakunnalliset taidemuseopäivät

PORIN TAIDEMUSEON JULKAISUJA I

Vuosikertomus 1981

22. valtakunnalliset museopäivät Porissa 24.–26.9.1981

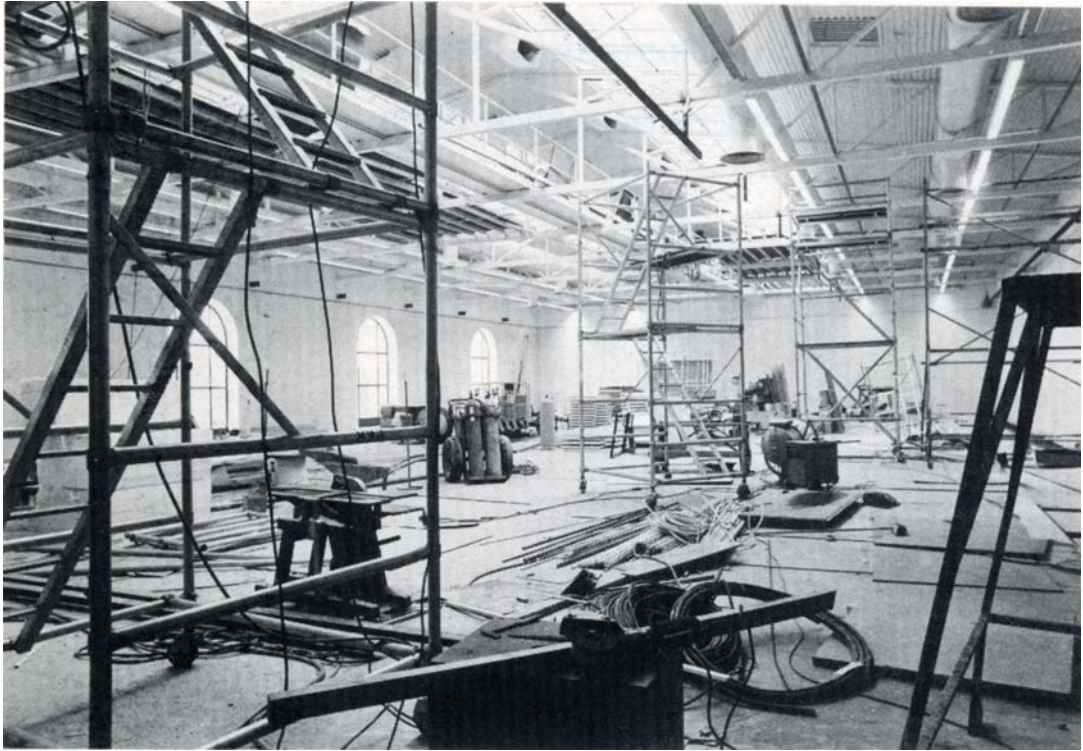
Porin taidemuseo

Pori 1982

ISBN 951-95764-2-8

ISSN 0359-4327

Painopaikka: Satakunnan Kirjateollisuus Oy, Pori 1982

Näyttelyhallin viimeistelytöihin kuuluu mm. lattian perusteellinen puhdistus ennen vahaamista.

SISÄLTÖ

PORINTAIDEMUSEON TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 1981

Hallinto	4
Henkilökunta	5
Toimitilat ja varusteet	7
Taidekokoelmat	8
Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelma	9
Porin kaupungin taidekokoelmat	16
Kirjasto ja arkisto	19
Näyttelytoiminta	22
Museo ja yleisö	24
Julkaisu- ja tiedotustoiminta	26
Muu toiminta	27
Talous	29

22. VALTAKUNNALLISET TAIDEMUSEOPÄIVÄT PORISSA 24.-26.9.1981

Taidemuseopäivien ohjelma	35
Apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelä: Taidemuseopäivien avaus	36
Jorma Heinonen: Taidemuseon informaatiojärjestelmä	41
Markku Lahti: Taidemuseon dokumentointitoiminta	48
Salme Sarajas-Korte: Keskuskuva-arkisto	67
Bengt von Bonsdorff: Yhteispohjoismainen mikrofilmausprojekti	74
Liisa Kasvio: Yhteispohjoismainen mikrofilmausprojekti	76
Marketta Seppälä: Taideteosten ATK-luettelointi	83
Yrjö Nurkkala: Aluetaidemuseon arkistojärjestelmä	95
Hyde Park -keskustelu	101
Taidemuseopäivien osanottajat	117

Porin taidemuseon toimintakertomus vuodelta 1981
HALLINTO

Porin taidemuseon omistaa Porin kaupunki ja se toimii kaupungin kulttuurilautakunnan alaisuudessa. Museon johtokuntana toimii kulttuurilautakunnan kuvataidejaosto. Kuvataidejaostoon kuuluvat kertomusvuonna seuraavat kulttuurilautakunnan nimeämät jäsenet henkilökohtaisine varajäsenineen :

puheenjohtajana markkinointisihteeri Aimo Ruusunen,

vj. teatteriohjaaja Noora Männistö,

varapuheenjohtajana opettaja Sirkka-Liisa Unkila,

vj. toimistonhoitaja Sirkka Leväjäärvi,

jäseninä

valaja Tauno Söderberg,

vj. offsetpainaja Raimo Viinamäki,

kapteeni Antti J. Pekola,

vj. kaavanpiirtäjä Marja Hautamäki,

vahtimestari Raija Kallioluoma,

vj. autonkuljettaja Anssi Kallionmäki,

toimistosihteeri Marketta Jokinen,

vj. laitost kirjastonhoitaja Eira Levander.

Kaupunginhallituksen edustajana kuvataidejaostossa on ollut opetusneuvos Pauli Happonen. Käsitteltyjen asioiden esittelijöinä ovat toimineet museonjohtaja Marketta Seppälä (taidemuseo) ja rehtori Pertti Ala-Outinen (taidekoulu). Sihteerinä on toiminut kulttuurisihteeri Sulo A. Savo. Kuvataidejaoston kokouksiin on myös osallistunut kulttuurilautakunnan puheenjohtaja Esa-Erik Yrjönkoski ja kulttuurisuunnittelija Ritva Koponen.

Kuvataidejaosto kokoontui 13 kertaa ja pöytäkertoihin merkittiin 146 taidemuseota tai yleensä kuvataideasioita käsittävää pykälää. Kulttuurilautakunnassa käsiteltiin kuvataidejaoston esityksestä 24 taidemuseon hallintoon tai yleensä kuvataiteeseen liittyvää pykälää. Taidemuseon kassa- ja tilivirastona on kaupungin rahatoimisto.

HENKILÖKUNTA

Museossa ovat kertomusvuoden aikana työskennelleet seuraavat henkilöt:

Vakinainen henkilökunta:

Marketta Seppälä, FK, museonjohtaja
Yrjö Nurkkala, FK, amanuenssi 1.4. alkaen
Aira Laiho, merkonomi, kanslisti
Jouni Lehtinen, talonmies-hallimestari 1.3 alkaen
Pirjo-Riitta Lindholm, valvoja-opas
Ritva Maja, siivooja

Tilapäinen henkilökunta:

Hilkka Kuusijärvi, Huk, näyttelysihteeri, tutkija
Soili Pitkälä, valvoja-opas 1.6. alkaen
Eila Ahlgren, siivooja 11.5 alkaen
Birgit Santala, museoapulainen 15.2 saakka
Marjo-Riitta Koskinen, museoapulainen 1.3. alkaen (kunnallinen työllistämistuki)
Jari-Pekka Vanhala, museoapulainen 14.10. alkaen (nuorten yhteiskuntatakuu).

Erilaisia huoltotöitä sekä näyttelyjen purku- ja pystytystöitä ovat lisäksi suorittaneet Eila Rantanen ja Eero Lindberg. Museon valokuvaustyöt on pääasiassa suorittanut Jalo Porkkala. Taidekokoelmien ATK-luettelointijärjestelmän viimeistelyn suoritti Jussi Vanha-Honko. Valvoja-oppaan kesälomittajana on ollut Janette Virtanen. Konekirjoittajana oli 16.11.-22.12. välisenä aikana Ammattikeskuksen konekirjoituskurssin II vuosiluokan oppilas Raija Nummelin.

Ulkopuolisina asiantuntijoina mm. vihkiäisnäyttelyn yhteydessä toimivat professori Maire Gullichsen ja sisustusarkkitehti Ben af Schulten.

Opintomatkat ja koulutus:

Museon henkilökunta on näyttelyjen kuljetusmatkojen yhteydessä tutustunut Helsingin, Tampereen ja Lahden museoihin. Museon henkilökunta on lisäksi osallistunut seuraaviin koulutustilaisuuksiin:

- Valtakunnalliset museopäivät Turussa 15.-16.5.: museonjohtaja Marketta Seppälä ja amanuenssi Yrjö Nurkkala. Museopäiville ja Suomen museonliiton 58.vuosikokoukseen 16.5. osallistui kaupungin-hallituksen edustajana kuvataidejaoston jäsen Marketta Jokinen,
- Museoalan koulutuskurssi Jyväskylän kesäyliopistossa 1.-5-6-: amanuenssi Yrjö Nurkkala,
- AV-aineiston luettelointikurssi Jyväskylän yliopistossa 5.-8.10.: amanuenssi Yrjö Nurkkala,
- Museotoimen neuvottelupäivät, kaupunkiliiton seminaari Espoossa 31.8.-1.9.: museonjohtaja Marketta Seppälä,
- Valtakunnalliset taidemuseopäivät Porissa 24.-26.9.: museon henkilökunta,
- Toimistohenkilökunnan täydennyskoulutuskurssi Porissa 15.9.-27.11. ja kertauskurssi Espoossa 3.-4.12.: kanslisti Aira Laiho,
- Museoiden julkaisutoimintaa käsittelevä seminaari Espoossa (Suomen museoliitto) 23.-24.11.: amanuenssi Yrjö Nurkkala,
- Kaupunkien sisäisen tiedotuksen kurssi Espoossa 23.-25.11.: kanslisti Aira Laiho.
- VES- ja TES-päivät 23.4.: kanslisti Aira Laiho.

TOIMITILAT JA VARUSTEET

Porin kaupunginvaltuusto varasi vuonna 1967 Porin taidemuseon käyttöön Kokemäenjoen rannalla sijaitsevan kaupungin entisen pakka- ja vaakahuoneen, joka yhdessä lähellä sijaitsevan, C. L. Engelin suunnitteleman raatihuoneen ja muiden lähiympäristön rakennusten kanssa muodostaa erään Porin merkittävimmistä rakennushistoriallisista kohteista. Pitkän, kahden kadun väliin sijoittuvan rakennuksen on suunnitellut vuonna 1864 lääninarkkitehti C.J. von Heideken. Alun perin yksikerroksista rakennusta korotettiin vuonna 1897 osittain kaksikerroksiseksi ja sen itä- ja länsipäädyt rakennettiin tornimaisiksi. Muutostyöt suunnitteli arkkitehti Gustaf Nyström.

Saneeraussuunnitelmat pakkahuoneesta taidemuseoksi on laatinut arkkitehtitoimisto Arkkitehdit ky Kristian Gullichsenin johdolla. Kaikkiaan lähes 3 000 m² käsittävän pakkahuoneen saneeraustyöt toteutettiin vaiheittain. Kesäkuussa 1979 päättyneen ensimmäisen rakennusvaiheen aikana valmistuivat museon aula, kahvila ja luentosali (noin 300 m²), joita käytettiin myös vaihtuvien näyttelyiden näyttelytilana. Toimistotilana oli yksi 10 m²:n huone. Varastotiloja ei ollut. Kertomusvuoden toukokuussa saatiin käyttöön iso näyttelyhalli (oin 800 m²) ja sen myötä siirrettävät näyttelyrakenteet. Kokonaisuudessaan museo valmistui syyskuussa, jolloin museo virallisesti vihittiin käyttöönsä. Museossa on em. tilojen lisäksi taideteosten varastotilat, pakkaushuone, arkisto, valokuvaarkisto, käsikirjasto, konservointihuone, valokuvauslaboratorio sekä toimistotilat.

Porin taidekoulun tilat rakennuksen itäpäädyn toisessa kerroksessa valmistuivat kesäkuussa 1979. Länsipäädyn ns. ateljeetilat, grafiikan työhuone ja maalausateljee, valmistuivat syksyllä 1981, ja ne on luovutettu toistaiseksi taidekoulun käyttöön.

Museon ilmastointi hoidetaan koneellisesti ja museossa on automaattiset murto- ja palohälyttimet. Museorakennus on vakuutettu Porin kaupungin rakennusviraston toimesta.

TAIDEKOKOELMAT

porin taidemuseon peruskokoelmana on professori Maire Gullichsenin 31.8.1971 perustaman Maire Gullichsenin taidesäätiön kotimaisen nykytaiteen kokoelma. Jo alkuvaiheessa taidesäätiön kokoelma käsitti yli 300 teosta, jotka säädekirjan mukaisesti päätettiin sijoittaa Porin taidemuseoon museorakennuksen valmistuttua. Kokoelmaa on vuosittain kartutettu ja tällä hetkellä se käsittää 464 teosta.

Porin kaupungin oman taidekokoelman kartuttamisesta on vuosina 1959-1980 vastannut kaupunginvaltuuston asettama kuvataidelautakunta, joka osaltaan merkittäväällä tavalla loi pohjaa taidemuseoin toiminnalle. Toimintavuosiensa aikana lautakunta hankki 522 teoksen kokoelman. Vuoden 1981 alusta lähtien kaupungin taidehankinnat siirtyivät kulttuurilautakunnan kuvataidejaoston tehtäväksi. Myös kaupungin kokoelmat käsittivät pääasiassa 1900-luvun suomalaista kuvataidetta. Hankinnoissa on etusijalla ollut alueellinen näkökulma: hankkimalla oman maakunnan taiteilijoiden töitä on koottu näyte satakuntalaisesta kuvataiteesta ja kehityksestä. Vaikka kaupungin omistamat taideteokset on suurelta osin sijoitettu julkisesti esille kaupungin virastoihin ja laitoksiin, ne hyödyntävät myös taidemuseon tutkimus-, näyttely- ja opetustoimintaa.

Kertomusvuoden aikana taidekokoelmien luetteloinnissa siirryttiin rekisteröintijärjestelmään, joka perustuu automaattiseen tietojen käsittelyyn. ATK-menetelmä toimii teknisenä apuvälineenä taidekokoelmiin liittyvien tietojen käsittelyssä, sillä suuren kapasiteettinsa ja nopeutensa ansiosta järjestelmä pystyy monimuotoiseen integrointiin, ts. erilaisten, keskinäisessä riippuvuussuhteessa olevien tietojen tai tietoaaineistojen yhdistämiseen. ATK-ohjelman suunnitteli insinööri Jussi Vanha-Honko.

Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelma

Porin taidemuseon valmistuttua syyskuussa 1981 siirrettiin Porin kaupungin ja Maire Gullichsenin taidesäätiön välisen sopimuksen mukaisesti säätiön taidekokoelma museon peruskokoelmaksi. Pääosa teoksista kuljetettiin Ahlströmin pääkonttorin varastohuoneesta Noormarkusta elo-syyskuun aikana. Varastossa säilytettyinä olleet teokset inventoitiin Porin taidemuseon toimesta vuoden 1980 aika-

na. Muualla säilytettyinä olleet taidesäätiön työt on tuotu taide-museoon vihkijäisnäyttelyn järjestelyjen ja museon varastotilojen valmistumisen yhteydessä.

Vuoden 1981 aikana taidesäätiön varoin säätiön kokoelmaan hankittiin teos:

Juhani Linnovaara, "Yön huone", öljymaalauk, 148, 5x193, 5, 1979-81. (Ostoon liittyen Linnovaaran teokset inv.no 80 "Oletko kuullut" ja inv.no 81 "Näköalapaikka" vaihdettiin osasuorituksena hankittuun teokseen. Kyseiset teokset on poistettu teosluettelosta.)

Kertomusvuoden aikana saatiin taidesäätiön kokoelmiin lahjoituksina 51 teosta:

Arne Tor, "Yö, Väinö", öljymaalauk, 110x220, 1981,
lahjoittanut Maire Gullichsen,

Arne Tor, "Punaista valoa jossakin", öljymaalauk, 110x190, 1980,
lahjoittanut Maire Gullichsen,

Augustson Göran, "Sommitelma", öljymaalauk, 75x90, 1977,
lahjoittanut Maire Gullichsen,

Blomstedt Juhana, "Orsenna" ("Reliefi"), sekatekniikka, 65,
5x84,5, 1973, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Bäck Yngve, "Menton", öljymaalauk, 46x55, 1950,
lahjoittanut Maire Gullichsen,

Colliander Tito, "Omakuva", lyijykynäpiirros, 32x26, 1912, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Enckell Magnus, "jokimaisema", vesiväri, 24, 5x37, 1915,
lahjoittanut Maire Gullichsen,

Grönvall Sven, "Parisisk konstnärinna", tussilaveeraus, 47x35, 1974, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Hartman Mauno, "Keskipäivä", puuveistos, 265x221x82, 1979,
lahjoittanut Maire Gullichsen,

Hautala Jorma, "Suuri fragmentti", akryyli, 210x145,5, 1980, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Kivijärvi Harry, "Teema II sarjasta Tien varrella", seinävaate, 184x161, 1977, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Kivijärvi Harry, "Purje", gabrovestos, 174, 1979, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Kujasalo Matti, "7 osaa", akryyli, 141x141, 1981, osasuoritus Maire Gullichsen,

Kärkkäinen Seppo, "Sommitelma", guassi, 54, 5x36, 5, 1980, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lehtinen Kauko, "Kannukset", tussipiiirros, 64, 5x47, 1974 lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lehtinen Kauko, "Nainen hollantilaispuvussa", tussipiiirros, 42x32, 1974, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lehtinen Kauko, "asetelma pöydälläni", tussipiiirros, 42x32, 1974, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lehtinen Kauko, "Jeannette contente", tussipiiirros, 35x35, 1974, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lehtinen Kauko, "Uudet silmälasit", tussipiiirros, 46x47, 1973, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Levonen Ahti, "Kohtaavat muodot", maalaus, sekatekniikka, 170x170, 1967, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lumikangas Pentti, "Tuntematon rakennus", tussipiiirros, 20x12,6, 1977, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lumikangas Pentti, "Portti", tussipiiirros, 14, 8x10, 4, 1980, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lumikangas Pentti, "Muuri", tussipiiirros, 17, 3x12, 1980, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lumikangas Pentti, "Venetsian muisto", tussipiiirros, 19, 2x12, 6, 1978, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lybeck Nils, "Maisema", öljymaalauk, 31, 5x59, 5, 1934, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Lubeck Nils, "Rågsjär", vesiväri, 44, 5x59, 5, 1943, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Mäkelä Tommy, "Prinsessan uni", öljymaalauk, 120x120, 1981, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Osipow Paul, "OPS, Marcus, Carolus, Paulus", akryyli, 139x120, 1979, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Osipow Paul, "OPS, sininen ja oranssi", akryyli, 120, 5x90, 5, 1970, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Osipow Paul, "OPS, punainen ja oranssi", akryyli, 170x66, 1979, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Pullinen Laila, "Pro patria", marmori ja pronssiveistos, 150x170, 1970, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Ruutsalo Eino, "Ruskea harmaa pystytila", guassi, 76x56, 1980, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Ruutsalo Eino, "Musta ruskea pystytila", guassi, 76x56, 1980, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Ruutsalo Eino, "Kosmos 3", valokin.veistos, 37x37x21, 1970, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Ryynänen Pekka, "Mikrokosmos", guassi, 48x48, 1979, lahjoittanut Maire Gullichsen,

Ryynänen Pekka, "Okra", guassi, 48x48, 1980, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Ryöppy Katharina, "Sommitelma", guassi, 21x21, 1963, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Tapper Kain, "Sade", puureliefi, 42x43, 1973, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Thunström Björn, "Rouden", lyijykynäpiirros, 37x52, 5, 1928, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Thunström Björn, "Rautatieasema, Pariisi", öljymaalauk, 140x96, 1932, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Thunström Björn, "Fiskarham", öljymaalauk, 54, 5x65, 1933, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Vanni Sam, "Kolumbus", guassi, 60x44, 1978, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Hannu Sakari, /3 nimetöntä serigrafiaa/, kukin 13, 5x13, 5, 1975, 2/10-75, 10/10-75, 1/10-75, lahjoittanut Maire Gullichsen,
 Grönvall Sven, "Getsemane", öljymaalauk, 49, 5x39, 5, 1939, lahjoittanut Ina ja Tito Colliander,
 Lodenius Hanna, "UNG flicka", liitupiirros, 46x37, 1899, lahjoittanut Ingegerd Luther ja Erik Lodenius,
 Lodenius Hanna, "Lemland", öljymaalauk, 31, 5x42, 5, 1900, lahjoittanut Ingegerd Luther ja Erik Lodenius,
 Lodenius Hanna, "Naken träd", vesiväri, 35, 5x24, 3, 1902, lahjoittanut Ingegerd Luther ja Erik Lodenius,
 Mäkelä Tommy, /Nimetön/, öljymaalauk, 92, 5x65, lahjoittanut Sakari Alanen,
 Nordström Lars-Gunnar, "Litografia I", litografia, 58x42, 1968-73, lahjoittanut Lars-Gunnar Nordström,
 Nordström Lars-Gunnar, "Litografia II", litografia, 58x42, 1968-73, lahjoittanut Lars-Gunnar Nordström,
 Tamminen Tapani, "Rufus 7", öljymaalauk levyllä, 126x76, 1967, lahjoittanut Mona Huber.

Seuraavat teokset ovat taidesäätiön alkuperäisissä luetteloissa inventointi- ja luettelointitietojen perusteella merkittyinä kahteen kertaan:

inv.no 15, Carlstedt Birger, "Sommitelma", 59x49, 1955 =
 inv.no 14, Carlstedt Birger, "Sommitelma", 60x50, 1955

inv.no 47, Grönvall Sven, "Äiti ja lapsi", 48x37, 1937 =
 inv.no 207, Grönvall Sven, "Äiti ja lapsi", 48x37, 1937

inv.no 49, Grönvall Sven, "Vuokatti", 27x37, 1949 =
inv.no 50, Grönvall Sven, "Vanhoja aittoja", 27x37, 1949

inv.no 179, Colliander Ina, "Tyttö muuttuu puuksi", 38x25, 1947 =
inv.no 180, Colliander Ina, "Nainen muuttuu puuksi", 41x27, 1947

inv.no 212, Grönvall Sven, "Yyteri", 48x60, 1951 =
inv.no 211, Grönvall Sven, "Myrsky", 48x60, 1951

inv.no 275, Thunström Björn, "Miehen pää", 22x15, 1928 =
inv.no 273, Thunström Björn, "Miehen profiili", 19x22, 1928

inv.no 365, Methner-Borgström Ernst, "Stabiili", 81, 1972 =
inv.no 243, Methner-Borgström Ernst, "Semaforii", 81x25, 1967

Viimeksi mainittujen tarkastusten osalta teosluettelon inventointinumeroilla 15, 47, 49, 179, 212, 275 ja 365 merkityt teokset on poistettu luettelosta. Teosten kokonaismäärä on vähentynyt näiltä osin seitsemällä teoksella.

Porin kaupungin taidesäätiön kesken vuonna 1980 solmittuun sopimuksen liittyvästä teosluettelosta poiketen taidemuseossa ei vielä ole seuraavia teoksia:

inv.no 34, Enckell Torger, "Omakuva", öljymaalauk, 12x33, 1933
inv.no 114, Sandqvist Rolf, "Öljymaalauk kankaalla", 46x55, 1955
inv.no 124, Sipilä Sulho, "Asetelma", öljymaalauk, 63x73, 1939
(sij. Ahlströmin Varkauden konttoriin)
inv.no 125, Sipilä Sulho, "Näkymä Mairean ikkunasta", öljymaalauk, 62x51, 1941
inv.no 147, Vanni Sam, "Sinistä, roosaa ja vihreää", tempera, 33x54, 1952
inv.no 167, Boehm Tuomas von, "Asetelma", litografia, 14x16, 3, 1951
inv.no 181, Colliander Ina, "Joulu", puupiirros, 38x26, 1948
inv.no 223, Kärkkäinen Seppo, "25 muunnelmaa kahdella perusyksiköllä", serigrafia, 1973
inv.no 303, Granfelt Erik, "Äiti ja lapsi", lyijykynä, 35x28, 1954

Taidesäätiön päätöksellä myydään seuraavat teokset:

inv.no 83, Markkula Mauno, "Maisema", öljymaalauk, 44x68,

inv.no 144, Thunström Björn, "Helsingland", öljymaalaukset, 74x61, (sij. Ahlströmin Varkauden konttoriin).

Taidesäätiön teosten kokonaismäärä on 464 inventaarionumeroilla 1-475.

Näyttelyt ja lainaukset

Porin taidemuseon vihkiäisnäyttely 25.9.-22.11.1981 koottiin taidesäätiön kokoelmasta. Esillä oli 239 teosta. Näyttelyä varten painettiin 64 sivuinen kuvitettu luettelo, jonka painosmäärä oli 1100. Näyttelyluettelo oli kolmekielinen (suomi, ruotsi, englanti) ja siihen oli kirjattu 402 taideteoksen tiedot. Samoin näyttelyä varten painettiin mustavalkoinen juliste, jossa oli painojäljennöksenä Sam Vannin "Epävakaa tasapaino", öljymaalaukset (1972).

Säätiön teoksia oli kertomusvuoden aikana lainassa seuraavissa näyttelyissä:

1. Muoto ja rakenne, konstruktivismi Suomen modernissa arkkitehtuurissa, kuvataiteessa ja taideteollisuudessa.

Ateneumin taidemuseo, Helsinki 31.7.-13.9.1981.

- Arne Tor, "Sommitelma", seinävaate, 1969.

2. Kain Tapper, vuoden taiteilija 1981.

Helsingin taidehalli 25.8.-20.9.1981

- "Ennen ukkosta", puuveistos, 1971
- "Kuutamo", puuveistos, 1971
- "Putous", puureliefi, 1979

3. Taiteilijattaria.

Ateneumin taidemuseo, Helsinki 2.12.-15.11.1981;

Tampereen taidemuseo 22.11.1981-10.1.1982.

- Schjerfbeck Helene, "Korealaiskurpitsoja", öljymaalaukset, 1935
- Thesleff Ellen, "Lydia", öljymaalaukset, 1899.

Kokoelmien huolto

Kertomusvuonna säätiön taideteosten kehyksiä uusittiin ja korjattiin ulkopuolisilla yhteensä 9.044,50 markalla.

Käytetyt kehysliikkeet olivat:

- Kehysliike Korttesniemi, Pori
- Kultaus- ja kehysliike A. Virtanen, Helsinki

- Kehysliike ja kultaamo =y Aarne V. Silvennoinen, Helsinki.

Konservointi toimenpiteitä kertomusvuonna suoritettiin kahdelle öljyvärimalaukselle. Juho Mäkelän "Puita, punaisia taloja taustalla", (1913) ja Unto Pusan "Janus", (1970) olivat Ateneumissa konservaattorioppilas Marja Santalan korjattavana. Ensinmainitusta teoksesta paikattiin reikä ja toisessa kiinnitettiin lohkeavaa väriä ja teos puhdistettiin sekä suojalakattiin. Konservointikustannukset olivat 1.200 markkaa.

Taidesäätiön toiminnasta vastaa säädekirjan mukaan hallitus, johon kuuluvat:

Maire Gullichsen, professori, säätiön perustaja (puheenjohtaja),
Lilli Alanen, fil.lis., puheenjohtajan henkilökohtainen varajäsen,
Sam Vanni, akateemikko,
Salme Sarajas-Korte, fil.tri,
Mikko Sävelä, apulaiskaupunginjohtaja
Marketta Seppälä, taidemuseonjohtaja
Ylermi Säteri, apulaiskaupunginjohtaja, varajäsen
Matti Salmivalli, kaupunginarkkitehti, varajäsen
Sulo A. Savo, kulttuurisihteeri, säätiön sihteeri ja asiamies.

Taidesäätiön kokoelmiin kuuluvat mm. Harry Kivijärven "Purje" sekä Mauno Hertmanin "Keskipäivä".

Porin kaupungin taidekokoelmat

Kuvataidejaosto on kartuttanut Porin kaupungin taidekokoelmia kertomusvuonna 36 teoksella, joiden yhteishinta oli 89.020,00 markkaa.

Hankitut taideteokset ovat:

Ahlgren Lauri, "Organismin lento", serigrafia

Bazaine Jean, "L'etre perdu", litografia

Hirvelä Erkki, "Asetelmia", akvarelli

Hirvelä Erkki, "Savijärvi", akvarelli

Huittinen Raimo, "Piirroksia Vähärauman koulusta", 5 tussipiirroksen sarja

Hämäläinen Kauko, "Valo IV", öljymaalalaus

Kaipanen Unto, "Koirat" (luonnos), lyijykynäpiirros

Kaipanen Unto, "Pilakuva" (luonnos), lyijykynäpiirros

Karkku-Hohti Anja, "Punapukuinen", öljymaalalaus

Koskela Reijo, "Merihevonen", viivasyövytys/akvatinta

Krohn Inari, "Työttömien armeija", öljymaalalaus

Lamberg Ensio, "Sinistä vasten", sekatekniikka

Lamberg Ensio, "Tyhjän pantti", sekatekniikka

Lehto Nikolai, "Perhe", öljymaalalaus

Manzú Giacomo, "Rakastavaiset II", etsaus/akvatinta

Mäkinen Pertti, "Metsän reunasta", puupiirros

Mäkinen Pertti, "Varjot", puupiirros

Mäntynen Tuomas, "Ensimmäinen lomapäivä", öljymaalalaus

Nuoreva Marjatta-Meriluoto Aila, salkku grafiikkaa ja runoja

Olin Antero, "Citta di MareII", ets./väriakv./reliefipaino

Olin Antero, "Colesseum in Year 2000", ets./akv./reliefip.

Riihikoski Olli-Pekka, "Sotaveteraani-sarja"

"Sotainen vaivaisukko", öljymaalalaus

"Tanssivat vaivaisukot", öljymaalalaus

"Vaivaisukon vaimo", öljymaalalaus

"Pieni vaivaisukko", öljymaalalaus

Rouvinen Väinö-Kilpi Eeva, salkku grafiikka ja runoja

Ruottunen Eira, "Oma koti kullan kallis", öljymaalalaus

Salmi Sulo, "Merelle mieli", väripuupiirros

Solin Pekka, "Rannalla", öljymaalalaus

Söderberg Tauno, "Hiljainen iltapäivä", öljymaalalaus

Troschke Wolfgang, "Z/5/81", piirustus

Valo Pirkko, "Karhun pääsiäinen", akvarelli

Vanas Virpi, "Taiteilijan uni", öljymaalalaus

Wargh Carl, "Rytmejä Erkin riihessä", akvarelli

Wargh Carl, "Mäntyjä II", akvarelli

Lahjoituksina kaupungin kokoelmiin saatiin kertomusvuoden aikana seuraavat teokset:

Pohjoinen Jussi, "Luonnos no 3 alttaritaulua varten", hiilipiirustus

lahj. Porin taidemuseon Kannatusyhdistys r.y.

Rouvinen Väinö, "Keskipäivä", akvatinta

lahj. Varkauden kaupunki

Lehtonen Teemu, "Häiritsijä", puupiirros

lahj. Porin kaupungin nuorisolautakunta

Sojakka Helena, "Kukka-asetelma", öljymaalaus

lahj. Porin kaupungin sosiaalilautakunta

Aaltonen Väinö, "Turun Taideyhdistyksen piirustuskoulu", mitali

lahj. Turun taidemuseo

Varja Heikki, "Wäinö Aaltonen 1894-1966", mitali

lahj. Wäinö Aaltosen museo

Räike Kaiko, "Jalmari Karhula", mitali

lahj. Rauman taidemuseo

Jaatinen Toivo, "Olavin linna", mitali

lahj. Suomen museovirasto

Hietala Leila, "Lahden museo 50v", mitali

lahj. Lahden museo

Räsänen Kauko, "Matti Kauppinen 1843-1936", mitali

lahj. Satakunnan museo

Tukiainen Aimo, "Turku museum historicum", mitali

lahj. Turun historiallinen museo

Auren B., "Anders Chydenius 1729-1979", mitali

lahj. Kokkolan kaupunki

Mattila Tuulikki, "Suopursu", seinävaate

lahj. Harjavallan, Huittisten ja Kokemäen kaupungit sekä

Nakkilan kunta

Räike Kauko, "Tyrsky", Veistos

lahj. Porin Saskia r.y.

Hirvimäki Veikko, "Ystävyys", veistos

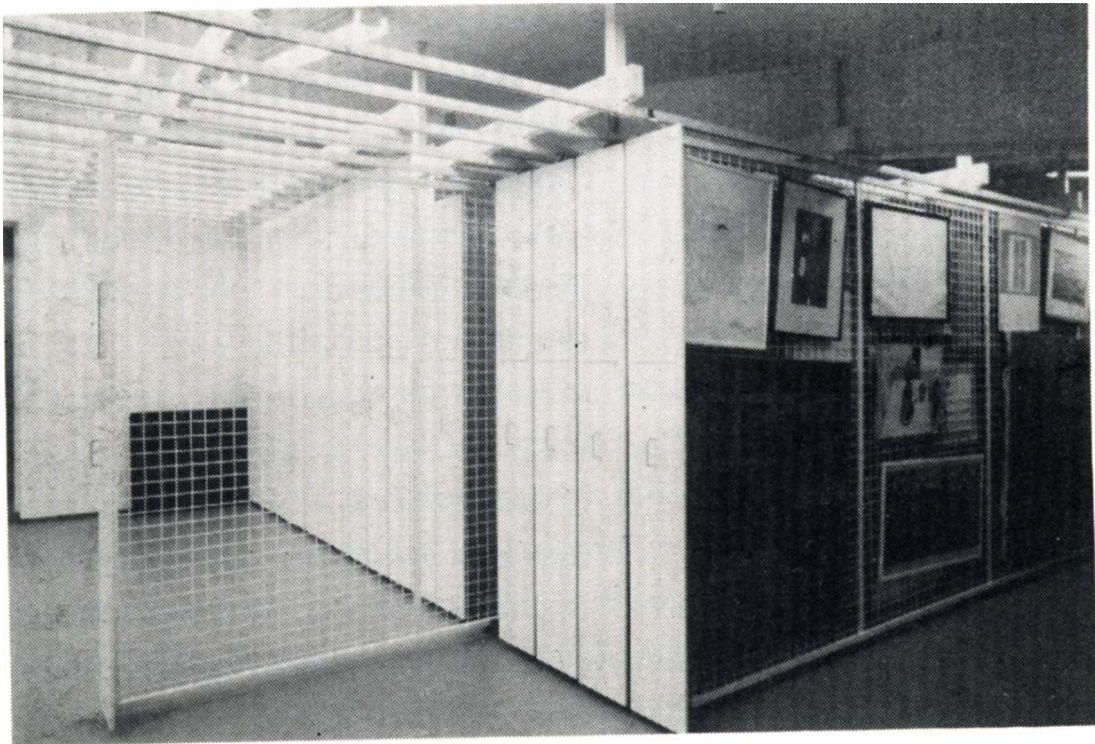
lahj. Alvar Aalto -museo.

Kertomusvuoden päättyessä kaupungin kokoelmissa oli yhteensä 662 teosta.

Porin taidemuseo on huolehtinut kaupungin kokoelmiin kuuluvien teosten kortistoinnista ja luetteloinnista sekä kehystyksestä. Teoksia on myös valokuvattu ja niistä koottuja pienoisenäyttelyjä on lainattu koulujen ja harrastuspiirien käyttöön.

Taidemuseon toimesta on huolehdittu teosten sijoittamisesta kaupungin julkisiin tiloihin ja niiden lainaamisesta näyttelyihin.

Tauluvarasto

KIRJASTO JA ARKISTO

Porin taidemuseon kirjasto on luonteeltaan käsikirjasto, joka on myös museoyhteisön käytettävissä. Kirjaston kokoelmassa on museo-toimintaa, kuvataidetta, arkkitehtuuria, taideteollisuutta ja valokuvausta sekä kulttuurihistoriaa käsittelevää kirjallisuutta. Kirjastoon kootaan myös eri museoiden ja taidejärjestöjen ohjelmia ja vuosikertomuksia. Kertomusvuonna on myös aloitettu näyttelyluetteloiden ja julisteiden hankkiminen.

Kirjallisuutta hankittiin ja saatiin lahjoituksina 169 nidettä sekä lisäksi näyttelyluettelot ja julisteet. Kertomusvuoden lopussa kirjallisuutta oli 344 nidettä eli kokoelma kaksinkertaistui. Museon vihkiäisissä vastaanotettiin runsaat kirjalahjoitukset.

Museoon tilattiin kertomusvuoden aikana seuraavat taide- ja museo-alan lehdet:

- Arkkitehti, Suomi
- Suomen museoliitto tiedottaa, Suomi
- Taide, Suomi
- Valokuva, Suomi
- Art forum, USA
- Art international, Sveitsi
- Bildende Kunst, Saksan Demokraattinen tasavalta
- Cahiers, Ranska
- Cras, Tanska
- Dutch art and architecture today, Hollanti
- Flash art, Italia
- Iskusstvo, Neuvostoliitto
- Kunst & Antiquitäten, Saksan liittotasavalta
- Luisiana revy, Tanska
- Museum, julkaisija Unesco
- October, USA
- Paletten, Ruotsi
- Svenska murees, Ruotsi

Tilattujen lehtien lisäksi kirjastoon tulee runsaasti eri museoiden ja laitosten tiedotelehtiä.

Kirjaston aineisto on järjestetty UDK-aiheluokituksen mukaan. Luetteloinnissa alettiin kertomusvuonna noudattamaan kirjastojen uusia luettelointisääntöjä, jotka noudattavat kansanvälisiä ISBD-kuvailustandardia.

Museon kuva-arkistoon tehtiin kertomusvuonna hankintoja 20 päänumeroa, jotka sisältävät 207 yksittäistä kuvaa. Kuvat ovat pääasiassa kuvattu museon kokoelmista ja näyttelyistä. Valokuvauksen on pääasiassa suorittanut Satakunnan museon valokuvaaja Jalo Porkkala.

Lehtileikkeitä on kertomusvuonna leikattu seuraavista lehdistä: Helsingin Sanomat, Lalli (Kokemäki), Satakunnan Kansa (Pori), Satakunnan työ (Pori) ja Uusi Aika (Pori) sekä satunnaisesti aikakauslehdistä ja muista sanomalehdistä. Leikekokoelman kartuttamisessa on painopiste ollut museon toimialueen kuvataide ja museotahtumissa.

Museossa on seuraavat erillisarkistot:

- Toimittaja Arvo Mäen arkisto, joka sisältää Arvo Mäen keräämää aineistoa Porin kaupungin kuvataidelautakunnan toiminnasta. Arkistoon lahjoitettu vuonna 1980.
- Taidevintin arkisto, joka sisältää kulttuurisihteeri Sulo A. Savon kokoamaa Taidevintin toimintaa käsittävää materiaalia vuodesta 1964 vuoteen 1979. Arkisto on lahjoitettu vuonna 1979.

Taidemuseon diakokoelmista on koottu koulujen ja harrastuspiirien käyttöön seuraavat diasarjat:

- INTO LINTURI - satakuntalaisen maiseman ja ihmisen kuvaaja, 36 diaa. Sarjaan liittyy fil.yo Päivi Åkermanin laatima tutkielma Into Linturin tuotannosta, 15 s.
- KOLME AKVARELLISTIA - Erkki Hivelä, Inari Krohn ja Carl Wargh, 33 diaa.
- VIOLET SOL - Tanskan nuorta ekspressionismia, 10 diaa.
- RANSKALAISTA GRAFIIKKAA - Pablo Picasson, Georges Braquen, Henri Toulouse-Lautrecin, Pierre Bonnardin, Eduard Vuillardin ja Henri Matussen grafiikkaa. 50 diaa.
- 1900-LUVUN TAIDETTA PARIISIN MODERNIN TAITEEN MUSEON KOKOELMASTA, 20 diaa.

Kirjallisuutta ja arkistomateriaalia ovat kertomusvuoden aikana lahjoittaneet:

Erkki Vanhakoski, Tekstiilitaiteilijat TEXO ry, Marketta Seppälä, Eurographica Oy, Pertti Ala-Outinen, Riikan kaupunki, Aimo Ruusunen, Alvar Aalto -museo, Romanian suurlähetysrö, Porin Työväen Kuvataiteen Ystävät ry, Kuopion Terveysvaltuuskunta, Turun maakuntamuseo, Porin Teatterisäätiö rs., Taisto Ahtola, Joensuun kaupungin

museot, Tampereen Nykyaikaisen taiteen museo, Tampereen Taideyhdistys ry, Tampereen taidemuseo, Pirkanmaan aluetaidemuseo, Suomen Taideakatemia, Harjavallan kaupungin museolautakunta, Emil Cedercreutzin museo, Keski-Suomen museo, Kuopion taidemuseo, Oulun taidemuseo, Kemin kaupungin, Suomen museoliitto, Lahden taidemuseo, Maria Berg, Salme Aaltonen, Erkki Talari, Gunvor Zilliacus, Hilikka Sohlberg, Onni Tuomi, National museum (Tukholma), Ranskan suurlähetystö, Maire Gullichsen, Unkarin kansallisgalleria, Suomen Valokuvataiteen museo, Augustin Jurica ja Hilikka Kuusijärvi.

Kirjasto

NÄYTTELYTOIMINTA

Kertomusvuonna Porin taidemuseossa järjestettiin yhteensä 20 näyttelyä, jotka esittelivät sekä kotimaisen että ulkomaisen kuvataiteen eri alueita.

Museon vihkiäisnäyttely, Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelman esittely, aloitti virallisesti museon täysimittaisen näyttelytoiminnan. Muista Porin taidemuseon kokoamista näyttelyistä laajimmat olivat Anitra Lucanderin näyttely sekä NAIVISMIA - kotimaista nykytaidetta -näyttely.

Näyttelyt:

- 19.12.-25.01. ERKKI HIVELÄ, INARI KROHN, CARL WARGH
Akvarelleja
- 30.01.-22.02. JEAN BAZAINE
Akvarelleja
GIACOMO MANZÙ
Grafiikkaa, piirustuksia, veistoksia
- 28.02.-22.03. ANITRA LUCANDER
Maalauksia, piirustuksia, grafiikkaa
- 02.04.-28.04. INA COLLIANDER
Grafiikkaa
- 09.04.-28.04. VALOKUVIA DDR:stä
Suomi-DDR -seuran 25-vuotisjuhlanäyttely
- 09.05.-20.05. KANKAANPÄÄN JA PORIN TAIDEKOULUJEN KEVÄTNÄYTTELY
- 03.05.-31.05. PORIN TAITEILIJASEIURAN VUOSINÄYTTELY
- 03.06.-28.06. RUUSUPALETTI
Kotimaista nykytaidetta
- 08.06.-28.06. BELGRADIN KOULUKUNTA
- 03.07.-26.07. UNKARIN AVANTGARDE
Ryhmä kahdeksan ja aktivistit
- 04.07.-26.07. TURUN TAIDEGRAAFIKOT
- 01.08.-30.08. WOLFGANG TROSCHKE
Grafiikkaa
- 01.08.-20.08. NAIVISMIA
Kotimaista nykytaidetta
- 01.08.-15.08. ROMANIAALAISTA TEKSTIILITAIDETTA JA NYKYGRAFIIKKAA
- 04.09.-15.09. VAIKKO VIONOJA
- 18.09.-20.09. PORIN TEATTERIN JULISTEITA
- 25.09.-22.11. VIHKIÄISNÄYTTELY
Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelmat

TETSUYA NODA
Grafiikkaa
021.12.-03.01. VALTAKUNNAN NÄYTTELY
Suomen kuvataide 1981

Lainattavat pienoisnäyttelyt

Porin kaupungin taidekokoelmista on koottu seuraavat näyttelyt:

SUOMALAISTA TAIDEGRAFIIKKAA I

Marjatta Hanhijoki, Ilppo Heikuri, Outi Heiskanen, Juho Karjalainen, Helmi Kuusi, Einari Levo, Helge Riskula ja Heli Salonen. 15 teosta.

SUOMALAISTA TAIDEGRAFIIKKAA II

Laurin Ahlgren, Marjatta Hanhijoki, Matti Helenius, Erkki Hervonen, Manno Kalliomäki, Ensio Lamberg, Seppo Mattinen, Erns Mether-Borgström, Aune Mikkonen, Antti Ojala, Tuulikki Pietilä, Helge Riskula ja Matti Waskilampi. 19 teosta.

RUNO JA KUVA, VÄINÖ ROUVINEN-EEVA KILPI. 8 teosta.

RUONO JA KUVA, MARJATTA NUOREVA-AILA MERULUOTO. 8 teosta.

SATUKUVIA

Nikolai Lehto, Raimo Kanerva, Sinikka Palonen, Eira Ruotunen, Pirkko Valo ja Virpi Vanas.

8 teosta.

Näyttelyjä ovat lainanneet Kokemäen kirjasto (Suomalaista taidegrafiikkaa I ja II), Teknillinen oppilaiton (Suomalaista taidegrafiikkaa II), Seutukaavaliitto (Suomalaista taidegrafiikkaa II) ja Porin ammatillinen kurssikeskus (maalauksia ja grafiikkaa kaupungin kokoelmista).

MUSEO JA YLEISÖ

Porin taidemuseo oli kertomusvuoden aikana avoinna yleisölle 265 päivää. Normaalisti museo on ollut avoinna päivittäin (maanantaisin suljettu) kello 12-18.

Toukokuuhun 1981 asti näyttelytiloina olivat museon aula, kahvila ja luentosali (n. 300 m²). Näyttelyjen vaihtuessa museo oli suljettuna.

Varsinaisen näyttelyhallin (n. 800 m²). näyttelytoiminta käynnistyi toukokuussa.

Vuoden kokonaiskävijämäärä oli 57 310 henkilöä. Ryhmissä käyneitä oli yhteensä 15 073 henkilöä, joista koululaisryhmässä käyneitä 5 130 henkilöä. Museon tapahtumista on pyritty tiedottamaan erityisesti kouluille kuvaamataidonopettajien välityksellä. Näyttelyittäin yleisökäynnin jakaantuivat seuraavasti:

Näyttely	Avoinna	Kävijämäärä
Työ ja työttömyys (Sampola)	19.12.-25.01.	1 278
Erjju Hirveä, Inari Krohn ja Carl Wargh	19.12.-25.01.	1 596
Jean Bazaine, Giacomo Manzú	29.01.-22.02.	1 777
Anitra Lucander	28.02.-22.03.	2 023
Valokuvia DDR:Stä, Ina Collander	09.04.-28.04.	1 806
Porin Taiteilijaseuran vuosinäyttely	03.05.-31.05.	
Kankaanpään ja Porin taidekoulujen kevätnäyttelyt	06.05.-31.-05.	5 084
Ruusupaletti	03.06.-28.06.	
Jugoslaviaalaisia kuvia	09.06.-28.06.	5 385
Unkarin avantgarde, Turun taidegraafikot	03.07.-26.07.	4 684
Suomalaisia naivisteja, Romanialaista tekstiilitaidetta ja nykygrafiikkaa	01.01.-15.08.	
Wolfgang Troschke	01.08.-30.08.	7 493
Veikko Vionoja	04.09.-15.09.	1 833
Porin Teatterin julisteita	18.09.-20.09.	702
Vihkiäisnäyttely	25.09.-22.11.	
Tetsuya Noda	25.09.-22.11.	17 267

Valtakunnan näyttely	01.12.-03.01.	6 382
----------------------	---------------	-------

Näyttelyihin liittyen museossa järjestettiin avajaisesittelyjä sekä esitelmätilaisuuksia. Näyttelyjen avaajaksi on kutsuttu mm. kulttuuri- ja tiedeneuvos M. Raymond Neuville Ranskan suurlähetystöstä, Unkarin suurlähettiläs Maria Stanescu, valtion kuvataide-toimikunnan puheenjohtaja Eero Hiironen, apulaiskaupunginjohtaja Esa-Erik Yrjönkoski ja kuvataidejaoston puheenjohtaja Aimo Ruusunen. Esittelyjä ja esitelmiä ovat pitäneet taidemaalari Erkki Hirvelä, maisteri C:J: af Forselles, Porin taidekoulun rehtori Petti Ala-Outinen, Kankaanpään taidekoulun opettaja Osmo Klén, amanuenssi Yrjö Nurkkala, toiminnanjohtaja Aira Heinänen, apulaiskirjastonhoitaja Marjaana Karjalainen, taidemaalari Tero Laaksonen, taidemaalari Tuomas Mäntynen, museonjohtaja Erik Berg ja museonjohtaja Marketta Seppälä.

Näyttelyjen esitteitä ja julisteita sekä postikortteja on myyty yleisölle omakustannushintaan.

JULKAISU- JA TIEDOTUSTOIMINTA

Kertomusvuoden aikana toimitettiin kevät-, kesä- ja syyskaudella näyttelyohjelmistotiedotteet sekä kunkin näyttelyn yhteydessä erilliset näyttelytiedotteet.

Näyttelyistä järjestettiin tiedotustilaisuudet lehdistölle ja radiolle sekä painatettiin kutsukortteja ja julisteita.

Taidemuseota ja sen toimintaa esittelevä museoesite painettiin suomen- ja ruotsinkielisenä.

Taidemuseo ja museon näyttelyt on huomioitu alueellisissa tiedotusvälineissä hyvin. Valtakunnallista huomiota museo sai erityisesti museon vihkijäisjuhlan ja 22. valtakunnallisten taidemuseopäivien yhteydessä syyskuussa 1981 sekä valtakunnannäyttelyn yhteydessä joulukuussa 1981.

MUU TOIMINTA

Porin taidemuseon vihkiäisjuhlan yhteydessä järjestettiin 24.-26.9.1981 22. valtakunnalliset taidemuseopäivät, joiden teemana oli taidemuseoiden dokumentointitoiminta. Päiville osallistui 64 henkilöä maan eritaidemuseoista. Päivien aikana pidetyt alustukset ja käydyt keskustelut on julkaistu tämän toiminta kertomuksen yhteydessä (ss. 33-118).

Suomen Kuvataide 1981 -valtakunnannäyttelyn yhteydessä opetusministeriö järjesti valtionpalkintojen jakotilaisuuden taidemuseossa 7.12.1981. Valtion kuvataidetoimikunta järjesti taidemuseossa 7.12.1981 valtakunnallisen neuvottelutilaisuuden koskien kuntien taidehankintoja sekä aluenäyttely-valtakunnannäyttely -järjestelmää.

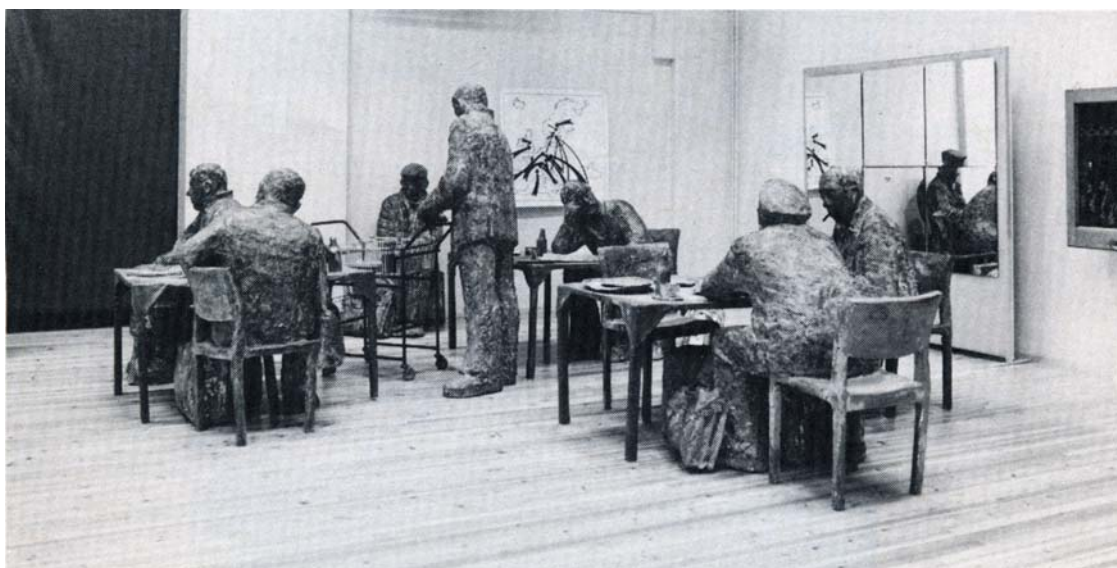
Taidemuseota ovat kertomusvuoden aikana käyttäneet lukuisat eri järjestöt ja yhteisöt kokous-, esitelmä- ja konserttitilana. Lähes kaikki Porin kaupunginorkesterin konsertit on järjestetty taidemuseon isossa näyttelyhallissa. Konserttipäivinä harjoitusten ja tuolien järjestelyjen vuoksi näyttelyä ei ole voitu esitellä yleisölle tarkoitettussa muodossa.

Vihkiäisnäyttelyn ripustustyötä valvomassa professori Maire Gullichsen.

Porin taidemuseo järjesti alkuvuodesta Sampolan palvelukeskuksessa Taidemaalariiliiton kokoaman teemanäyttelyn 'Työ ja työttömyys'. Kuvassa Rauni Liukon suuri veistosryhmä "Liikkuva työvoima".

TALOUS

Porin taidemuseon menot ja tulot olivat kertomusvuonna seuraavat:

Menot

Palkat	387.167,34
Muut henkilöstömenot	68.695,22
Tarvikkeet	165.599,01
Huoneistomenot	295.653,04
Palvelukset	166.416,57
Muut menot	52.635,24
	1.136.166,42

Tulot

Valtion osuudet	49.000,00
Korvaukset valtiolta	28.916,23
Maksut ja korvaukset	32.812,00
Henkilöstön sosiaalitulot	552,20
Muut tulot	57.261,40
	168.541,83

KUVAT

s. 25, Italialaisen graafikon ja kuvanveistäjä Giacomo Manzún teoksia.

s. 26, Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelma.

s. 27, Porin taidemuseossa oli heinäkuussa laaja Unkarin vuosisan vaihteen avantgardismia esittelevä näyttely.

s. 30, ylh., Kapellimestari Juhani Numminen johti kaupunginorkesterin jousisoittajia vihkiäisjuhlassa.

alh., Kansliapäällikkö Jaakko Numminen vihki Porin taidemuseon käyttöönsä.

s. 31, ylh., Onnitteluvuorossa ympäristökuntien edustajat, Marikarvian kunta, kunnanjohtaja Olavi Järvinen, Noormarkun kunta, kunnanjohtaja Veikko Kohtamäki sekä Ulvilan kunta, kunnanjohtaja Teuvo Aalto ja kunnansihteeri Hannu Salonen. Onnittelevia vastaanottamassa rehtori Esa-Erik Yrjönkoski, museonjohtaja Marketta Sepälä, markkinointisihteeri Aimo Ruusunen, opettaja Sirkka-Liisa Unkila sekä kulttuurisihteeri Sulo A. Savo.

alh., Vihkiäisyleisöä, eturivissä Ranskan suurlähettiläs Raymond Neuville puolisoineen, kansliapäällikkö Jaakko Numminen puolisoineen, professori Maire Gullichsen, fil.tri. Salme Sarajas-Korte ja fil.tri. Olli Valkonen.

22. VALTAKUNNALLISET MUSEOPÄIVÄT PORISSA 24.-26.9.1981

TAIDEMUSEOPÄIVIEN OHJELMA

Torstai 24.9.

klo 9.00- Ilmoittautuminen ja lounas hotelli Juhana Herttuassa,
Itäpuisto 1

Aamupäivän kuluessa tilaisuus tutustua Satakunnan museoon, Halli-
tuskatu 11, ja Porin taidemuseoon

- 13.00 Taidemuseopäivien avaus Porin taidemuseossa
sosiaali- ja sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelä
Avajaisesitelmä
"Taidemuseon informaatiojärjestelmä" pääsihteeri Jorma Heinonen
Kahvi
- 15.00 Keskustelutilaisuus
Alustukset
"Taidemuseoiden dokumentointitoiminta"
museonjohtaja Markku Lahti
"Yhteispohjoismainen mikrofilmausprojekti"
museonjohtaja Bengt von Bonsdorff
amanuenssi Liisa Kasvio
"Keskuskuva-arkisto"
osastopäällikkö Salme Sarajas-Korte
"Taidekokoelmien tietokonerekisteri"
museonjohtaja Marketta Seppälä
- 19.15 Retki Emil Cedercreutzin museoon Harjavaltaan

Perjantaina 25.9.

klo 8.00 Kahviaamiainen hotelli Juhana Herttuassa Keskusteluti-
laisuus hotelli Juhana Herttuassa
Alustus

"Aluetaidemuseon arkistojärjestelmä"
amanuenssi Yrjö Nurkkala

- 13.00 Porin taidemuseon vihkiäisjuhla
14.30 Lounas Suomalaisella Klubilla, Eteläranta 10
19.00 Porin kaupungin juhlavastaanotto Porin taidemuseossa
21.00 Iltapala Suomalaisella Klubilla

Lauantai 26.9.

- klo 8.00 Kahviaamiainen hotelli Juhana Herttuassa
10.00 Hyde Park -keskustelu Porin taidemuseossa
5-10 min. puheenvuoroja edellisten päivien
teemojen pohjalta
12.00 Taidemuseopäivien päättäminen
12.30 Lounas Suomalaisella Klubilla
13.30 Retki Villa Maireaan Noormarkkuun

Apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelä

TAIDEMUSEOPÄIVIEN AVAUS

Arvoisat valtakunnallisten taidemuseopäivien osallistujat, arvoisat vieraamme, hyvät naiset ja herrat

Tänä päivänä, Porin taidemuseon vihkiäisten aattona, Porilla on ilo saada valtakunnallisen taidemuseoväki pitämään vuotuisia päiviään tänne Poriin. Se valmius, mikä Porin kaupungilla tänä päivänä on teille esiteltävänä tällaisen arvokkaan tilaisuuden järjestämistä varten, on vuosien ja vuosikymmenien tulos.

Ajatus Porin taidemuseon rakentamisesta on jo vuosikymmeniä elänyt. Konkreettisemmin ajatellen hanke lähti liikkeelle 1960-luvun puolessa välissä. Vuonna 1966 asetettiin suunnittelutoimikunta, joka palkkasi toimikunnan jäsenen Kristian Gullichsenin suunnittelemaan tämän pakkahuonerakennuksen taidemuseoksi. Kaupunginvaltuusto teki jo joulukuussa 1967 päätöksen, että Porin taidemuseo perustetaan ja sen tilaksi varataan tämä rakennus, entinen pakka-huone. Samassa päätöksessä valtuusto ei tietenkään voinut päättää sitä, minä vuonna rakentaminen aloitetaan ja rahat myönnetään. Seuraavaa vuotta varten myönnettiin kuitenkin suunnittelumäärärahoja. Toiminta eteni hyvää vauhtia - vuonna 1968 olivat jo lähes valmiina toteutettavat suunnitelmat ja jo vuonna 1969 pyrittiin aloittamaan rakennustyöt, mutta rahoja ei vielä silloin myönnetty. Yhtenä konkreettisena syynä oli myös se, että tässä talossa sijaitsti tullit. Samanaikaisesti oli tulossa myös valtakunnallinen uudistus, jossa vanhat kauppakaupungit vapautuivat tullin ylläpito-tiloista. Tästä syystä kaupunki ei myöskään halunnut järjestää tullille tiloja muualta. Tilat vapautuivat tullilta vuonna 1974, mutta rakennustöitten viivästymiseen oli muitakin syitä. Meillä oli voimakas ja suuri kulttuurirakentamisen ruuhka. Satakunnan museo oli aivan eittämättä edellä, koska sen suunnitelmat olivat jo pitkällä. Alkuvaiheessa taidemuseo jäikin Satakunnan museon jälkeen toteutettavaksi, mutta ajan kuluessa eteni myös kirjasto-työväenopiston rakentaminen, joka päätettiin myöhemmin tehdä aikaisemmin. Samaan aikaa peruskorjattiin teatteria ja siihen rakennettiin lisärakennus, mutta näiden hankkeiden jälkeen oli taidemuseo tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä. Mutta - kuten tiedätte - 1970-luvun puolivälissä tuli taloudellinen lama ja rahan saannilla oli kaikkialla -niin kaupungilla kuin monilla muillakin - tiettyjä

vaikeuksia. Rakentaminen siirtyi, mutta vuonna 1977 se kuitenkin aloitettiin. Huonot ajat olivat tavallaan edistämässä tämän hankkeen toteuttamista. Kaupungin rakennusalan työttömyys oli silloin erityisen voimakas. Työllisyyden parantamiseksi otettiin ohjelmaan myös taidemuseon rakentaminen, joka on suoritettu kaupungin omalla työvoimalla. Mielestäni tässä rakentamisessa on erittäin hyvin onnistuttu.

Opetusministeriölle on tässä yhteydessä osoitettava erityisen lämmين tunnustus ja kiitos siitä, että se on ymmärtänyt aivan oikein Porin kaupungin pyrkimykset kehittää kulttuurielämäänsä, luoda parempia taidepalveluksia ja tällä tavalla antaa kaikille porilaisille -iästä ja varallisuudesta sekä mielipidesuunnasta riippumatta - mahdollisuus tutustua taiteeseen. Tämä koskee myös koko Satakuntaa. Porin kulttuuripalvelujen kehittämisessä on nimenomaan otettu huomioon se, että Pori maakuntakeskuksena on velvollinen järjestämään kulttuuritoimintansa niin, että palveluja riittää koko maakunnalle. Porin kaupunki on tietysti pyrkinyt siihen, että Porin taidemuseosta muodostuisi alueellinen taidemuseo ja odotammekin, että lähitulevaisuudessa Porin taidemuseo siksi nimitettäisiin. Viime vuonna opetusministeriö hyväksyi valtakunnallisen suunnitelman näistä aluetaidemuseoista. Porin kaupunki on pyrkinyt varustamaan tämän laitoksen sillä tavoin, että valmiudet museolla on olemassa.

Taidemuseon rakentamista on tietysti edeltänyt voimakas, vuosikymmeniä jatkunut elävä kulttuurityö etenkin kuvataiteen parissa. Porissa on järjestöjä, joiden ohjelmiin ovat kuuluneet nimenomaan kuvataideasiat. Nämä järjestöt ovat toimineet erittäin virkeästi. Myös kaupunki on ollut mukana järjestämällä mm. taidevintin toiminnan. Taidevintti, joka toimi tämän rakennuksen yläkerrassa, oli ainutlaatuinen siihen aikaan Suomessa, koska siellä oli tarjolla tiloja - kaupungin kustannuksella - näyttelytoiminnan järjestämiseen niin aloittelevalle kuin ammattitaiteilijallekin.

Vuonna 1959 kaupunkiin perustettiin kuvataidelautakunta, jonka tehtävänä oli lähinnä taideteosten hankkiminen kaupungille. Lautakunta onnistui työssään hyvin; se hankki yli 600 taideteosta noin 900.000 markalla toiminta-aikanaan. Jos tämä määrä eriarvoisia rahoja laskettaisiin nykyrahaksi, niin summa olisi aivan toisenlainen. Tällä tavalla on hankittu myös mittava kaupungin taidekokoelma. Kaupungilla on ollut myös onni vastaanottaa lahjoituksia. Po-

rin kaupungin täyttäessä 400 vuotta teki Rosenlew-yhtiö erittäin arvokkaan lahjoituksen, joka on käytetty kaupungin kaunistamiseen.

Erittäin huomattavan kulttuuritapahtuman saimme kokea vuonna 1971, jolloin professori Maire Gullichsen perusti nimeään kantavan taidesäätiön, joka heti alkuvaiheessaan sai yli 300 työtä omistukseensa. Kokoelmaansa säätiö on sitten ansiokkaasti kartuttanut. Tällä hetkellä teosten lukumäärä on lähes 450. Tämä kokoelma muodostaa siten Porin taidemuseon pääkokoelman. Nämä kaikki toimenpiteet ovat yhdessä luoneet edellytykset taidemuseon rakentamiselle ja jopa luoneet sen välttämättömäksi. Ei museoita eikä laitoksia kannata rakentaa ellei niillä ole heti hyvää käyttöä.

Vaikka taidemuseo rakentaminen näin viivästyi vuosia, niin professori Maire Gullichsenin mukaan tässä on ainakin se hyvä puoli, että taidesäätiön kokoelma on huomattavasti parempi nyt kuin mitä se olisi ollut, jos taidemuseo olisi rakennettu 1970-luvun alussa. On hyvä, että on näitä hyviäkin puolia. Tietysti voidaan sanoa, että suunnittelun aikana on tietysti suunnitelmaa kehitetty. Tänä aikana on järjestetty ja organisoitu kaupungin kulttuurihallinto uudelleen. Kulttuurilautakunta jakautuu kahteen jaostoon: yleisjaostoon ja kuvataidejaostoon. Kuvataidejaoston tehtävänä on toimia tämän taidemuseon johtokuntana ja samalla kaupungin omistaman taidekoulun johtokuntana. Taidekoulu sijaitsee tässä samassa rakennuksessa. Samaan aikaan päätettiin, että yksityisen kannatusyhdistyksen ylläpitämänä toiminut Porin kaupungin piirustuskoulu muutetaan Porin kaupungin taidekouluksi. Tämä aloitti toimintansa viime vuoden elokuussa ja sai tässä talossa käyttöönsä aivan erinomaiset tilat. Porin taidekoulu on iltakoulu, jossa on 30 oppilasta. Toistaiseksi pyritään koulun oppilasmäärä säilyttämään samana.

Yhteenvetona voisin todeta, että Porin taidemuseon aikaansaaminen on ollut monien asioiden summa. On saatu kaikki ajattelemaan samalla tavoin ja vaikuttamaan yhdessä valtionviranomaisista aina työvoimaministeriötä myöten. Sekin on ollut mukana avustamassa hankeen eteenpäinviemistä.

Ennen kaikkea Porin kaupunginvaltuusto on yksimielisesti tehnyt kauaskantoisia päätöksiä koko viime vuosikymmenen; kulttuuri-investointi-ohjelman läpivieminen ja tämän taidemuseohankkeen lisäksi tulevien suunnitelmiin kuuluu mittava Porin musiikki- ja kongressitalon rakentamissuunnitelma. Siitä pidettiin pohjoismai-

nen arkkitehtikilpailu, joka päättyi viime keväänä ja johon saatiin 124 työtä. Kilpailu ratkaistiin ja tällä hetkellä on hankkeeseen asetettu suunnittelutoimikunta. Suunnittelutyö toivottavasti voidaan aivan lähitulevaisuudessa aloittaa. Hankkeen rakennuskustannuksia emme todella täysin vielä tiedä, mutta oletan niiden olevan lähempänä 100 miljoonaa kuin 50 miljoonaa. Nämä ovat mittavia - mutta välttämättömiä - kulttuurialan investointeja tällaiselle maakuntakeskukselle, satakuntalaisille ja koko valtakunnallemme. Se vie myös meidät satakuntalaiset ja porilaiset lähelle kansainvälisyyttä. Porin taidemuseo antaa mahdollisuudet kansainväliseen taiteen vuorovaikutukseen kiertonäyttelyineen ja tulevaisuudessa meidän musiikki- ja kongressitalomme tulee epäilemättä edelleen näitä toimintoja vahvistamaan.

Minulla on todellinen ilo toivottaa teidät, arvoisat vieraamme, tänään tervetulleeksi Poriin ja toivon, että viihdytte täällä ja hyväksytte korkeat tavoitteemme ja nämä puitteet, joissa taidemuseopäiviä täällä tänään tulla pitämään.

Avaan nämä valtakunnalliset 22. taidemuseopäivät ja tuon tähän tilaisuuteen Porin kaupungin ja erityisesti kulttuurihallinnon tervehdykset.

Jorma Heinonen

TAIDEMUSON INFORMAATIOJÄRJESTELMÄ

Herra puheenjohtaja, hyvät naiset ja herrat

Museotyön luonne alkoi maassamme muuttua 1950-luvulta alkaen aina sitä mukaa kuin maakuntien keskusmuseoihin saatiin vakinaisia virkoja. Selvimmin muutos kuvastuu siinä, että arkistojen koostumus, siis määrä, alkoi kasvaa esinekokoelmia nopeammin. Vahvistaakseen silloisten kulttuurihistoriallisten maakuntamuseoiden asemaan alueittensa dokumentaatiokeskuksina Suomen museoliitto aloitti valtion varojen turvin 1967 museoitten keskuskortistointityön. Tämän työn kohteena olivat maaseudun pienet museot, joiden kokoelmat olivat huomattavilta osiltaan luettelottomia ja siten esim. tutkimuksen kannalta ulottumattomissa. Samoihin aikoihin heräsi ajatus myös vastaavanlaisesta taidekokoelmien luetteloinnista. Mutta silloinen harva taidemuseoverkosto, jonka toimialueetkaan eivät olleet kaikilta osin vakiintuneet, siirsi työn alkamisen tulevaisuuteen. Kymmenkunta vuotta myöhemmin oli 1976 liitto suorittanut jäsenmuutostensa toimesta taideteosten koekartoituksen. Tämä operaatio onnistuikin suhteellisen hyvin ja sen tuloksena saatiin arvokasta tietoa kokoelmista ja taideteoksista, joista aikaisemmin ei tiedetty juuri mitään.

Suomen taiteen keskusarkistosta lienee puhuttu koko 1970-luvun ajan. Arkiston luomis- ja sijoituspaikkana on pidetty Taideakatemian valistusjaostoa. Sen sijaan ei liene ainakaan laajemmalti keskusteltu taidemuseoiden arkistojen yleisestä koostumuksesta eli informaatiojärjestelmästä, johon museon tietoinesta on koottu.

Suomen museoliitossa on jo pidemmän aikaa pyritty kiinnittämään huomiota taidemuseoiden tutkimustoimintaan. Aihe on ollut esillä sekä liiton julkaisussa että museopäivillä hyvinkin usein viime aikoina. Tästä tutkimustyön tarpeellisuudesta ja tärkeydestä ollaan yksimielisiä, mutta samalla on havaittu, että nykyoloissa siihen ei ole kunnollisia edellytyksiä. Eräänä puutteena on mainittu lähdeaineiston saannin hankaluus. Tätäkin aihetta on käsitelty taidemuseopäivillä. Tämän esityksen tarkoitus on pääpiirteittäin kartoittaa taidemuseoiden informaatiojärjestelmä eli se tiedosto, joka tulisi olla kaikkien saatavilla. Valitettavasti minulla ei kuitenkaan ole täydellistä esimerkkiaineistoa taidemuse-

oista, vaan aihetta on lähestyttävä kulttuurihistoriallisista museoista saatujen kokemusten ja tietojen mukaan. Uskon kuitenkin, ettei tästä lähtökohdasta ole haittaa, vaan päinvastoin pikemminkin hyötyä.

Yleiskäsityksen saamiseksi aiheesta ei liene pahitteeksi tarkastella taidemuseon eri tehtäväryhmiä, joihin informaatiojärjestelmä olennaisilta osin pohjautuu. taidemuseon tehtävät voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: 1) perustehtäviin eli primaarifunktioon; siis kerätä, säilyttää, tutkia, missä yhteydessä museo joutuu läheiseen kosketukseen taiteen tuottamisen, taidekaupan ja taiteen keräyksen kanssa, sekä 2) sekundaaritehtäviin, joita ovat esittää, valistaa, opettaa, jolloin museo on kosketuksessa yleisöön. Tämä sekundaarifunktio on primaarifunktion seurausilmiö tai ainakin sen pitäisi olla. Ihannetapauksessa näitten tehtäväryhmien on oltava tasapainossa. Väärä painotus puoleen tai toiseen vaikeuttaa ja vahingoittaa laitoksen toimintaa. Valitettavasti on viime vuosikymmeninä primaarifunktio joutunut sekundaaritoimintojen varjoon. Tämä on osittaista seurausta lautakuntaportaan ajattelutavasta ja siitä, että laitoksen toimivuutta mitataan vain kävijämäärällä. Toisaalta lautakuntaporras pyrkii vaikuttamaan primaaritehtäviin, esim. taidehankintoihin, mikä luonnollisesti kuuluisi tutkimustyöstä vastaaville henkilöille.

Ensin tämä perusfunktio eli perustehtävät; kerätä, säilyttää ja tutkia, joihin kuuluu myös tallennukset, lainat, säilytys, konservointi, restaurointi ja varastointi sekä luettelointi ja rekisteröinti. Luettelointi on tieteellistä kirjaamista ja rekisteröinti on tietojen kirjaamista. Siinä tulee esille pääluettelot ja kor-tistot.

Siiten tutkimustyö, johon kuuluu yhteydet tutkimuslaitoksiin ja tieteellinen yhteistyö niiden kanssa, seminaarit, korkeampi ope-tustoiminta, tutkijainpalvelu ja siihen liittyvä kirjeenvaihto. Julkaisutoiminnasta voidaan mainita tieteelliset julkaisut, tie-teelliset katalogit ja tieteelliset artikkelit. Julkaisutoimintaan kuuluu tieteellisten julkaisujen avustaminen ja tuottaminen.

Tutkimustietoja välitetään taideteosten lainaajilla näyttelyihin, jolloin tärkeimmät tiedot kulkevat teosten mukana. Näin vaikute-taan näyttelyiden perustoihin, siis ensimmäisiin vaiheisiin, joi-hin kuuluvat tieteellinen valmistelu, näyttelysuunnitelmat jne.

Meillä on ehkä vain Ateneumin sarja tulkittavissa tieteelliseksi luetteloksi.

Esittelen myös sekundaarifunktion, joka oli siis seurausta primaarifunktiosta. Sekundaarifunktion kuuluu perusnäyttelyn valmistaminen, museaaliset tytöt, opetus kohderyhmittäin, koulujen yhteistyö, aikuiskasvatus ja julkaisut, jotka tarkoittavat pääasiassa niitä julkaisuja, jotka kuuluvat opetusryhmään.

Tiedotusvälineiden palvelussa valtakunnalliset ja paikallislehdet ovat erilaisilla tasoilla siten, että materiaali toimitetaan niihin hieman eri tavalla. Esim. valtakunnallinen lehti pystyy suurentamaan ja pienentämään kuvia, kun taas paikallislehdelle täytyy kuvien olla palstan kokoisia jne. Lehdillä on tiettyä aikana vuodesta artikkelien puutetta, jolloin, jos on sopivasti valmiita artikkeleita, niitä voidaan syöttää heille, mm. kesäkausi on sellainen. Myös radio, TV ja elokuva kysyvät monella tavalla tietoja. Yleisökyselyt ovat yleensä lisääntyneet viime aikoina tavattomasti. Juuri etsitään kovasti. Kysymykset liikkuvat äärilaidalta toiselle. Yleensä kysytään sellaisia asioita, joihin ei voi vastata, esim. hintatietoja.

Sekundaarifunktioon kuuluvat vielä lainaustoiminta, erikoiskuljetukset ja pakkaukset, henkilöstön koulutus, henkilökunnan osallistuminen taidekilpailuihin ja muiden sellaisten juryihin.

Joutuessaan asioimaan suuressa laitoksessa tai virastossa ihmistä ohjataan osastolta toiselle, luukulta luukulle. Mitä epätavallisempi asia on, sitä varmempi saa olla, että kunnon vastausta ei tule tai tietoa joutuu ainakin odottamaan kohtuuttoman kauan. Tähän lienee eräänä syynä nykyajalle ominainen informaation suunnaton kasvu, mikä ylittää yksityisen ihmisen kyvyn hallita kaikkea. Virkamieshilla ei ole aikaa syventyä alansa erikoiskysymyksiin, vaan kukin hallitsee alansa pintapuolisesti ja laajasti. Spesialistin puuttuminen aiheuttaa turhaa juoksua. Museossa tilanne on samanlainen. Museoiden virkamiehille on aikojen kuluessa kertynyt uusia tehtäviä, ehkä ei aina niinkään vaikeita kuin aikaa vieviä. On siis halittava tavattoman laaja ala pintapuolisesti, mikä tietysti estää syventymästä johonkin erikoisalaan. Jos informaation määrä kasvaa koko ajan, se vaatisi vastaavassa tahdissa tapahtuvaa henkilöstön lisäystä. Tietysti nykyoloissa voidaan erikoistua,

mutta silloin taas menetetään kokonaisuus, jää aukkoja ja tehtäviä suorittamatta.

INFORMAATION LAJIT

Osainformaatiot

1. esineinformaatio	pääluettelo, aihekisteri, topograafiset rekisterit, henkilörekisterit, materiaalikisterit, tekota-
pa- ja tekniikkarekisteri, kronolo-
ginen rekisteri, ikonograafinen re-
kisteri, tyylikisteri, muiden mu-
seoiden esineet
2. kirjallisuus	pääluettelo, tekijäkisteri, teos-
ten nimikisteri, bibliografiat
3. arkisto ja muut asia tal-
lenteet	arkistoluettelot, käsikirjoitukset,
vastaajaverkoston jäsenluettelo,
kyselykaavakkeet, paikkakunnat,
muissa arkistoissa olevat tallenteet
4. kuvat, piirroksot ja va-
lokuvat, elokuva, video	pääluettelot, taiteilijain nimire-
kisteri, kuvaajien nimikisteri,
aihekisteri, topograafinen rekis-
teri, ikonograafinen rekisteri, ne-
gatiivirekisteri, museon omien esi-
neiden valokuvarekisteri, diakuvat
ja niiden aihekisteri, muiden mu-
seoiden kuvatallenteet
5. museon omat julkaisut
bibliografiat, myyntiluette-
lot	
6. näyttelyihin liittövä
informaatio	näyttelyluettelot, opaskirjat, opas-
tukset, myytävät diat, julisteet,
matkamuistot

Informaatiosteemeitä voidaan verrata keskenään, esim. niitten tehokkuutta, jolloin huomataan, että toiset ovat hyvin toimivia ja toiset taas vähemmän toimivia. Tietyt rekisterit toimivat vain määrätöyllä edellytyksillä. Esimerkiksi korttirekisteri on tarkas-
tettava, onko informaatiosteemi täydellinen ja luotettava,
yleensä asiallinen, jos se on järjestetty tekijän nimen ja aiheen
mukaan. Näyttelyluettelo ei ole täydellinen koskaan, vaikka se on-
kin yleensä luotettava, asiallinen ja helppokäyttöinen. Näyttely-
jen opastuksen ollessa kyseessä tulee aika eteen se, että se on
aika hidasta. Esittely ei koskaan ole täydellinen ja opastus riip-
puu henkilöstä.

Sitten hieman luetteloinnista. Luettelointi muodostaa perustan hieman useimmille muille museaalisille tehtäville ja se käsittää niiden tietojen kirjauksen, joita tarvitaan tieteellisessä ja kulttuuripoliittisessa työssä. Pääluettelo tulee olla rakenteeltaan yksinkertainen ja sellainen, ettei myöhempien sukupolvien tarvitse aloittaa luettelointia uudelleen alusta sekä lisäksi sellainen, että siihen voidaan aina liittää uusia tietoja järjestelmän kärsimättä. Liikuteltavuuden sen sijaan on oltava samalla kertaa sekä jäykkä että liikkuva, helposti jäljennettävissä. Jäykkä ja liikuteltava tarkoittaa sitä, että sitä ei saa viedä tietystä huoneesta pois ja kuitenkin sen pitää olla helppokäyttöinen. Pääluettelon tulee olla sellainen, että alkuperäistä informaatiota ei voida poistaa; sellainen, että siitä voidaan osia siirtää automaattiseen tietojenkäsittelyyn; sellainen, että se sisältää tutkimuksen ja näyttelytoiminnan kannalta tärkeitä tietoja ja sellainen, että siinä olevat tiedot riittävät esineen tunnistamiseen.

Taideteosten luettelointi muodostaa oman ongelmansa ja esim. automaattiseen tietojenkäsittelyyn ei mitenkään voida sellaista määrää tietoja siirtää kuin kulttuurihistoriallisissa museoissa. Ensinnäkin esineomaisuudet; tekijän, paikan ym. tiedot ovat yleensä luetteloissa, rekistereissä ja kortistoissa. Tieteelliset ominaisuudet, joita ovat: merkitys taiteilija tuotannossa ja taidehistoriassa ja aiheeseen liittyvä sisältö ja tausta. Nämä informaatiot voidaan kirjata pääluetteloon tai painettuun katalogiin. Aiheominaisuuksia on kahta lajia: 1) dokumentoivia ja 2) fantasialuomuksia. Näissä molemmissa on yksiselitteisiä ja moniselitteisiä. Yksiselitteiset informaatiot voidaan siirtää tietokoneeseen, mutta moniselitteisiä ei. Yksiselitteisiä ovat tunnistetut muotokuvat, eläin- ja kasvitieteelliset kuvateosplanssit sekä sanakirjojen ja hakuteosten kuvitukset. Moniselitteisiä ovat tunnistamattomat kuvat, laatukuvat, historian kirjoissa olevat historialliset ja topograafiset kuvaliitteet. Fantasialuomuksista yksiselitteisiä ovat tietyt historialliset ja raamatulliset aiheet. Myös tietyt aikalaiskuvat on mahdollista syöttää atk:hon. Fantasialuomuksista moniselitteisiä ovat taas symboliset ja vertauskuvalliset esitykset ja kuvitelmat - niin profaanit kuin raamatulliset. Siiten tulevat vielä moniselitteiset assosioivat ominaisuudet: sosiaaliset ja poliittiset taustat ja tarkoituksiperät sekä uskonnolliset kuvitelmat.

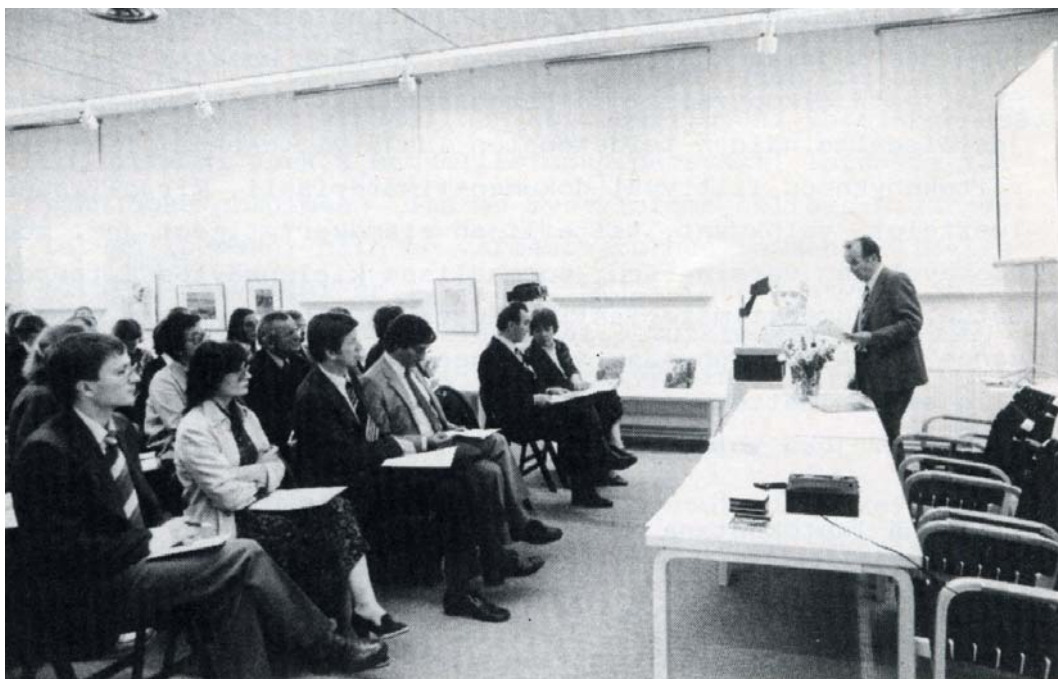
Nyt ollaan parhaillaan valmistelemassa taideteosten uudenaikaista rekisteröintiä ja siihen liittyvää tietojenkäsittelyä ja tähän yh-

teyteen olisi syytä kytkeä informatiojärjestelmän kehittäminen. Kuten äsken havaitsimme taideteosten luettelointi on ongelmallista ja myöskin tämä tietojenkäsittely on ongelmallista sikäli, että jokainen ihminen tulkitsee taideteoksen eritavalla. Tulee miljoona tulkintaa kun miljoona ihmistä katselee. Ideana pitäisi olla se, että taideteosta ei kuvata vaan esitetään. Järjestelmän tulisi perustua siihen, että tarvitaan jonkinlaiset perustiedot. Tämä on mahdollista toteuttaa kahdella tavalla: 1) tietokoneen reikäkorttiin, jossa ovat perustiedot, liitetään kuva tai 2) tietokoneen muistissa on vain perustiedot, joiden perusteella haetaan - eri vaiheena - kuva.

Ensiksi mainittu järjestelmä, jossa kuva liitetään korttiin, on tavattoman kallis, koska laitteet maksavat paljon.

Museolla on jo tyydyttävästi toimivia osasysteemejä ja niitähän voidaan aina helpoin keinoin parantaa ja täydentää. Suurin ongelma on kuitenkin eri osasysteemien yhteensovittaminen informatiojärjestelmäksi. Varmasti vielä monia osasysteemejä puuttuu. Järjestelmässä on aukkoja ja se taas vaikeuttaa sovittelutyötä. Lisäksi nämä systeemit, jotka on jo laadittu, ovat eri henkilöiden kokonaisuutena yksilöllisiä, eri aikoina tehtyjä ja ilman mitään ajatusta kokonaisuudesta.

Kokonaissysteemejä suunniteltaessa olisi pyrittävä analysoimaan informaation tarve - sekä museon oma että ulos päin annettava. Olisiko syytä laatia luettelo kaikista tiedostoista, joita museoilla on jo hallussa ja rekistereistä, miten niitä nykyisin käytetään ja koettaa arvioida niiden tulevaisuuden tarve. Tehtävä vaikeutuu vuosi vuodelta, informaatiomäärä kasvaa ja stressi lisääntyy.

Pääsihteeri Jorma Heinonen pitämässä avajaisesitelmää.

Markku Lahti

TAIDEMUSEOIDEN DOKUMENTOINTITOIMINTA

Hyvät ystävät

Olen saanut näillä taidemuseopäivillä, tässä keskustelutilaisuudessa, ensimmäisen puheenvuoron aiheesta, joka on kaiken kaikkiaan varsin laaja. Luulen, että se on liiankin laaja näin yhdessä alustuksessa käsiteltäväksi. Se on myös varsin vaativa ja näistä kahdesta seikasta johtuen yritän selvittää tästä jättämällä yksinkertaisesti käsittelemättä eräitä osa-alueita, ja otan esille sellaisia asiakokonaisuuksia, ja otan esille sellaisia asiakokonaisuuksia, jotka ovat mielestäni tällä hetkellä tärkeimpiä ja keskeisempiä.

Nykysuomen sanakirja määrittelee dokumentin asiakirjaksi, asiapaperiksi, todistuskappaleeksi ja dokumentoinnin asiakirjoilla tai muilla vastaavilla keinoilla todistamiseksi tai oikeaksiosoitukseksi. Jos lähdetään aivan kategorisesti liikkeelle ja ajatellaan taidemuseotoimintaa, niin silloin voidaan ehkä sanoa, että dokumentointitoiminnan kohteena ovat kuvataiteen erilaiset todistuskappaleet. Nämä voidaan ilmeisesti jakaa kahteen luokkaan. Voidaan kaikesti ajatella niin, että alkuperäiset taideteokset ovat myös dokumentteja ja toisaalta näiden taideteosten laaja viitekehys. Tähän viitekehykseen liittyvät dokumenttimateriaalit, kirjallisuus, luettelot, valokuvat, taiteilijan elämänkertatiedot jne. muodostavat sen varsinaisen, normaalissa kielenkäytössä tarkoitettun, dokumenttimateriaalin. Mutta kaiken kaikkiaan voitaneen sanoa, että kun puhutaan taidemuseon dokumentointitehtävästä, niin se periaatteessa suuntautuu koko siihen visuaaliseen kenttään, joka yhteiskunnassa kulloinkin on olemassa.

Yleisenä lähtökohtana dokumentoinnin korostaminen museotyössä nimenomaan museaalisen näkökulman painottamista. Taidemuseoiden kohdalla se merkitsee sitä, että taiteellinen tai kulttuuripoliittinen näkökulma jää selvästikin toissijaiseksi.

Normaalitapauksessa tapahtuu tavallaan niin, että ensin hankitaan museoon taidetta tietty kokoelma ja sen jälkeen lähdetään sitä taiteesta käsin dokumentoimaan. Normaali menettelytapa on juuri tällainen. Mutta jos otetaan lähtökohdaksi dokumentoiva, siis mu-

seaalinen, näkökulma, niin silloin tämä toinen pyramidi kuvaa ti-
lannetta hiukan paremmin. Vasemman puoleisessa tapauksessa on pal-
jolti kyse siitä, että tietyt arvot ja arvostukset määräävät ensin
sen, mitä kokoelmiin kerätään ja sen jälkeen syntyneestä kokoel-
masta käsin tarkastellaan museon muuta dokumentointitoimintaa.
Mielestäni voidaan sanoa, että tässä tapauksessa taidemuseo toimii
pitkälti taidelaitoksena. Siis pääpaino on nimenomaan taiteelli-
sessa näkökulmassa. Tämä toinen kuvio merkitsee tieteellisen näkö-
kulman asettamista lähtökohdaksi. Voidaan kaikesti sanoa, että tai-
demuseo toimii tieteellisenä tutkimuslaitoksena silloin, jos kuva-
taiteen laaja dokumentointi on se peruslähtökohta, josta lähdetään
taidemuseotyötä tekemään.

Kaiken kaikkiaan, jos ajatellaan rajanvetoa taidekuvat ja yleensä
visuaalisen muun kuvamateriaalin välillä, niin se on aina ongel-
mallinen, siihen ei voi mitään yksioikoisia rajoja vetää. Jos kui-
tenkin lähtökohtana on puhtaasti tieteellinen näkökulma, niin kai-
keti pitäisi toinen pyramidi tehdä niin, että se ei olekaan pyra-
midi vaan suorakaide. Silloin koko se visuaalinen kulttuuri, joka
yhteiskunnassa on pitäisi pyrkiä mahdollisimman pätevästi laidasta
laitaan dokumentoimaan. Jos me pystyisimme sellaisen järjestelmän
luomaan, niin se varmasti parhaalla mahdollisella tavalla palveli-
si emi. yliopistojen tutkimustyötä ja antaisi myös taidehistorial-
liselle tutkimukselle aivan toisenlaiset lähtökohdat kuin senttyyp-
pinen toiminta, jota tällä hetkellä tehdään.

Museopoliittinen ohjelma, joka valmistui viime keväänä, olisi tie-
tenkin voinut käsitellä myös tämän tyyppisiä ongelmia, koska ne
ovat mielestäni taidemuseotoiminnan peruskysymyksiä. Näin ei vali-
tettavasti kuitenkaan käynyt, vaan se näkökulma, joka niin museo-
poliittisessa ohjelmassa kuin eräissä muissakin muistioissa tänä
vuonna ja kannanotoissa on esitetty, on sen tyyppinen, että taide-
museot pyritään mahdollisimman yksiviivaisesti ja yksisilmäisesti
nivouttamaan maan kulttuurihistoriallisten museoiden tehtäväku-
vaan, valitettavasti.

Minun mielestäni tämän tyyppinen kehitys ei kuitenkaan Suomessa
voi olla mahdollista. Siihen on aivan historiallisia perusteita.
Taidemuseot ovat Suomessa tavallaan olleet aina kiinteä osa maan
kuvataidepolitiikkaa. Taidemuseot ovat muovanneet kuvataiteen ke-
hitystä. Niillä on ollut melkoinen merkitys siinä prosessissa,
joka kuvataiteessa on tällä vuosisadalla läpikäyty. Taidemuseot

kuuluvat taidehistoriaan aivan toisella tavalla kuin puhtaasti dokumentoivina laitoksina. Taidemuseot ovat tehneet taiteilijoita, näinkin voidaan sanoa.

Nyt jos lähdemme hyvin jäykkään museaaliseen - minä käytän tästä museaalista näkökulmaa - systeemiin taidemuseoiden osalta, niin se merkitsee sitä, että tämän hetkisessä tilanteessa ainakin kuvataidekulttuurin puolelle jää melkoinen aukko, ja sen aukon korvaamiseen on aivan turha kuvitella löytyvän muita keinoja. Ei voida ajatella, että Suomeen pystytettäisiin luomaan taidemuseolaitoksen rinnalle koko maan kattava taidehallijärjestelmä. Se on aivan utopistinen ajatus. Helsingin ulkopuolisten taidemuseoiden tehtäviin on aina kuulunut nykytaiteen esittäminen laajemmassa mielessä mitä esim. ICOM:n säännöissä määritellään. Kyllä jostain täytyy löytyä ne paikat ja ne organisaatiot, jotka pystyvät ns. hyvää taidetta tarjoamaan. Itse en ota kantaa siihen, pitääkö taidemuseoitteja myydä taideteoksia. Se on eri juttu. Sehän on vain käytännön kysymys, myykö taidetta museo vai taiteilija.

Taidemuseoilla on mielestäni selvästi ollut ja on vastaisuudessa-kin museaalista näkökulmaa laajempi yhteiskunnallinen merkitys. Taidemuseot osallistuvat ja ovat aina osallistuneet paljon kiinteämmin nimenomaan nykyhetkeen, kuvataidekulttuurin kehitykseen ja toisaalta muutosilmiöiden synnyttämiseen ja myös niissä mukana olemiseen.

Puhuttaessa kuvataiteen dokumentointijärjestelmistä tarkoitetaan erilaisia kirjallisen ja vastaavan materiaalin systemaattista keräämistä. Tällaisia dokumentteja ovat erilaiset luettelot, elämänekertatiedot taiteilijoista jne. Se on siis laaja kokonaisuus. Ottamatta huomioon, mitä äsken totesin, olisi varsin perusteltua luoda mahdollisimman pikaisesti kehykset koko maan kattavalle kuvataiteen systemaattisella dokumentoinnille. Nyt, kun aluetaidemuseoverkosto on luotu, tähän olisi varsin hyvät lähtökohdat. Valtakunnallisesti keskeisenä laitoksena voisi hyvin toimia taideakatemian näyttely- ja tiedotusosasto, jonka yhteyteen on jo syntymässä keskuskuva-arkisto. Maakunnallisella tasolla se merkitsisi sitä, että aluetaidemuseoiden tulisi luoda paikallisia kuva-arkistoja ja paikallisia informaatiojärjestelmiä, jotka palvelevat sekä omaa että ulkopuolista toimintaa.

Keskuskuva-arkistosta on tässä maassa puhuttu, sitä tutkittu, erilaisia toimikuntia on istunut ja asiaa on selvitetty kohta kymmenkunta vuotta. Vaikeaa tuntuu olevan saada jotain konkreettista aikaan.

Kuva-arkistot ovat kuvataiteen dokumentointijärjestelmässä yksi osa. Varsinkin Amerikassa ja eräissä muissa maissa on taidemuseoiden yhteyteen perustettu taidekirjastoja, millä käsitteellä tarkoitetaan hieman laajempaa asiakokonaisuutta kuin yleensä kirjastolla. Myös Suomessa tulisi mielestäni luoda tällainen taidekirjastosysteemi. Mutta erilaisten tiedostojen ja rekisterien kehittäminen valtakunnallisella pohjalla olisi varsin tärkeätä, koska tällä hetkellä varsin monessa museossa on kehitetty omia systeemejä. Ei ole välttämättä kovin mielekäästä luoda täysin erilaisia järjestelmiä ei museoihin, koska keskitetty, pitkästi sopimuksenvarainen järjestelmä on kaikkien etu. Se helpottaa keskinäistä tiedonvälittämistä ja hankkimista, se auttaa tutkimustyötä ja museoiden sisäistä työskentelyä ja säästää rahaa. Kyse tällaisen järjestelmän luomisessa ei ole niinkään rahasta kuin yhteistyöhalusta ja yleensä museoiden valmiudesta ottaa se vastaan.

Mielestäni olisi korkea aika keskustella taidemuseotyön perusongelmista, joita ovat juuri dokumentointikysymyksiin liittyvät ongelmat. Valitettavasti keskustelut ovat viime vuosina ehkä aivan liikaa suuntautuneet epäolennaisiin hallinnollisiin jaaritteluihin. Hallintohan on kuitenkin vain suhteellisen toisarvoinen asia. Jonkunlainen hallinto aina tarvitaan, mutta kysymys siitä, onko se johtokunta, lautakunta jne., on loppujen lopuksi epäolennainen.

Lopuksi otan esille eräitä teknisluonteisia kuvataiteen dokumentointiin liittyviä kysymyksiä. Haluaisin esittää kysymyksen, onko mustavalkoinen valokuva todella paras kuvataiteen dokumentointimenetelmä vielä kymmenen vuoden kuluttua? Olen alkanut viime aikoina hieman epäillen suhtautua valokuva asemaan tulevaisuudessa kuunneltuani joittenkin professoreitten puheita. Olen alkanut myös epäillä, onko meillä nykyisen kaltaista lehdistöä tai kirjapainojärjestelmää enää kymmenen, kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Mihin me tarvitsemme näitä valokuvia, jos jo tällä hetkellä on olemassa ja jatkuvasti luodaan uusia telset- ja muita systeemeitä. En suinkaan halua sanoa, että meidän pitäisi lähteä suinpäin mukaan erilaiseen uuteen tekniseen kehitykseen, mutta tekninen kehitys pitäisi ottaa huomioon, ettei käy niin, että putoamme kelkasta - mi-

kä sekin on mahdollista. Mielestäni tietokoneitten suhteen on tällä tavoin tapahtunut. Esim. USA:ssa on tällä hetkellä jo käytössä ja aivan normaalisti kaupassa myytävänä kuvalevyjärjestelmä, siis äänilevyä vastaavalle kuvalevyllä voidaan sähköisesti tallettaa 108 000 kuvaa. Kiekolta voidaan poimia mikä tahansa niistä 108 000:sta kuvasta alle sekunnissa nappia painamalla. Järjestelmä toimii laserilla ja se toistaa kuvat esim. tv-monitorille värillisenä tai mustavalkoisena tai se voi toistaa ne valokuvina, jos siihen halutaan liittää valokuvaprosessi. Siihen voidaan liittää myös ääni. Levy on ikuinen, se ei kulu käytössä, sitä voidaan monistaa täysin vapaasti, se voidaan ottaa tietokoneen ohjaukseen - siis aivan samalla tavalla kuin äänilevyä käytetään äänen tallentamisessa.

Toistolaitteen hinta on USA:ssa tällä hetkellä kaupassa 700 dollaria eli siis se on n. 3000 mk. Varsinaisen levyn materiaalikustannuksen on 10 dollaria eli noin 40 mk. Levyn painaminen, ts. "äänittäminen" maksaa 1500-200 dollaria eli 8000-9000 mk. Kyse on siis aika pienistä summista. Itse tekninen levyn valmistaminen ja siihen liittyvän katselulaitteiston hankkiminen on 20 000 mk meno. Tekniikka ei maksa tietokonepuolellakaan läheskään niin paljon kuin usein kuvitellaan. Ongelma on siinä, miten tämä inhimillinen panos, aspekti eli tietojen saattaminen siihen muotoon, että niiden tallentaminen on mahdollista, saadaan hoidettua?

Jos tällaiset kuvalevyt ovat tänään USA:ssa aivan normaalikäytössä, niin todennäköisesti ne ovat käytössä täällä Suomessa tämän vuosikymmenen loppupuolella vastaavalla tavalla. Kun samaan aikaan niin idässä kuin lännessä kehitetty hologrammeja varsin tehokkaasti viime aikoina, joutuu miettimään, minkälainen kuva museoista meillä on 1990-luvulla. Onko siellä vain kuvalevyjä ja hologrammeja, joita tietokoneet ohjaavat? Meillä museoihmisillä on yleensä luontainen taipumus suhtautua tekniikkaan melko varauksellisesti. Tietokoneita pelätään ja niitä pidetään mahdottoman kalliina, vieraina, ihmeellisinä. Kuitenkin tietokoneet ovat olleet jo toistakymmentä vuotta monissa maailman museoissa aivan normaalia arkipäivää. Suomessakin tällä hetkellä jo melkein jokaisessa pienessä kaupallisen puolen toimistossa on oma tietokoneyksikkö. Luulen, että eräs ongelma on siinä, että meiltä museoihmisiltä loppujen lopuksi puuttuu tietoa. Emme vielääkään tiedä, mihin tietokonetta voi oikein käyttää. Toisaalta sitten kun meille kerrotaan mihin sitä voi käyttää, me kuvittelemme, että se ei sittenkään ole niin

ihmeellinen, ei sillä pystykään ihmeitä tekemään. Se ei tosiaan-kaan ole mikään ihmelaite, mutta tietokone kuten muutkin tekniikka kehittyi valtavaa vauhtia. Samaan aikaan hinnat tuntuvat tekniikan puolella laskevan. Jos me siirrämme tietokoneen käyttöönottoa vielä vaikka kymmenen vuotta - niin silloin me olemme 30 vuotta jäljessä siitä mitä on tapahtunut tietokonealalla sitä ennen. Me siis joudumme aloittamaan tyhjästä ja tämä on minun mielestäni varsin vaarallista. Kuilu kasvaa enemmän ja enemmän eikä museomaailmaan kouliinno tietokoneita tuntevaa henkilökuntaa.

Aikaisemmin mainitsin, että yleensä yhteistyö ja yhteisten päämäärien asettelu olisi varsin tärkeätä. Voin kertoa esimerkin siitä, miten meillä kävi Jyväskylässä. Yliopiston kirjastosta lähetettiin meille paperi, jossa kerrottiin yhteispohjoismaisesta kuvataitellisuusprojektista, sen suunnitelmasta ja sanottiin, että on kummallista, kun se tuli meille kirjastoon eikä teille sinne museoon, minne tämä kuuluu. Tehän olette tehneet juuri sitä työtä, mitä tässä projektissa esitetään. Se oli ensimmäinen kerta, kun minä kuulin asiasta, jossa on kuulemma eräitä suomalaisia mukana. Eli kaiken kaikkiaan: tiedonkulussa pitäisi olla parantamisen varaa. Joku järjestelmä tähän täytyisi saada. Kiitos.

Markku Lahden puheenvuoroa seurannut keskustelu

Pekka Paavola

Suomalainen taidemuseojärjestelmä on menossa huonoon suuntaan sikäli, että se on menossa kulttuurihistoriallisten museoitten suuntaan. Suomalainen taidemuseo ei ole koskaan ollut eikä koskaan tule olemaan niin kuin kulttuurihistoriallinen museo. Se on ihan selvä juttu. Toisaalta tuo Markun puhe sopii täysin kulttuurihistoriallisten museoitten suuntaan tässä dokumentointiasiaassa. Ne periaatteelliset syyt, minkä vuoksi taidemuseo poikkeaa kulttuurihistoriallisesta museosta, on se, että kulttuurihistoriallinen museo katsoo taaksepäin, se dokumentoi historiaa. Taidemuseo dokumentoi aina tätä päivää. Sen pitäisi dokumentoida pääasiassa tätä päivää ja ottaa vain vähän huomioon menneisyyttä. Sen takia tämä esteettisen vaikuttamisen aspekti on taidemuseossa huomattavasti suurempi kuin kulttuurihistoriallisessa museossa. Sitä, miksi tauluja ostetaan museoon, tämä väki ei ole koskaan pohtinut ja nytkin pohditaan vain sitä, pannaanko levyille. Sillä ei ole mitään merki-

tystä ennen kuin päästään selville siitä, mikä on se taiteen vaikutusaspekti ja tahto meillä näihin asioihin.

Markun kanssa olen samaa mieltä siitä, että tässä museoiden, erityisesti taidemuseoiden välisessä informaation kulussa on huomattavia katkoksia, siinä ei ole mitään tiedon kulkua. Ei tietokone-tasollakaan ole tiedon kulkua. Olen Markun kanssa samaa mieltä myös siinä, että tieto ei kulje Suomessa muuten kuin lehtien kautta. Sen minkä Helsingin Sanomat viitsii kirjoittaa, niin siitä kaikki tietävät, mutta kuten tiedämme, Helsingin Sanomat ei kirjoita kaikesta siitä, mitä me haluaisimme tietää.

Asettaisin Markulle kysymyksen, onko taidemuseoitte tehtävä tosiaan pelkästään dokumentoida sitä, mikä taide-elämä on tehnyt ja mikä lautakunta on sattunut ostamaan teoksen - muuttuuko se arvoksi sinänsä sen jälkeen eli sen ympärille voidaan ostaa tietokoneita, hologrammeja ym. Vai pitäisikö meidän panna painopiste siihen, mitä kuvataidelautakunnat ostavat ja mitä museoihin tulee - taiteen ei tekniikan puolesta.

Markku Lahti

Se, mitä minä halusin tuolla alustuksella korostaa, on se, että taidemuseolla on kaksinainen kuva. Siinä on selvästi nämä kaksi puolta. Se täytyy hyväksyä lähtökohdaksi, eikä niin, että joko tai. Minä olen melkein kaikessa samaa mieltä siinä, mitä sanoit, mutta taidehistorialliselta ja tutkimukselliselta kannalta myös dokumentoinnista lähtevä näkökulma on tärkeä.

Pekka Paavola"

Onko mitään järkeä dokumentoida ennen kuin saadaan kunnon materiaalia?

Markku Lahti

Miten sinä määrittelet sen, mikä on kunnon materiaalia?

Pekka Paavola

Siitä pitäisi keskustella ennen kuin ostetaan tietokoneita.

Salme Sarajas-Korte

Jos on kysymyksessä aluetaidemuseo, kunnallinen taidemuseo, niin ei kai sen dokumentoinnin suinkaan tuli keskittyä niihin teoksiin, joita on ostettu, vaan mitä se alue tuottaa.

Tuula Arkio

Markun esitys oli ansiokas, mutta minusta pitäisi nyt pitää mielessä se, että tässä on kaksi eri asiaa, mitkä Pekka toi esiin tuossa puheenvuorossaan. Luulen, että on olemassa itse taide ja sitten dokumentointi. Se mitä Markku sanoi, että olisi korkea aika saada maahan jonkinlainen koko maan kattava dokumentointijärjestelmä, on todella tarpeen. Aikaisemmissa yhteyksissä on todettu, että se valikoima, mikä taidemuseoissa on vuosituhansien takaa, on pelkkä pintakerros jostakin. Sellaista valikoimaa on häipynyt näkyvistä, mitä ei ole koskaan dokumentoitu ja millä voisi nyt olla arvoa. Jotta tätä tilannetta ei syntyisi, tarvittaisiin kaikenkattava dokumentointisysteemi. Mutta korostan ja olen ennenkin sanonut, että se ei missään nimessä saa tapahtua taidemuseon kokoelmien puitteissa. Tällainen dokumentointityö siitä, mitä tapahtuu yhteiskunnassa ja kuvataiteessa, täytyy voida hoitaa teknisin keinoin, valokuvin, kuvanauhoin, laserein, hologrammein ja kaikin tavoin mitä ikinä voidaan keksiä ja käyttää; ja näin tallentaa kaikki se mitä tehdään tällä hetkellä.

Tietysti taidemuseossakin täytyy dokumentoida ja ottaa nämä huomioon, mutta se ei pelkästään saa mennä siihen. Markku kysyin, onko 20 vuoden kuluttua enää nykyisen kaltaista taidemuseota ollenkaan, vaan museo on tila, jossa on hologrammeja ja kuvalevyjä. Luoja paratkoon, jos tähän mennään. Missä se taideteos sitten on, josta nämä hologrammit on tehty, missä taiteilijat?

Nämä ovat kaksi eri asiaa ja kyllä minun täytyy sanoa, että sellaiset taidekokoelmat ja taidemuseot, jotka on kerätty rohkeasti ehkä yhdeltä kannalta, saattavat olla myöhemmin todellisia rikkuksia. Kyllä taiteessa täytyy uskaltaa tehdä valintoja, mutta niitä täytyisi tietysti tehdä monelta tasolta, jottei oltaisi yksipuolisia. Kerääminen ja tallentaminen ovat eri asioita.

Olli Valkonen

20 vuoden päästä ollaan varmasti siinä, että tietokoneet tekevät taideteoksia hologrammeina ja sitten niitä arkistoidaan.

Tuulikki Kilpinen

Voidaan ajatella. että taide ja taidehistoria kulkevat ihan omia teitään. Tallensipa museo siitä tänä päivänä oleellisen tai pienen osan, sen on joka tapauksessa tallennettava myöhemmin kalliilla rahalla.

Sitten Markku Lahden esitelmästä. Jos mennään tähän dokumentointiin, niin yksi asia, missä pisteessä minun mielestä tänään ollaan, on se, että kuka tiedot kerää ja miten ne kerätään. Siis tämä materiaallinen fakta, mikä on tietysti konservaattorien kanta. Minua kiinnostaa se, mitä tietoja tässä teidän tietokoneessanne on ja mitä tietoja siitä saadaan ulos?

Jouko Heinonen

Kun kuuntelin tuotan Markku Lahden alustusta, niin tuli ensin alkuun pikkuisen outo tunne, kun hän rupesi puhumaan siitä, että taidemuseot ovat erilaisia kuin kulttuurihistorialliset museot, kun otsikkona oli taidemuseoiden dokumentointitoiminta. Mutta kyllä tällä yhtäläisyydellä tai eroavuudella on tiettyjä lähtökohtia ilmeisesti dokumentointitoimintaakin. Markku ei sitä kyllä sanonut, että sillä on, mutta ilmeisesti näin voidaan kuvitella. Minä en kyllä henkilökohtaisesti ymmärrä, mitä eroa niillä noin isoissa periaatteissa on. Kun ajatellaan museoitten tehtäviä, niin nehan ovat kolmenlaiset: harjoittaa tieteellistä toimintaa, opetustoimintaa ja tuottaa elämyksiä. Jos joku keksisi, että taidemuseoilla on jokin muu tehtävä, niin se olisi minulle uutta.

On otettava huomioon se mitä Markku sanoin. Hän puhui siitä, että taidemuseot eivät ole museoita vaan taidegallerioita. Jos kysymys on yksinkertaisesti siitä, että pidetään näyttelytoimintaa ja tuetaan taiteilijoita ja nostetaan taiteilijoita kuuluisiksi nimiksi, niin taidemuseoita voidaan siten kutsua taidegallerioiksi ja muuttaa nämä taidemuseopäivän taidegalleriapäiviksi. Samat ihmiset täällä silti istuvat, joten ei sillä sinänsä merkitystä ole. Yhtä

hauskaa meillä on. Meillä voisi olla tällaisia nimekkäitä taiteilijoita teon alla koko ajan.

Pitäisi olla rehellinen itselleen. Kyllä dokumentoinnissa on kolme erilaista tarkoitusta eikä se eroa kulttuurihistoriallisesta museosta, jonka materiaali saattaa olla nelikulmaista kuution suuntaa- taakin, kun taas taideteos harvoin sitä on, epäsäännöllistä kuin veistoksissakin. Sanotaan, että rikki mennyt karttu ei eroa nykytaiteesta, esim. veistoksesta; funktiokin on suurin piirtein sama - siis se ei tuota mielihyvää.

Lähtökohdan palauttaminen siihen, että tehdään 1) tieteellistä dokumentointia, 2) opetustoimintaan liittyvää dokumentointia, 3) elämyksien tuottamiseen tarvittavaa dokumentointia. Tekeekö sama laitos nämä kaikki, on tietysti eri asia. Minä olen henkilökohtaisesti sitä mieltä, että nämä ongelmat ratkeavat Suomessakin muutamman vuoden kuluttua. Vähitellen tulee kunnallisia gallerioita tai joku museon johtaja, joka on riittävän rohkea ja muuttaa nimensä gallerian johtaja. Saadaan vähän kentän jakoa selväksi.

Jorma Heinonen

Markku Lahti otti viimeisenä esille seikan, että tieto ei kulje. Dokumentoivien laitosten yhteistyö alkoi noin viime vuosisadan lopulla ja dokumentoiviksi laitoksiksi on katsottu tieteelliset kirjastot, arkistot ja museot, koska kaikissa näissä säilytetään dokumentteja, alkuperäiskappaleita. Suomessa toimii tieteellisen informoinnin neuvosto vain kirjastolaitoksen piirissä. Muissa pohjoismaissa on informaation-dokumentaatiokeskukset, jolloin voidaan tulkita, että museot kuuluvat niihin. Meiltä tosin puuttuu dokumentoivien laitosten yhteiselin, minkä johdosta tieto kulkee kirjastojen kautta, muualla se voi tulla museoverkostoa pitkin tai näitten dokumentoivien laitosten kautta.

Paavola väitti kovasti, että museot katsovat taaksepäin, erityisesti kulttuurihistorialliset museot, ja että taidemuseot katsovat tätä päivää. Minun täytyy kyllä sanoa, että tämä päivä on meidän ongelmana ollut jo 10 vuotta kulttuurihistoriallisissa museoissa. Se, että emme ole päässeet kovin pitkälle, johtuu kyllä muista seikoista eikä meistä itsestämme. Kyllä me olemme mukana ja koettamme omalla alalla vaikuttaa.

Arkio otti esille taidemuseoiden dokumentoinnin kentän, mutta mikä se on? Kulttuurihistorialliset museot tekevät koko ajan perustutkimusta - mitä se on? Se on eräänlaista inventointi, esim. rakennustutkimusta. Koko ajan kerätään tietoja. Jotakin vastaavanlaista pitäisi taidemuseoidenkin tehdä, esim. kerätä tietoja. Mitkä ovat taidemuseon tutkimuksen lähtökohdat ja mitä niihin kuuluu? Niihin kuuluvat taiteilijat, taiteilijajärjestöt, taidekauppa, taiteen keräilijät; juuri tämä pitäisi määritellä. Mikä se visuaalinen kenttä on ja miten se jaetaan kulttuurihistoriallisten ja taidemuseoitteiden kesken? Jonkun täytyy kuitenkin se hoitaa ja dokumenttien täytyy olla jossakin olemassa.

Olavi Tapio

Olisin jatkanut jonkin sanan tuosta Jorman puheenvuorosta. Itse kokisin näin: en näe niin olennaista eroa kulttuurihistoriallisten ja taidemuseoitteiden kesken kuin esim. Markun esityksestä kävi ilmi. Sanoisin jopa, että taidemuseot kulttuurihistoriallisia museoita edellä siinä suhteessa, että ne todella ovat aktiivisemmin edellä nykyajassa kuin kulttuurihistorialliset museot. Toisaalta kulttuurihistorialliset museot lähtevät enemmän liikkeelle siitä kolmiosta, jossa ensin on dokumentointi ja dokumentti ja sitten päädytään esineeseen siinä pyramidin kärjessä. Tämä tutkimuksellinen puoli on korostetummin ja pitkään ollut kulttuurihistoriallisilla museoilla selvemmin nähtävissä kuin taidemuseoilla.

Tuula Arkio

On ilman muuta selvää, että nykyisin taidemuseot eivät koe tätä tarpeelliseksi. Pitäisi päästä tutkimus- ja dokumentointityöhön paljon enemmän ja hellittää vähän tästä näyttelykierteestä. Tietysti kaikki tekninen apu, mikä voidaan käyttää - atk-systeemit ja muut - pitäisi saada apuun. Halusin todella sanoa sen, että ei unohdettaisi taidetta ja kokoelmaa, sitä pääasiaa, jotteivät museot menisi toiselle ääreläidalle ja alkaisi pelata kortistojen ja dokumenttien, filmien ja nauhojen kanssa. Pitäisi tehdä selkeä jako ja määritellä, mitä kukin museo tekee ja mitä niiden tulee tehdä ja mitä tekee sitten jokin valtakunnallinen tai alueellinen yhteistyöelin. Siinä on minun nähdäkseni pieni ero. Pitäisi päästä perille siitä kuka tekee mitään.

Jouko Hienonen

Tuohon voisi ihan hyvin jatkaa, että se kuva, jonka Markku toi tuossa esille tuon tekniikan kanssa, on aika pelottava. Museopoliittisessa ohjelmassa todettiin, että tähän pitää suhtautua varovasti; siinä puhutaan tietokoneajan tulemisesta. Taustana oli se, että meidän museolaitoksen tutkimusmenetelmät ja tutkimustavat ja päämäärien asettelut ovat sen verran alkeellisella tasolla, että jos me nyt lähdemme pelaamaan ja leikkimään näitten erilaisten sähköisten ja sähkömagneettisten vempeleitten kanssa ihan noin ajan kuluksi, niin se tekniikka ottaa aika nopeasti ylivallan normaalista metodiikasta ja metodologisista ongelmista.

Tosin minä en suhtaudu läheskään niin pessimistisesti kuin Markku siihen, että me jäämme jälkeen, jos niitä ei nyt heti oteta käyttöön ja tehdä samoja erehdyksiä kuin muissa maissa. Ne ovat puhdasta kauppatavaraa. Jos USA pystyy myymään Pakistanille pitkälle kehitettyjä superhävittäjiä, niin minä luulen, että suomalaisilla on mahdollisuus oppia täällä sivistystasollakin. Pelkään kaupan seurauksia.

Salme Sarajas-Korte

Haluan Markun puheenvuoroon huomauttaa vain sen, että silloin, kun televisiot tulivat Suomeen ja Suomikin loi oman televisiotekniikkansa, oli aika pitkä ajan jakso, jolloin Suomen televisio oli teknisesti parempi kuin Euroopan muiden maiden televisiot. Joten se, että mahdollisimman aikaisin mentäisiin mukaan johonkin tekniiseen systeemiin, ei ilman muuta aiheuta sitä, että ollaan sen kärjessä.

Jorma Heinonen

Kaina Heinoselle sanoisin, että vaikka vempeleitä on saatavissa, niin teknologian ja systeemin luominen vie vuosikausia. Sanotaan, että Nordiska museetissa aloitettiin tämän luominen 1965 ja se ei ole vielääkään päättynyt. Niillä on meihin 15 vuoden etumatka ja me emme ole vielä aloittaneetkaan.

Jouko Heinonen

Eikö sitä voi ostaa sitten kun he ovat päättäneet sen?

Jorma Heinonen

Ei, mutta meidän täytyy panna se osahakukäyttöön ja suomenkielisenä.

Jouko Heinonen

Kääntäminen on taas ei eri asia.

Tuulikki Kilpinen

Minusta tuntuu, että jos me palaamme tähän päivään, niin ongelma on siinä, että ei ole niitä ihmisiä, jotka keräävät niitä tietoja. Me emme tiedä, mitä tietoja me keräämme ja juuri ihmisten täytyy kerätä ne tiedot tietokonetta varten. Tämä on se systeemi, joka pitäisi luoda, jotta me tietäisimme, mitä tietoja me haluamme syöttää ja ottaa ulos tietokoneesta. Tämä on se, mihin pitäisi keskittyä.

Pekka Paavola

Valitettavasti Tuula Arkio vesitti ensimmäisen repliikkinsä ihan raskaasti. Nimittäin taide on joka tapauksessa tärkeätä taidemuseossa. Olen edelleen sitä mieltä, että dokumentaatio on toisarvoista. Tämä porukka ei ole koskaan keskustellut siitä primaarista asiasta, vain sekundaarisista seikoista. Markku Lahti sai heti synninpäästön museovirastolta, vaikka se ei ole jakamassa miehen mielipidettä eikä jatka syntilistaansa siinä.

Jorma Heinospellesanoisin näistä kulttuurihistoriallisista museoista sen, että kaikki se edistys, jota te olette saaneet aikaan, on intermuseaalista toimintaa. Kaikki mitä taidemuseot tekevät tai mitä niiden pitäisi tehdä, tulee vaikuttaa yhteiskunnan esteettisiin käsityksiin. Se vaikuttaa niihin, mutta jos taidemuseo kieltää sen, niin se kieltään itsensä.

Jouko Heinospellesanoisi, että kysymys siitä, sanotaanko taidemuseota museoksi vai galleriaksi, on puhdasta semantiikkaa. Sillä ei ole mitään käytännön merkitystä, vaan sillä työllä, mitä museossa tehdään.

Markku Lahti

Minä olen Pekka Paavolan kanssa kyllä ihan samaa mieltä. Tarkennan vielä vähän tätä asiaa. Minä sanoin, että taidemuseolaitoksella on selvästi kaksi erilaista roolia. Se pitäisi hyväksyä lähtökohdaksi eikä lähteä siitä, että jompikumpi on ainoa vaihtoehto, niin kuin viime aikoina on tehty ajatteleamalla koko aja yksisilmäisesti. Nämä molemmat ovat tärkeitä tehtäviä, ja se, mitä Jokke tai joku muu sanoin dokumentoinnista, on aika pitkälle sopimuksen varainen asia. Meidän täytyy vain sopia siitä, kuka sen hoitaa. Hoitavatko

sen taidemuseot ja miten pitkälle ja minkä osan kulttuurihistorialliset museot hoitavat? Mistään muusta ei ole kyse, mutta jonkun se täytyy vähitellen tehdä.

Sanoisin vielä noista tietokoneista, kun siihen asiaan on taas törmätty, että tietokoneita voidaan käyttää mahdottoman monella eri tavalla. Esim. se systeemi, josta on kohta alustus, perustuu hyvin yksinkertaiseen sovellutukseen Meidän ei ole mikään pakko asettaa tavoitteita sillä tavoin, että meidän täytyisi tietokoneesta heti saada jotain ihmeitä. Kuten Jorma Heinonen sanoin, se mihin tietokoneita loppujen lopuksi voidaan käyttää, vaatii melkoisen pitkää suunnittelua ja miettimistä pitemmällä aikavälillä.

Jos museon peruskortisto ja arkistot ovat kunnossa, niin sen jälkeen näiden tietojen ajaminen tietokoneeseen ei ole mikään ongelma, mutta tämä edellyttää, että museon perushommat ovat kunnossa ja tehtyinä.

Olli Valkonen

Pekka Paavola kysyi, miksi näillä taidemuseopäivillä ei koskaan puhuta taiteesta. Mikäli minä muistan, niin viimeksi meillä oli taidemuseopäivät Tampereella ja silloin oli teema keskittynyt nimenomaan tähän taiteeseen.

Tuula Arkio

Pekka tuossa sanoi, että minä lopetin tuon toisen puheenvuoroni siihen, että taide on pääasia ja että se pitäisi unohtaa. Yksi jännä asia, jonka Markku mainitsi, on se, että museot ovat tehneet taiteilijoita ja siitä tuo Joukokin puhui. Minun käsittääkseni yleensä museoita on aika syytetty siitä, että ne eivät koskaan ole ajassa mukana. Ne uskaltavat vain varman päälle ostaa ja järjestää näyttelyitä. Minusta se oli aika uusi näkökohta, että museot tässäkin maassa loisisivat nimiä. Ovatko ihmiset todella tätä mieltä? Minulla on kyllä toisenlainen käsitys asiasta, ei nimet siellä synny, vaikka ehkä näin pitäisikin olla. Jotain rohkeutta pitäisi tässä suhteessa esittää. Kyllä se surullisen päinvastoin on.

Kerttu Kannas

On hyvin ymmärrettävää, että taidemuseopäivillä puhutaan aina samoista asioista, vaikka alustetaan muista aiheista. Tavallaan vesitetään varsinaista alustusaihetta, jos aletaan puhua kaikista meidän ongelmista samaan syssyyn. Minusta tuntuu aika erikoiselta, että dokumentoinnin tarvetta aletaan verrata kokoelmien valintaperusteisiin. Eihän kirjastojenkaan kohdalla voida ajatella, että jos on hyvä atk-kortistosysteemi, niin se nimenomaan vaikuttaa os-topolitiikkaan. Minusta nämä kaksi asiaa täytyy pitää aika pitkällä erillään ja ajatella, että tämä dokumentointi ainakin alussa on pitkälle tietynlainen tekninen prosessi, jota pitäisi todella pystyä kehittämään niin, että sitä voitaisiin edes alkeellisesti käyttää valtakunnallisesti hyväksi eikä sotkea siihen ollenkaan taidemuseon muita tehtäviä. Tämä on yksi luonnollinen tehtävä, joka meillä on. Sen kehittäminen olisi myös hyvin luonnollinen tehtävä. Ei jarruteta tätä kehitystä, vaikka meillä olisi muitakin ongelmia.

Anja-Tuulikki Huovinen

Museoliitossa joutuu käymään luonnontieteellisten museoitten päivillä, kulttuurihistoriallisten museoitten päivillä ja taidemuseopäivillä ja jokainen suhtautuu toisiinsa kauhea epäluuloisesti; taidemuseoväki suuntautuu vain tiettyihin asioihin ja kulttuurihistorialliset ihmiset vain toisenlaisiin asioihin. Paavolalle sanoisin, että eikö yleensä jokaisen museoalan perustehtävä ole nimenomaan tuottaa sellaista tietoa, jolla voidaan vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen kukin omalla sektorilla. Joku katsoo taakse päin, joku katsoo taivaalle, joku lintuja ja yksi sitten tuijottaa taidetta. Minun mielestäni museolla on yksi perustehtävä, mutta ne hoitavat sitä kukin omalla sektorillaan ja vaikuttavat sillä tavalla nykyisen yhteiskunnan ja tulevan yhteiskunnan kehitykseen. Minä en tarkkaan ymmärtänyt Tuulan ajatusta siitä, miksi taidemuseo ei voisi omalla linjallaan hoitaa tällaista yleisempää dokumentointia. Miksi sen pitäisi olla kuva-arkisto tai näyttely- ja tiedotusosasto, joka sitten varsinaisesta taidemuseotoiminnasta irrallaan hoitaa sitä. Mitä se varsinainen taidemuseotoiminta on, jos ei se omalla linjallaan voi hoitaa laajemmin tätä dokumentointia.

Pekka Paavola

On yksi asia, joka erottaa taidemuseot kulttuurihistoriallisista museoista. Olennaisesti se erottaa esim. museoviraston näkemyksen taidemuseosta ja kaikkien kulttuurihistoriallisten museoitten näkemyksen, ja se on se, että taidemuseon tuloksellinen toiminta ei perustu pelkästään tietoon. Estetiikka on paljon muuta. Taidemuseon visuaalisen korkean taiteen välitys tai paremman taiteen välitys perustuu paljolti muihin arvoihin kuin tietoon, pelkkään rationaaliseen tietoon. Sitä ei voi dokumentoida sellaisenaan, koska sen tehtävä on paljon laajempi. Kun puhutaan pelkästään rationaalisesta dokumentoinnista, niin tarkoitetaan tiedonvälitystä eikä lainkaan emotionaalisten ja muitten asioiden välittämisestä, mikä on erittäin olennainen piirre taiteessa ja taidemuseotoiminnassa.

Tuula Arkio

Anja-Tuulikille sanoisin, että minä käytin toisen puheenvuoroni nimenomaan korostaakseni sitä, että taidemuseoitte pitäisi tehdä dokumentointityötä osallaan. Muistutan kuitenkin, että koko yhteiskunnan kuvataiteen tallentaminen on jo jonkin keskuksen asia eikä kunkin yksittäisen taidemuseon. Keskuskuva-arkiston tehtävänä on täydellinen tallentaminen. Yksittäisellä taidemuseolla ei ole näin laajaa tehtävää, mutta jokaisen taidemuseon täytyy kokoelmiensa oman alueen puitteissa dokumentoida se, minkä pystyy, unohtamatta itse taidetta.

Marja-Liisa Bell

Kun puhutaan taiteesta, niin ei unohdeta taiteilijaa, jotka on luova yksilö ja jonka tuotteita taidemuseot keräävät ja tallentavat. Kun me puhumme kokoelmista ja niiden keräämisestä, niin olisin iloinen, jos taidemuseopäivillä puhuttaisiin kokoelmista, koska meillä suomenna on nyt tulossa aivan uusi tapa kerätä taidetta. Kulttuuritoimintalain mukana on tullut luottamushenkilöryhmä, joka kerää suuria kokoelmia tulevana vuosina merkittäväällä rahalla. Nämä eivät tule tällä hetkellä taidemuseon kokoelmiin. Mitä nämä kokoelmat sitten ovat, tämä on taiteen kannalta se problematiikka, mistä minä haluaisin puhua. Se on selvä, että täytyy dokumentoida, mutta se on asia erikseen.

Jorma Heinonen

Dokumentointi on täällä varmasti käsitetty kahdella ei tavalla, rekisteröimiseksi ja rekisteriin viemiseksi. Se on kyllä molempia, mutta me ymmärrämme kulttuurihistoriallisten museoitten puolella sitä rekisteröintiä, joka tapahtuu kentällä.

Kyllä emotionaalinen tilanne voidaan kirjata.

Salme Sarjas-Korte

KESKUSKUVA-ARKISTO

Hyvät kolleegat

Ajattelin vetää tämän keskustelun takaisin maan pinnalle. Haluaisin hiukan kertoa kuvataiteen keskusarkistosta eli keskuskuva-arkistosta ja siitä, missä vaiheessa suunnitelmat tällä hetkellä ovat. Tämä kuvataiteen keskusarkisto on loppujen lopuksi rahoittajilleen varsin kallis asia, kun se kerran lähtee liikkeelle. Siitä syystä on varsin ymmärrettävää, että se, missä tänään ollaan, on tarvittu ikään kuin kiskoa maasta väkisin irti. Toisin sanoen on tarvittu ikään kuin kiskoa Suomen taideakatemian näyttely- ja tiedotusoston budjetista muilta momenteilta määräraha, jonka turvin aloitettiin vuonna 1979 konkreettiset toimenpiteet tämän asian käynnistämiseksi. Tosiaan tässä nyt ollaan - en sano melko pitkällä - vaan hiukan toiveikkaassa tilanteessa sikäli, että Suomen taideakatemian tämän vuoden budjetissa on määräraha 200 000 mk kuvataiteen keskusarkiston suunnittelutyötä varten.

Mutta sitä, miten vaikeata näitä asioita on viedä eteenpäin, kuvastaa se, että opetusministeriö ei vielä nytkään syyskuun lopulla ole suostunut irrottamaan tätä määrärahaa käyttöön eikä edes antanut lupautta siitä, että rahat myönnettäisiin tämän vuoden aikana. Siitä huolimatta me olemme lähteneet siitä, että Suomen taideakatemian piirissä tehdään tätä valmistelutyötä, jotta sitten kun valtio antaa tälle asialle siunauksensa, meillä on jonkinlaiset valmiudet.

Vuoden 1979 lopulla me tilasimme Yrjänä Levannolta selvityksen kuvataiteen keskusarkiston systematiikasta ja sen materiaalin laajuudesta, jota siihen kerätään, sen materiaalin luonteesta ja monista muista asioista. Tämä Yrjänä-Levannon selvitys oli nimenomaan selvitys tällaisesta kuvataiteen keskusarkistosta ja tähtäsi siihen, että taidemuseossa, tässä tapauksessa Suomen taideakatemiassa, missä näitä arkistoja kootaan ja kerätään, tutkitaan sekä kortistoidaan, täytyy systematiikan olla kautta linjan toisiinsa sovellettavissa - sekä kuva-arkistossa, kirjastossa että näyttelyluetteloarkistossa jne. Toisin sanoen, tavoitteena on dokumenttiosasto tai arkisto, joka on kaikissa suurissa museoissa. Suomen taideakatemian puitteissahan tämä kysymys taidemuseon tehtävästä

toi kohteesta on melko yksinkertaisesti ratkaisu sikäli, että museo tietysti hoitaa oman kokoelmansa dokumentoinnin ja taideakatemialla sattuu olemaan tämä näyttely- ja tiedotusosasto, joka luonnostaan asettuu kuvataiteen arkistoinnin suunnittelijaksi ja yhteydenpitäjäksi myös eripuolilla maata olevien vastaavien toimintatapisteiden kanssa. Tässäkin on ollut kysymys siitä, mitä dokumentoinnin tulisi koskea. Haluan lähteä siitä tosiasiasta, mitä Suomessa on olemassa ja mitä Suomessa ei ole olemassa. Meidänhän täytyy toistaiseksi ajatella todella sitä, että tällaisen kuvan perustuvan arkiston tehtävänä on taltioida nimenomaan sekä vanhaa että nykyistä taidetta siinä määrin kuin sen voimavarat, nimenomaan ekonomiset, antavat periksi.

Haluaisin tähdentää juuri sitä, että taiteen tutkimus on humanistista tutkimusta, ihmisen työn erään luovan alueen tutkimusta. Tällaisten dokumenttiarkistojen tehtävänä on etsiä, koota, tuoda tutkijoiden ulottuville ja helposti saatavaksi se materiaali, jota sitten luova tutkimustyö käyttää hyväkseen. Tässä suhteessa meidän suunnittelumme on todella alkuvaiheessa.

Viime vuonna saimme Jukka-Pekka Airaksen suunnittelemaan tätä kuvataiteen keskusarkistoa ja tänä vuonna elokuussa saimme hänelle kolleegan, Dan Holmin. Olemme luoneet heille toimenjakoa siten, että Jukka-Pekalle jää yleinen organisaatio, tekninen suunnittelu ja Dan Holmille jää enemmän tutkimusaineiston rajaaminen ja dokumentointisysteemin kehittäminen. Näillä kummallakin alueella on todella tavattoman paljon työtä.

JO lähes vuosi sitten opetusministeriön osastopäällikkö Olli Närvä myönsi minulle, että kyllä se keskusarkisto täytyy tietysti luoda. Nyt kuitenkin hän haluaa siirtää tämän varsinaisen alkuunlähdön ensi vuoden puolelle. Tämän 200 000 markan määrärahan valtion kuvataidetoimikunta esitti budjettiin, ja se pysyi siellä loppuun asti. Valtion kuvataidetoimikunta on hyvin voimakkaasti tukenut sitä ja edellyttänyt, että tämä määräraha käytetään siihen tarkoitukseen, mihin kuvataidetoimikunta edellytti sen käytettävän. Museoasialain neuvottelukunta on tullut myös tähän mukaan. Se - hyvästä tahdosta huolimatta - antoi opetusministeriölle mahdollisuuden siirtää tämän työn aloittamista. Neuvottelulautakunta taidemuseojaoston aloitteesta teki opetusministeriölle esityksen, että se nimeäisi työryhmän, jossa sekä museovirasto että aluetaidemuseot ja taideakatemia molemmat osastot ainakin olisivat mukana ja tie-

tysti myös opetusministeriön edustaja. Olemme odottaneet tämän työryhmän perustamista ja olen saanut ministeriöstä kuulla, että suunnitelmassa on tämän työryhmän asettaminen hyvin lyhyellä toimiajalla tämän vuoden lopussa. Sen tehtävänä on lausua mielipiteensä siitä, perustetaanko valtakunnallinen keskusarkisto ja mihin se perustetaan. Sen jälkeen opetusministeriö tekee asiassa oman päätöksensä ja mahdollisesti - jos tulos on positiivinen - irrottaa määrärahat tähän työhön.

Opetusministeriön päätöstä odotellessamme olemme lähteneet siitä, että suunnitelmia täytyy kuitenkin tehdä. Määräaikaan sidottu uuden Ateneum-rakennuksen täyskorjaus on antanut yhden kiintopisteen keskusarkiston suunnittelulle. Ateneumiin on tässä vaiheessa sijoitettu asianmukaiset säilytys- ja työskentelytilat taideakatemian kuva-arkistolle. Toivon mukaan se saa aseman myös valtakunnallisena keskusarkistona siinä mielessä, että se ottaisi tehtäväkseen pitää yhteyttä muihin taidemuseoihin, systematisoida ja luoda yhteiset periaatteet, joiden mukaan tietoja kerätään tähän keskusarkistoon. Joka tapauksessa taideakatemian kuva-aineisto ja sen hankinta kaipaa tietysti rationalisointia. Nyt ollaan pääsemässä siihen, että taideakatemian omassa keskuudessa voidaan suunnitella kuvien säilytyksen ja hankinnan yhdenmukaistamista.

Hyvin paljon vaikeampi tehtävä on rajata se tietomäärä, joka tähän kuva-arkistoon kootaan. Yhteistyötä kaivataan eri museoiden kesken, mutta myös museoiden eri toimintapisteidensä kesken, erityisesti museon varsinaisten tukijoiden konservaattorien välillä. Toisaalta tällä keskusarkistolla täytyy olla tehtävänä aivan yleinen taiteen kuvallisen aineiston kautta maan kattava keruu. Siinä tulee sitten ratkaistavaksi, onko koottava tätä päivää vai menneisyyttä. Minun mielestäni on täysin selvää, että täytyy koota molempia. Nykypäivän dokumentointi on käytännössä paljon helpompaa, se on käytännöllisin toimenpitein tehtävissä. Menneiden aikojen kuvallisen aineiston keruu on työläämpää, mutta myös varsin antoisaa ja tärkeää.

Kuva-arkiston tehtävänä on siis helpottaa tutkijoiden työtä, tehdä se työ, joka tavallaan on käytännöllistä, mekaanista ja jättää tuot johtopäätöksiä tekevä tutkimustyö niille tutkijoille, jotka ottavat spesiaalikysymyksen hoitoonsa. Tässä tulevat esiin käytännölliset kysymykset valokuvaamisesta, kysymys siitä, onko mustavalkoinen kuva vai värikuva tärkeämpi. Olemme tulleet siihen tulok-

seen, että molempia tarvitaan. Tämän arkiston on syytä mahdollisuuksien mukaan pitää silmällä tulevaa teknistä kehitystä. Kuva- taidearkiston kokoaminen on todella inhimillistä työtä, se on taiteen tekemisen dokumenttien kokoamista. Tässä tapauksessa on syytä vetää ensinnäkin raja sen välille, kuinka pitkälle tämä museaalinen tutkimustyö menee - tutkimustyöhän kulkee omia latujaan, mutta kuva-arkistossa tietojen kokoamine kuva-aineksen ympärille ei tietysti ole samaa kuin museon esineiden museaalinen tutkimus. Rajan vetäminen siihen, kuinka paljon tietoja kuvan ympärille kootaan ja mitä tietoja kootaan, on yksi kaikkein perustavimpia kysymyksiä tässä. Kun juuri kaivattiin yhteistyötä kaikkien näiden asioiden selvittämiseksi, voin kertoa, että taideakatemia mitä kiihkeimmin odottaa sitä hetkeä, jolloin meille annetaan lupa toimia valtakunnallisesti. Tietysti voimme toimia valtakunnallisesti jo nyt, mutta se on silloin täysin epävirallista ja siltä puuttuu se perusta ja varmuus, jonka aiheuttaa ministeriön suunnitelman hyväksyminen jassen tuoma varmuus siitä, että edes välttämättömimmät rahat saadaan tähän työhön.

Jotakin on siis saatu aikaan. Myönnän hyvin, että tästä keskuskuvaa-arkistosta on puhuttu enemmän kuin kymmeneen vuoden ajan näillä taidemuseopäivillä, mutta ensimmäisen kerran ole jollakin tavalla optimistinen siihen nähden, että se kenties tulee toteutumaan. Suunnittelutyö todella tähtää siihen, että viimeistään silloin, kun pääsemme sijoittumaan Ateneum-rakennukseen, meillä olisi systeemit valmiina ja että myöskin tuo tehtäväjako eri aluetaidemuseoiden välillä toimisi, sillä on täysin typerää kerätä päällekkäin samoja asioita. Toisaalta siis yhteisten metodien kehittäminen on erittäin tärkeätä. Meillä täytyy olla koossa se kuvamateriaali, josta kuvakiekot tehdään.

Salme Sarajas-Kortteen alustusta seurannut keskustelu

Marja-Liisa Bell

Olisin halunnut vain kysyä, kuinka tehdään valinta, mitä kuvataan. Koskeeko tämä kuvaus ainoastaan museoiden kokoelmia, joissa on kaikkennäköistä tavaraa ja koskeeko se yksityisiä kokoelmia?

Salme Sarajas-Korte

Oma käsitykseni on, että me kokoamme kaiken sen olemassa olevan vanhan kuvamateriaalin, minkä me suinkin voimme saada. Uskoisin, että tällaista vanhaa kuvamateriaalia voimme saada jopa lahjoituskina taiteilijoiden perikunnilta, eri taidejärjestöiltä jne., ja siihen kuuluu vielä tämä kuvamateriaalin saattaminen säilyvään kuntoon. Käsitykseni on myöskin se, että kaikki maassa olevat kokoelmat on kuvattava ja meneillään olevat näyttelyt varsin laajasti.

Siinä tulevat eriin ammattitiede ja harrastelijataide, mikä on vaikea kysymys, mutta uskon, että meillä ei koskaan ole ollut niin valtavia varoja, että me sinne äärimmäisille rajoille koskaan voisimme päästä.

Kuvallinen dokumentointihan - silloin kun se pysyttelee yksinomaan kuvan ja siihen liittyvien tärkeimpien tietojen dokumentointina - ontämän päivän taiteesta suhteellisen helppoa.

Jorma Heinonen

Kysymys siitä, perustetaanko valtakunnallinen kuva-arkisto vai muunlainen, on täysin tyhjänpäiväinen. Eihän siinä ole mitään mieltä, jos se ei ole valtakunnallinen.

Salme Sarajas-Korte

Se on opetusministeriö, joka pelkää antaa lupaa tehdä mitään, mikä sitoisi jotakin ennakolta valtakunnalliseksi asiaksi kuulematta tällaisen työryhmän mielipidettä.

Jorma Heinonen

Toinen juttu on sitten se, että jos tällainen informaatiojärjestelmä tulee kuntoon, niin siihen pitäisi varautua museoarkkitehtuurissa. Silloin tulee museoon informaatiohuone, jonka sijoituspaikka voisi olla niin kuin tämä huone - lähellä eteistä ja vastapäätä näyttelyä. Tällaisiin pitäisi tehdä jo tilavarauksia.

Olli Valkonen

Näitä tilavarauksiahan on Ateneumin puitteissa mahdollisuus tehdä ja ne on pyritty ottamaan huomioon. Tietysti on edellytetty, että

tämä valtakunnallinen dokumentointi pääsee käyntiin viimeistään silloin, kun rakennus valmistuu, mutta pyrimme todella luomaan sille jo hyvät edellytykset enne sitäkin. Kysymys liittyy Ateneumin taidemuseoon ja toisaalta siihen liittyen sen tunnistamiseen keskustaidemuseoksi niin kuin asiasta on nyt paljon puhuttu ja viimeksi jossakin museopäivillä olen siitä puhunut, että kaikki edellytykset tällaiselle ratkaisulle pitäisi olla jo olemassa.

Jouko Heinonen

Kiinnittäisin huomiota siihen, että suunnittelutyö, jota on tehty, on tuottanut merkittäviä seurauksia tähän saakka. Osittain se on vaikuttanut jo näihin museoviraston aluetaidemuseoille antamiin ohjeisiin ja sieltä käsin tämä systeemi lähtee liikkeelle. Mutta eteen on tullut yllättäviä kysymyksiä ja henkilökohtaisesti olen ollut kiitollinen, että ne on huomioitu ja että niihin päästään vaikuttamaan ajoissa. Selvittelyvaiheessa tulivat esille nämä tekijäinoikeuskysymyksen, koska tekijänoikeuslakia muutetaan jälleen kerran kahden vuoden sisällä. Keskusarkiston huomioiminen, sen mahdollistaminen tämän tekijänoikeuslainsäädännön uudistamisen yhteydessä on asia, joka tulee esiin ja joka tulee päättämään museoasiainneuvottelukunnan tämän toimikauden. Se ottaa siihen todella kantaa ja minusta se on erinomaisen merkittävää, koska näin saadaan tällä alalla keskusteltua asioista, joilta on vähän turhaan jätetty huomiotta.

Olli Valkonen
puheenjohtajan
tehtävissä.

Bengt von Bonsdorff

YHTEISPOHJOISMAINEN MIKROFILMAUSPROJEKTI

Vaikka taidemuseopäivien julisteessa on tietokoneen hautajaiset, uskallan kuitenkin puhua tekniikasta, vaikka se ei nyt ole minun erikoisalaani eikä monen muunkaan museoihmisen erikoisala - mikä on kyllä hyvin valitettava asia. Me joudumme värväämään paljon erikoiskoulutettua kallista henkilökuntaa. Joka tapauksessa Liisa Kasvion ja minun tehtävänä on puhua näistä mikrokorttiasioista.

Minulla on valokuva-asioista ja tekniikasta "try and error"-kokemuksia. Jouko sanoi juuri, että tähän liittyy paljon erehdyksiä ja näitä erehdyksiä kyllä tehdään näissä tietokonekokeiluissa, mutta ne ovat varmasti hyödyllisiä erehdyksiä ja toivottavasti eivät liian kalliita. Olen kyllä näillä omilla kokemuksilla ja asioilla kuitenkin pysynyt hengissä eikä minua ole vielä erotettu museosta, vaikka melkoisia taloudellisia - en halua sanoa, että tappioita, mutta kuitenkin melkoisia kustannuksia on tehty ja huomattu vähitellen, että nämä asiat voidaan tehdä ehkä toisella, vähän yksinkertaisemmalla ja halvemmalla tavalla.

Minusta on hyvä, että museo kokeilee ja toimii tällaisena laboratoriona, mutta se ei tietenkään saa vahingoittaa muuta toimintaa. Varmasti jokainen museonjohtaja tietää suurin piirtein, missä nämä rajat kulkevat, missä mennään esim. liialliseen kokeiluun ja taide jää toisarvoiseksi. Olen itse taiteen ystävä ja pidän taiteesta enemmän kuin tekniikasta, mutta on hyvä, että me myöskin seuraamme tekniikan kehitystä ja siitä ollaan varmaan yhtä mieltä.

Kysymyksessä on hyvin pieni asia ja se on kokeiltu jo muualla; mikrokortti, tämä mikrofiche on varmasti tullut jäädäkseen, kunnes se sitten joskus vaihdetaan johonkin muuhun tekniikkaan. Tällä hetkellä se on siis valloittanut maailman.

Pohjoismainen taidekeskus, josta alun perin piti tulla taidevälityskeskus, nordisk konstförmiddelingscentrum ja joka sai myöhemmin lyhyemmän ja paremman nimen Pohjoismainen taidekeskus, yritti tietysti kovasti keksiä pohjoismaista yhteistoimintaa, joka koskisi museoita ja taiteilijoita ja näitä mainittuja gallerioitakin. Se on katsonut, että museot ovat sopivia yhteistyökumppaneita, koska niillä on ne kuvat, joita tähän projektiin tarvitaan. Taidekeskus

on kääntynyt eri museoitten puoleen; Suomessa on lähetetty tämä aineisto Kansallismuseolle, museovirastolle, ehkä tällaisena pienempänä museona, joka mahdollisesti on perehtynyt tähän valokuvausdokumentointiin. Paljon emme vielä saaneet aikaa ja minä jätän tämän aiheen Liisa Kasvion käsiteltäväksi ; hän selostaa konkreettisia tuloksia, joihin olemme päässeet.

Tämä kokeilu ja myöskin rahoitus on luultavasti kesken, koska tähän liittyy myös yhteispohjoismainen rahoitus ja on luultavasti käännyt sellaisen instanssin puoleen kuin Nordinfo, joka on tietellisen tiedotuksen pohjoismainen yhteistyöelin, jotta se saataisiin kiinnostumaan tästä mikrokuvaprojektista ja mahdollisesti myös rahoittamaan projektia.

Tämän projektin vetäjän on tanskalainen Bengt Jacobsson ja projektia valmisti jo vuodesta 1979 alkaen Lundin yliopiston taidehistorian professori Sven Sandström. Asiasta keskusteltiin toukokuussa 1979 Hanasaaren kulttuurikeskuksessa ja siellä esitettiin, ainakin minulle, ensimmäistä kertaa tämä tekniikka.

Näitä mikrokortteja on jo myytävänä mm. Ranskan museoissa, mutta myös Victoria and Albert Museum myy näitä mikrokortteja, jotka käsittelevät kaikenlaisia esineitä, hopeaa, tekstiilejä jne. Tanskan kansallismuseo on tehnyt näistä mikrokorteista kokeilupaketin, jonka se on lähettänyt meille. Kokeilupaketti käsittää joulukortteja ja siinä tarjotaan tällaisessa muodossa 60 joulukortin näyttelyä, josta mahdollinen näyttelyn järjestäjä voi perehtyä tähän aineistoon, joka voidaan lähettää pienessä 200 gramman kirjeessä. Mutta tähän liittyy valitettavasti taloudellisia ongelmia ym. asioita, ja näistä Liisa Kasvio tulee nyt puhumaan.

Liisa Kasvio

YHTEISPOHKOISMAINEN MIKROFILMAUSPROJEKTI

Hyvät naiset ja herrat

Menen suoraan asiaan ja käsittelen kuvien tallentamista mikrokorteille yleensä.

Hyvät käytännölliset puolet

- säästää tilaa arkistoinnissa
- kokonaisuudet yhdelle kortille (kortti A6- kokoa, 10x15 cm, n. 60 kuvaa)
- käsittely nopeaa, jouduttaa työskentelyä, laaja aineisto heti silmien edessä
- lähettäminen kätevää (kirjekuoressa) ja halpaa

Hyvät puolet tieteelliseltä kannalta

- saadaan mahdollisimman laajoja ja toimivia arkistoja tutkimustyön helpottamiseksi
- museoiden näyttelysuunnittelu helpottuu, varsinkin jos toiminta on nopeaa (voidaan nähdä, millaisia näyttelyitä muualla on liikkeellä ja tutustua kokoelmiin)
- kuvainformaation kulku helpottuu

Kaiken kaikkiaan

- koko ammattikunnan (taidemuseoihmisten) ja miksei muidenkin tietomäärä kasvaa ja samalla taidemuseolaitoksen palvelut lisääntyvät

Pohjoismaisen Taidekeskuksen suunnitelmana on kuvataidedokumentation parantaminen Pohjoismaissa. Näyttelyitä ja kokoelmia ja tarkoitus saattaa mikrofilmille, mikrokorteille, systemaattisesti. Tavoitteena on kuvapankki (yhteispohjoismainen), tilaa säästävä arkistointi, tehokas levitys ja alhaiset hinnat. Alustavissa laskelmissa tammikuussa 1981 hinnaksi on saatu 40 äyriä/värikuva. Jos yhdellä mikrokortilla on 60 kuvaa, kortin hinta on 24 kruunua.

Tuotanto, järjestely, jakelu, tilaajat

Projekti on jaettu kolmeen osa-alueeseen

1 tuotantoryhmä

2 järjestely- ja jakelukeskus, kuvapankki

3 tilaajaketju

1 Tuotantoryhmän on tarkoitus koostua 10-15 kuvataideinstituutios-
ta Pohjoismaissa eli siis 3-4 museosta tai rinnastettavissa ole-
vasta laitoksesta kutakin maata kohden. Seuraavia laitoksia on
kaavailtu alustavasti tuottajiksi: Tanska: Lousianan, Glyptoteket,
Statens museum för kunst, Aarhus museum; Ruotsi: Moderna museet,
Nationalmuseum, Malmö konsthall, Göteborgs konstmuseum; Norja:
Onstadcentret; Munchmuseet, Nationalgalleriet; Islanti: Listasafn
Islands ja Suomi: Amos Andersonin taidemuseo, Kansallismuseo ja
Suomen taideakatemia

Tuotantoryhmä tuottaisi aineistoa seuraavasti:

1. vuonna 2 tuotetta	
2. vuonna 3 tuotetta	
3. vuonna 4 tuotetta	
4. vuonna 4 tuotetta	Tuote sisältää 150-200 kuvaa vuorotellen näyttelyistä ja ko- koelmista

Jos tuotteeseen valitusta aineistosta, esim. museon kokoelmiin
kuuluvista maalauksista, ei ole hyviä väridioja, kuvataan ne uu-
destaan. Näyttelyiden osalta kuvataan kaikki esillä oleva aineis-
to. Jos aineistoa on runsaasti, jaetaan se kahdeksi tai useammaksi
tuotteeksi. Kiinteät kokoelmat kuvataan numerojärjestyksessä tai
yhtenäisinä aineistokokonaisuuksina siten että jatkettavuus säi-
lyy. Tuottaja luovuttaa kuvapankille diat (150-250) asiatiedoin
varustettuina. Tuottaja maksaa aluksi kaikki kustannukset, valoku-
vauksen ja kuvien varustamisen tiedoilla. Tuottajat saavat ilman
kustannuksia omat ja muiden tuottajien tuotteet.

2 Kuvapankissa diojen laatu tarkastetaan ja jokaisesta kuvasta
tehdään duplikaatti. Tuottaja saa duplikaatin ja alkuperäisdiat ar-
kistoidaan kuvapankkiin (sen omistaja on kuitenkin tuottaja).
Diasta tehdään myös mustavalkoinen kuva kuvarekisteriä varten.
Mikrokortit tehdään Hollannissa. Toimitusaika on joitakin viikko-
ja. Kuva pankki lähettää valmiit tuotteet, mikrokortit, tilaajille
ja tuottajille. Tuotteen mukana tulee rekisterivihko. Kuvapankki
on siis rekisteröinti- ja palvelukeskus. Se pitää yllä suhteen
tuottajiin ja tilaajiin. Kuvapankin toiminnan ylläpitämiseen varat
oletetaan tulevan muualta kuin tilaajilta tai tuottajilta.

3 Tilaaja tarvitsee lukulaitteen, jonka hankinta sinänsä ei ole
kovin suuri kustannus. Museossa näytteillä ollut Kodakin laite

maksoin tammikuussa-81 1600 mk. Varustukseltaan se tosin ei ollut kovin monipuolinen. Mikrofilmejä sillä ei voinut katsoa. Kopioita ei myöskään voinut ottaa.

Tilaketjuun osallistumistarjous on tarkoitus lähettää aluksi noin 150 kuvataidelaitokselle. Mukaan oletetaan saatavan myös kirjastoja ja kouluja. Tavoitteena on saada ensimmäisen kolmen vuoden aikana vähintään 300 mutta mieluummin 500 tilaajaa. Laajan tilaajakannan avulla kustannukset pysyisivät kohtuullisina. Kirjastoihin suhtaudutaan toiveikkaasti tilaajina, nythän ne toimivat yleisöpalvelulaitoksina kirjallisuuden ja musiikin alalla. Tilaajat maksaisi jokaisesta tuotteesta 50-100 Rkr. Annetut tiedot olen tulkinut niin, että tarkoituksena on saada kiinteä tilaajaketju eli jokainen tilaaja tilaisi jokaisen tuotteen. Tällöin tilaaja saisi emi. 3. vuonna ja siitä eteenpäin 60 tuotetta, tuottajiahan oli 15 ja kukin tuottaisi 4 tuotetta vuodessa. Kuvia tilaaja saisi vuodessa 9000-15000. Tilaaja maksaisi kuvista 3000-6000 Rkr vuodessa.

Olen esitellyt Pohjoismaisen Taidekeskuksen mikrofilmausprojektin. Edustan kuitenkin yhtä museota, jota on kaavailtu mukaan projektiin tuottajana. Olen selvittänyt asiaa vähän siitäkkin näkökulmasta. Keskityn tuottajan toimimisen ongelmiin ja tilaajaverkostoon. Tuottajan pääasiallisin ongelma on hyvin yksiselitteinen, se on aineiston tuottamisen kalleus.

1 vuosi	2 x 150 diaa	96.000	(PF-st. á 320 mk)
2 vuosi	3 x 150 diaa	144.000	"
3 vuosi	4 x 150 diaa	192.00	"

kun kyseessä on normaali kaupallinen yritys

Hienoilla järjestelyillä ja yhteistyötoiminnalla hinnaksi voisi tulla n. 50 mk/dia, jolloin tuotantokustannukset ovat:

1 vuosi	2 x 150 diaa	15.000 mk
2 vuosi	3 x 150 diaa	22.000 mk
3 vuosi	4 x 150 diaa	30.00 mk

Diojen tuottaminen tulisi halvemmaksi tuottajille, jos esim. Pohjoismaisella Taidekeskuksella olisi oma valokuvaaja, joka kiertäisi kuvaamassa tuottajien kokoelmia ja näyttelyitä. Myös muunlaiset yhteistoiminta muodot lienevät mahdollisia. Kuinka olisi jonkin-

lainen yhteistoiminta tulevan Keskuskuva-arkiston kanssa ? Hallinnollisesti nämä voisivat kai silti olla aivan erilaisia, vaikka yhteistoimintaakin olisi.

Tilaajan kannalta näen ongelmia olevan enemmänkin.

Mitä tilaaja siis saa ? Tilaajalle karttuu nopeassa tahdissa (koh-
tuullisin kustannuksin) laaja pohjoismaisen taiteen kuva-arkisto.
Aineistosta 1/5 koskee Suomen taidetta, 4/5 muita Pohjoismaita.
Tarvitsevatko suomalaiset taidemuseot ja muut tilaajat pysyvästi
omiin arkistoihinsa muuta aineistoa kuin sitä, mikä käsittelee
Suomen taidetta? Tarvitsevatko esimerkiksi ruotsalaiset museot
Suomen tai Norjan taiteen laajoja arkistoja? Mehän kuitenkin tut-
kimme ja joudumme pääasiallisesti selvittämään Suomen taiteeseen
liittyviä ongelmia. Ne näyttelytkin, joita me järjestämme, ovat
suurimmaksi osaksi Suomen taiteen näyttelyitä.

Minusta Pohjoismaisen Taidekeskuksen kannattaisi harkita toisen-
laista järjestelmää tilaajien suhteen. Minusta tuntuu, että nyt
kaavaillun järjestelmän mukaisesta kiinteästä tilaajaverkostosta -
joka siis joutuisi tilaamaan kaiken tuotetun aineiston - voi muo-
dostua aika pieni (jolloin myös kuvien hinnat olisivat korkeammat
ja kierre valmis) koska tarpeellisen aineiston osuus koko aineis-
tossa jää pieneksi. Joutuu tilaamaan vähemmän tarpeellista ja mak-
samaan turhasta.

Tilaajajärjestelmä pitäisi yrittää saada joustavammaksi ja avoi-
memmaksi. Näkisin sen hyvänä silloin, kun suomalaiset tilaajat
voisivat halutessaan keskittyä etupäässä Suomen taiteeseen, ruot-
salaiset Ruotsin jne. Kuvapankki kuitenkin kokoaisi kaiken mahdol-
lisen pohjoismaisen aineiston, jota tilaajat tarpeen tullen voisi-
vat tilata myös ristiin rastiin maiden rajojen yli. (Olisi toivot-
tavaa, että kuvapankki voisi harjoittaa myös lainaustoimintaa ti-
lapäisiä tarpeita varten) Kuvapankilta joustavampi järjestelmä
vaatisi ehkä enemmän töitä, mutta ylivoimaiseksi tehtävä ei kaike-
ti muodostuisi.

En näe edes järkeväksi sitä asiaa, että Suomessa olisi n. 100 (mi-
kä on kyllä utopistista) identtistä pohjoismaista kuva-arkistoa.
Suomen taiteen osalta palveluja tarvitaan ympäri maata. Tuottajien
tai enemmin tuottamisen suhteen voisi myös olla enemmän jous-
vuutta vinoutumien ja aukkojen välttämiseksi. Hyvä kokoelma ja

tärkeä näyttely pitäisi voida kuvata, olipa se missä museossa hyvänsä. Näin tulisivat sekä tilaajat että kuvapankin edut valvo-
tuiksi.

tilaaja voi myös aina kysyä kuvien värien tarkkuudesta ja kestä-
vyydestä. Oletan, että nämä asiat ovat jo selvitettyt jo senkin
vuoksi, että on olemassa jo laajoja kansainvälisiä mikrokuvamark-
kinoita.

Sitä paitsi, hiukan heikompikin kuva on hyödyllisempi kuin puuttu-
va kuva.

Bengt von Bonsdorffin ja Liisa Kasvion alustuksia seuranneet kes-
kustelut

Olli Valkonen

Tämä on mielenkiintoinen näyte siitä, missä tilanteessa me olemme
ja minkälaisia houkuttelevan näköisiä tarjouksia tältä alueelta on
olemassa. Ensimmäinen ajatus, joka tulee mieleen, on se, että ky-
symys saattaa olla hyvin kansataloudellinen, jos lähdetään luomaan
tällaisia kuvastoja. Kannattaa ajatella, mitä Suomen maassa teh-
dään, mitä kuvataan näin kalliilla tavalla ja miten sitä voidaan
käyttää taloudellisella tavalla. Mutta tällaiset kokemukset ovat
ovat ilmeisesti varsin hyödyllisiä ja niistä voisi koota mielipi-
teitä tässä ihan lyhyesti ennen viimeistä alustusta.

Jorma Heinonen

Mikrokortti tulee joka tapauksessa jäämään joksikin aikaa, se on
hyvin käyttökelpoinen. Siellähän on olemassa jo kokonainen kirjas-
topalvelu, mikrokortille on siirretty kalliita teoksia. Se korvaa
laajan kortiston, joka voidaan panna pieneen tilaan, kokoaa yhteen
monen metrin pituiset laatikot ja kaikki tämä vaatii vain katselu-
laitteen. Lukulaitteen täyty olla niin monipuolinen, että voidaan
katsoa eri kokoisia kuvia.

Tuula Arkio

En tiedä repliikki painavuudesta, mutta tuntuu hurjalta ajatuksel-
ta, että jokainen näistä tilaajista saisi vuosittain - Suomessa
niitä olisi kolme tai neljä - 15 000 kuvaa ja kaikki tilaajat oli-
sivat vielä samassa kaupungissa. Tällainen systeemi tuntuu aika

kohtuuttomalta. Tietysti olisi hyvä, jos Suomessa olisi esim. yhdessä paikassa kaikki vuosittain pohjoismaista otetut dokumentit. Siinä, että näitä joutuisi aivan kuin kirjakerhossa ottamaan joka paikkaan, tuntuu olevan hiomisen varaa. Mutta ilmeisesti se kannattaa vain tällä systeemillä, joten siihen vaikuttavat taloudelliset syyt, vaikka turhan moninkertaiseksi se silloin tulee.

Pekka Paavola

Saanko vielä kysyä, voiko tätä projektia laajentaa pohjoismaiden ulkopuolelle Keski-Eurooppaan tai muualle?

Bengt von Bonsdorff

Kyllä siinä jossakin sanottiin, että tämä pankki ottaa vastaan talletuksia muistakin kuin pohjoismaista. Sitten meidän kalliista valokuvaajasta, joka ottaa 310 markka diasta, sanoisin että se on valitettavaa. Me emme osta kovin montaa sillä hinnalla. Meidän museolla ei ole valokuvausstudiota eikä valokuvaajaa ja me kyllä mielellämme otamme hyvää laatua, mutta emme kyllä maksa palkkaa tällaisesta valokuvausosastosta, jonka ylläpitäminen maksaa aika paljon.

Marketta Seppälä

TAIDETEOSTEN ATK-LUETTELOINTI

Taidekokoelmien ATK-luetteloinnin suunnittelu Porin taidemuseossa käynnistyi puolitoista vuotta sitten melko sattumanvaraisesti. Kaupunki oli juuri hankkinut oman tietokoneet (PDP 11), jossa oli kapasiteettia erilaisiin tarkoituksiin. Samanaikaisesti kaupungin taholta suhtauduttiin myönteisesti taidemuseon esitykseen ATK-alan asiantuntijoiden palkkaamiseksi vuoden ajaksi puolipäivätoimiseksi virastotyöntekijäksi taidemuseoon selvittämään tietokoneen käyttömahdollisuuksia ja suunnittelemaan ohjelmaa kyseiseen tarkoitukseen.

Porin taidemuseolla ei toimintaansa aloittaessaan ollut rasitteena vuosikymmenien takaista luettelointi- ja arkistointijärjestelmää, jota olisi tullut kunnioittaa tai jota olisi ollut vaikea rikkoo. Toisaalta ei ollut löydettävissä yhtenäistä mallia, jota uuden museon sellaisenaan olisi ollut tarkoituksenmukaista soveltaa. Yleensä vanhemmissa museoissa luettelointimenetelmät ovat erilaisista lähtökohdista muokkautuneet vuosien kuluessa, ja näitä menetelmiä on jouduttu osittain täydentämään ja uusimaan. Näin on kehittynyt monimuotoisia ja -tasoisia tietokonejärjestelmiä, joissa tieto on kyllä tallella, mutta yleensä melko vaikeasti esiinsaata-vissa. Alva Aalto -museossa oli ilmeisesti jo kehittymässä oma ja monimutkainen tietojärjestelmänsä, jota haluttiin kehittää ja jonka yhden osa-alueen, taidekokoelmien dokumentoinnin kehittämistä alettiin suunnitella yhteistyössä Porin taidemuseon kanssa.

Tietokoneen avulla uskoimme saavuttavamme ainakin tietyntasoisen systemaattisuuden dokumentointi työhän. Perustavoitteena oli ainoastaan tietynlaisen teknisen apuvälineen kehittäminen helpottamaan aluksi taidekokoelmiin, tulevaisuudessa kenties muuhunkin informaatioaineistoon liittyvää tietojen käsittelyä. Tietokone ei voi korvata varsinaista manuaalista dokumentointia, mutta se pystyy suuren kapasiteettinsa ja nopeutensa avulla monimuotoiseen integrointiin, ts. erilaisten, keskinäisessä riippuvuussuhteessa olevien tietojen tai tietoa-aineistojen yhdistämiseen.

Ohjelman suunnittelussa on välttämätöntä yhteistyö museoiden ja ATK-asiantuntijoiden kesken, toisaalta museotyön luonteen, toisaalta tietokoneen käyttömahdollisuuksien tiedostamiseksi. Eri mu-

seoilla, kuten Porin ja Jyväskylän museoilla, on erilaisista taustoistaan johtuvia erikoispiirteitä, jotka tulee huomioida jo ohjelmaa suunnitellessa. Tällainen "räätälintyönä" laadittu ohjelma palvelee monin tavoin järjestelmän hyväksikäyttöä eivätkä pienet koodaus- tai tulostuserot eri museoiden välillä vaikeuta samalla ohjelmistolla toteutetun ATK-rekisteröinnin tulostusten tulkintaa.

Koska tavoitteenamme oli eräänlainen taidekokoelmiin liittyvien tietojen hakemistorekisteri, ei siis varsinainen luettelointi sanan perinteisessä merkityksessä, rajasimme tietokoneeseen ajettavan tiedon käsittämään pääasiassa kortistotiedot. Kustakin teoksesta ajettiin tiedot kaupungin tietokonekeskuksessa sijaitsevaan tietokoneen suoraan museon oman päätteen välityksellä seuraavasti:

teoksen numero

7 merkkiä

esim. MG0001, jossa kaksi ensimmäistä merkkiä on koodiosa Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelmalle, viimeinen numero teoksen inv.numero. Numerosarjan välissä olevat nolla eivät tulostusmuodossa näy. Merkkivaraus mahdollistaa tietojen tallentamisen 99.999 teoksesta/kokoelmasta

taiteilijan nimi (suku- ja etunimi)

33 merkkiä

jos nimi on pidempi kuin sille varattu kenttä, jätetään loppuosa pois

taiteilijan elinaika

6 merkkiä

esim. 185722, mikä tulostuksessa näkyy muodossa 1857-22

taiteilijan kansalaisuus

3 merkkiä

esim. SUO, DDR, USA

teoksen nimi

40 merkkiä

teoksen valmistumisvuosi

4 merkkiä

teoksen tekniikka

6 merkkiä

päälaaji, esim. maalaus, grafiikka, veistos - ensimmäinen kirjainkoodi

alalaji, esim. öljy, tempera, litografia, jne. viidellä kirjainkoodilla

MÖLJYM = maalaus, öljymaalaus

GLITOG = grafiikka, litografia

mitat (korkeus x leveys)

8 merkkiä

senttimetreissä, maksimi 9999 x 9999 cm

grafiikasta laatan mitat jos tiedetään

hankintavuosi

4 merkkiä

hinta

7 merkkiä

maksimi 9999999 mk

vakuutusarvo

7 merkkiä

teoksen kunto

1 merkki

esim. 1 = hyvä

2 = tyydyttävä

3 = huono

Yhden merkin varaus mahdollistaa myös tarkemman kunnon erittelyn, jossa 10 eri variaatiota

kehyksen kunto

1 merkki

kats. edell.

sijoituspaikka

16 merkkiä

esim. TAIDEMUSEO, Kaupungintalo, Päärnäisten vanhainkoti

valokuvausnegatiivin säilytyskoodi

7 merkkiä

museossa käytettävän järjestelmän mukaan merkitään mahdollisimman tarkasti, luettelointinumeron ja säilytyskansion ja sen sivun mukaan

diakuvakoodi

1 merkki

0 = ei ole, 1 = on

diat säilytetään museossa taiteilijoitten mukaan ryhmiteltyinä tai muina sarjoina, säilytyspaikan koodi tarpeeton

lisätieto

1 merkki

Yhteensä 152 merkkiä

Viimeinen numerovaraus "lisätieto" voidaan hyödyntää museon tarpeiden mukaan. Variaatiomahdollisuuksia on siis 10 eli numerokoodina 0-9. Porin taidemuseossa lisätieto-merkillä ilmaistaan toistaiseksi numerokoodilla 0-3 kunkin teoksen analysointivaihetta museon manuaalisessa luetteloinnissa. Myöhemmässä vaiheessa tämä merkkivaraus on mahdollista käyttää esim. teoksen aiheluokitteluun tai ismittäiseen luokitteluun. Mikäli vielä tarkempi teosanalysointi halutaan tallentaa tietokoneelle, järjestelmä edellyttää, menetelmästä riippuen, 5-15 lisämerkin varaamista. Koska toistaiseksi taideteosten analysointiin ei ole olemassa käsitteistöä, joka voitaisiin joko sellaisenaan tai koodeja käyttäen siirtää tietokoneelle, on tästä ATK- järjestelmästä tämänkaltaisen luokittelu jätetty pois.

Tietokoneeseen ajettua perustiedostoa voidaan hyödyntää monin eri tavoin laadittuun ohjelman puitteissa listoina, tilastoina ja yksittäisinä tietoina halutussa muodossa ja laajuudessa erilaisten poiminta- ja lajittelukriteereiden mukaan. Sellaisia perustoimintakoodeja, joilla tietoihin päästään käsiksi, on yhdeksän eli

- teosrekisterin luonti ja päivitys (tiedot ajetaan)
- kysely avaintiedostojen perusteella (yleisin)
- tilastotietojen kysely
- lainausrekisterin luonti ja päivitys
- lainausrekisterin listaus
- kävijärekisterin luonti ja ylläpito
- kävijärekisterin listaus
- tulostusmuodon muutos (lyhyt tai pitkä)

Kyselyinä avaintietojen (=kortistotiedot) avulla saadaan esim. luettelot teoksista kokoelmittain, taiteilijoittain, tekniikoittain, sijoituspaikoittain, aikakausittain jne. Ohjelma on edelleen laadittu siten, että se mahdollistaa kyselyt samanaikaisesti kolmen erilaisen avaintiedon perusteella. Yhdellä kyselyllä saadaan siis tiedot esim. Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelmaan kuuluvista Ellen Thesleffin piirustuksista (kokoelma + taiteilija + tekniikka) tai Porin kaupungin taidekokoelman huonokuntoisimmista öljymaalauksista (kokoelma + teoskunto + tekniikka) jne. Tilastojen muodossa saadaan tiedot esim. eri kokoelmien teosten lukumäärä tekniikoittain, laitoksittain, hankitavuosittain, teosten yhteenlasketut hinnat vuosittain jne.

Tavallaan ylimääräisinä asioina on teosrekisteriin liitetty kaksi erillistä ohjelmaa eli lainausrekisterin ja museokäyntien tilastoinnin

Lainausrekisteriin sisältyvät tiedot niistä teoksista jotka on esim. lainattu näyttelyihin tai jotka muista syistä ovat pois museosta. Kustakin teoksesta syötetään tietokoneeseen teoksen inv.numero, lainaaja, lainauspäivämäärä, palautuspäivämäärä (yht. 0-49 merkkiä). Lainatut teokset tulostuvat paitsi erillisinä listoina, myös erillisillä merkeillä kaikissa muissa tulostusmuodoissa automaattisesti.

Museokäynnit -rekisteriin syötetään päivittäiset kävijätiedot seuraavasti_

- päivämäärä	6 merkkiä
- näyttelyn nimi	40 merkkiä
- kokonaiskävijämäärä/pv	4 merkkiä
- koululaiset/pv	4 merkkiä
- ryhmissä käyneet/pv	4 merkkiä
- varatila	<u>12 merkkiä</u>
	Yhteensä 70 merkkiä

Tulostukset saadaan sekä graafisina pylväinä että numerotietoina; tiedot kävijöistä kokonaiskävijämäärinä, koululasikäynteinä tai ryhmäkäynteinä, halutulta aikaväliltä, päivittäin, kuukausittain tai näyttelyittäin. Museokäyntitilastoinnilla - varsinkin kun se voidaan kytkeä muuhun yleisötutkimukseen - saadaan monipuolista

pohjatietoa yleisöpalveluun ja yleensä ulospäin suuntautuvaan museotyön suunnitteluun.

Kaikki erilaiset tulostusmahdollisuudet tekevät turhiksi monet sellaiset apu- ja sivukortistot, jotka museoissa ilman tietokoneen hyväksikäyttöä ovat välttämättömiä. Halutut rekisterit ja listat saadaan koneesta ulos joko päätteellä tai rivikirjoittimen avulla paperille. Porissa ja Jyväskylässä kaupunkien tietokonekeskuksissa on rivikirjoittimet, joista paperitulostukset saadaan museoihin itse noudettuina välittömästi tietokoneajon jälkeen tai seuraavana päivänä sisäisen postin mukana. Museoon hankittuna rivikirjoitin tuntuu kohtuuttoman kalliilta ja turhalta. Ns. päätekeskustelun avulla halutut tiedot saadaan välittömästi, paperille tulostettuna tietoja tarvitaan harvemmin ja niitä yleensä voidaan odottaa seuraavaan päivään.

Tulostustiedot, haluttiinpa ne päätteelle tai paperille, saadaan tarpeen mukaan kahdessa muodossa, joko pitkänä tai lyhyenä tulostuksena. Pitkä tulostus sisältää kaikki teoksesta ajatut tiedot, lyhyessä tulostuksessa saadaan vain keskeiset tiedot eli teoksen kokoelmakoodi ja numero, taiteilijan nimi, teoksen nimi, tekniikka, mitat ja valmistumisvuosi. Kaikki tulostukset on pyritty saatamaan mahdollisimman selkeiksi suoraan luettavaan muotoon, jotta välttyttäisiin turhilta kooditulkinnoilta. Numerokoodien avulla on tallennettu ja tulostettu ainoastaan sellaiset tiedot/teos, jotka muutoin on vaikea ilmaista.

Tietorekisteriä, jota jatkuvasti käsitellään tietokoneella säilytetään tietokoneen ns. ulkoisissa muisteissa. Koska rekisteristä joudutaan usein etsimään yksittäisiä tietoja, on käytetty ns. poimintamuistia, joista yleisin on levymuistia, josta yleisin on levymuisti. Tällaista rekisteriä oidaan haluttaessa päivittää, ts. lisätä uutta tietoa tai muuta vanhaa. Muuta voidaan suorittaa päätteen välityksellä suoraan museosta.

Porin taidemuseon osalta kokemuksista taidekokoelmien tietokone-luetteloinnissa on vielä liian aikaista puhua, sillä meillä on vielä meneillään järjestelmän käyttöönottovaihe. Ainoastaan tiedot peruskokoelmista, Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelmasta on syötetty koneeseen ja niitäkin jatkuvasti täydennetään. Porin kaupungin taidekokoelmien (yli 600 teosta) luettelointia täydennetään ja kortistoja muokataan siihen muotoon, että tiedot voidaan niiltä syöttää suoraan tietokoneeseen.

Tietokoneohjelma ei välttämättä tässä muodossa ole vielä valmis, sitä on mahdollisuus täydentää ja siihen sisältyviä palveluohjelmia laajentaa. Sitäpaitsi taidekokoelmia koskeva rekisteri on vain yksi osa-alue museon koko tietojärjestelmässä. Tavoitteena on edelleen kehittää järjestelmää siten, että tietokone voisi tulevaisuudessa toimia museoon (sen arkistoon ja kirjastoon) sisältyvien tietojen löytämisen apuvälineenä käsittelemällä niitä hakemistoja, joilla erilaisiin tiedostoihin päästetään käsiksi. toisin sanoen pyritään luomaan eräänlainen toimiva hakemistorekisteri. Teknisesti tehtävä olisi mahdollista toteuttaa, mutta tehtävän määrittelyyn ei ole vielä valmiutta. Toistaiseksi ei vielä osata tiedostaa kaikkia mahdollisuuksia eikä välttämättä edes kaikkia tarpeitakaan.

Marketta Seppälän alustusta seurannut keskustelu

Olli Valkonen

Kyllä tässä täytyy tunnustaa vanhojen museoitte edustajana, että aika lailla sitä on jahkailtu näitten tietokoneasiotten kanssa. Porin taidemuseo, jota ei ole vielä vihittykään näyttää meille tietä. Mutta asiat ovat tietysti tällä hetkellä jäljessä vanhoissa museoissa ja tämä asettaa meidät ihan vakavan tilanteen eteen, missä ei oikeastaan olisi varaa kovin pitkiin jahkailuihin, vaan pitäisi päästä hyödyntämään tekniikka todella siinä muodossa kuin se tällä hetkellä vain mahdollista on.

Marja-Liisa Bell

Minulla olisi vain yksi kysymys. Onko teillä silti museoissa normaali inventaariokortisto, jolle te keräätte ne tiedot ensin ja sitten sieltä ajatte ne tietokoneeseen?

Marketta Seppälä

Kyllä meillä on ihan normaali kortisto. Voin näyttää korttimallin. ATK:n lisäksi meillä on ihan perinteellinen manuaalinen luettelointi eli meillä on kaikki samat tiedot, mutta väittäisin, että ne saattavat olla systemaattisemmin tämän järjestelmän ansiosta.

Marja-Liisa Bell

Näissä listoissahan ei ole muita tietoja kuin mitä on normaaleissa korteissakin.

Marketta Seppälä

Ainoastaan ne kortistotiedot.

Marja-Liisa Bell

Teillä on manuaalinen systeemi, teillä on siellä taiteilijat aakkosjärjestyksessä ja te löydätte ne sieltä ja jos te haluatte tietää Augustsonin työt, niin te löydätte tiedon, kuinka monta Augustsonin työtä teillä on nimenomaan sieltä manuaalisesta systemistä.

Marketta Seppälä

Löydämme, mutta jos meillä on useampia kokoelmia, niin me saamme tietokoneesta nopeammin tiedot kaikista kokoelmista. Me saamme Augustsonin tai jonkun muun taiteilijan työt tietyltä vuodelta; kortistoja ei tarvitse selata.

Marja-Liisa Bell

Tämä on siis systeemi, joka palvelee sellaisia museoita, joissa on suuret kokoelmat.

Tuulikki Kilpinen

Meitä kiinnostavat nämä konservointitiedot ja olisin kysynyt, kuka teillä merkitsee teoksen kunnon, tekniikan, painon, pituuden ja korkeuden. Oletteko harkinneet ottaa rekisteritietoihin, millaisissa olosuhteissa nämä taideteokset ovat.

Marketta Seppälä

Nuo konservointitiedot määräytyvät sen mukaan, mitä museon henkilökunta pystyy arvioimaan eikä se voi olla millään tavalla täydellinen. Ei voida tilata konservaattoria käymään läpi kaikki teokset ja arvioimaan niitä. Tällä hetkellä konservointitietojen kohta on koodattu kolmen eri mahdollisuuden mukaan, mutta siihen on mahdol-

lisuus laittaa kymmenen variaatiota nollasta yhdeksään ja minusta se on hyvä.

Marja-Liisa Bell

Mitä sanoo yksi ja mitä yhdeksän?

Marketta Seppälä

Se on vain yleiskunto

Marja-Liisa Bell

Se ei siis ole mitään detaljoitua tietoa.

Salme Sarajas-Korte

Siinä voisi siten olla numerosarja, jossa jokainen numero kertoisi jotakin ominaisuutta.

Marketta Seppälä

Se on täysin turhaa, koska ne löydetään tarvittaessa niistä manuaalisista luetteloista ja kortistoista. Jos halutaan selvittää konservointitarve jossain laajassa kokoelmassa niin se voidaan tehdä kyllä näillä numerokodeilla. Sen jälkeen yksittäiseen konservointiin joka tapauksessa tarvitaan tietoja enemmän.

Bengt von Bonsdorff

Minä haluaisin tietää, onko tuo kortiston kortti jollain tavalla erikoisvalmisteinen, onko se A5 vai minkä kokoinen se on?

Marketta Seppälä

Kortiston kortti on se hyvin perinteinen, mitä museoissa käytetään - ei sen kummallisempi. Aalto-museon kanssa on keskusteltu siitä, että kehitettäisiin sellainen kortistomalli, josta esim. ATK-ihminen voisi suoraan kirjoittaa tiedot. Nyt tarvitaan museon henkilökuntaa, joka on tekemisissä tämän kortistonkin laatimisen kanssa.

Erik Bergh

Minä kysyisin, miten tekniikka voidaan koodata, kun se monimutkaistuu, esim. graafiset menetelmät?

Marketta Seppälä

Siitä keskusteltiin tätä ohjelmaa laadittaessa ja me tulkitsimme asian niin, että tällaisessa hakemistorekisterissä, josta nyt on kysymys, ei tarvita tämän tarkempaa analysointia. Silloin kun mennään tarkempaan tutkimukseen, niin se tieto haetaan joka tapauksessa näiltä manuaalisilta luetteloilta.

Erik Bergh

Te ette siis saa tietokoneesta selville, kuinka monta pehmeäpohjaetsausta teillä on?

Marketta Seppälä

Etsaukset ainoastaan.

Tuula Arkio

Tuli mieleen, että tuo on todella suunnaton apu siinä suhteessa, kun tarvitaan tietoja esim. tietyn vuosikymmenen taiteilijoista. Siinä on lukemattomia käyttömahdollisuuksia sitten, jos sinne saisi ajettua aiheet, aikakaudet ja tyylit. Kuvittelen sitä aikaa, kun meillä olisi koko maan kattava järjestelmä, josta saa tietoja, kun tekee esim. Augustsonin näyttelyä tai teemanäyttelyä jne. Ilmeisesti kunnallisilla museoilla on tällä hetkellä paljon suuremmat mahdollisuudet päästä tämän verkoston piiriin, koska kunnat ovat hankkineet näitä ATK-systeemejä itselleen. Jos siihen joku vaan pääsee, niin kannattaa tuohon lähteä. Täytyy toivoa, että joskus saataisiin joku valtakunnallinen keskus, josta todella löytyvät kaikki nämä tiedot koko maan osalta.

Marja-Liisa Bell

Minulle tuli mieleen, kun katselin ja kuuntelin tuota, että se vastaa tuollaista manuaalista hakemistoa ja mikään hirvittävä kiire ei tässä vaiheessa ole niillä museoilla, joilla on manuaalinen

hakemisto, ennenkuin todella kaikki tämä olisi selvitetty, esim. miten teosten kuvaus saadaan tänne merkittyä ja siis vedenpitäväksi. Siihen minusta täytyisi pyrkiä, ennenkuin useammat menevät tekemään tuollaisia hakemistoja, koska se saman tien saataisiin kaille.

Olli Valkonen

Tuo oli kerettiläinen mielipide.

Markku Lahti

Tuohon Erik Berghin äskeiseen kysymykseen vastaan, että meillä on tosiaan mahdollista saada tiedot myös pehmeäpohjaetsauksistakin. Se on aivan kiinni siitä, kuinka halutaan ohjelmoida, ja pikkutietoja sinne saa mahtumaan ihan tarpeen mukaan.

Marja-Liisan puheenvuoroon sanoisin, että minun mielestäni ei ole olennaista se, mitä tavoitteita asetetaan, vaan se periaate, että tietokone on jo tällä hetkellä olemassa ja että niitä käytetään. Eli meidän pitäisi itsekin oppia niitä vähitellen käyttämään ja miettimään, mihin kaikkeen me niillä pääsemme ja minkälaista hyötyä voimme niistä saada. Meidän on pakko alkaa vähitellen opiskella tietokonetekniikkaa.

Marja-Liisa Bell

Minä en ollenkaan sanonut, ettei sitä pidä tehdä, vaan päinvastoin pitäisi tehdä. Nyt pitäisi miettiä tämä asia ja tehdä se loppuun, jotta me voisimme ottaa tietokonesysteemin käyttöön lopullisessa muodossaan yhtaikaa.

Markku Lahti

Tässä on juuri se, mikä meidän ongelmamme on - emme voi miettiä mitään lopullista, koska tekniikka ja nimenomaan tietotekniikka kehittyy valtavaa vauhtia. Meillä on joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluttua aivan eri tilanne kuin tällä hetkellä. Meidän on aivan turha kuvitella mitään ideaalista tilannetta, johon joskus pääsemme.

Salme Sarajas-Korte

Sitä tärkeämpää meidän on pian päästä tiiviiseen yhteistyöhön kaikkien museoiden kanssa juuri näiden omien manuaalisten kortistojen tietojen keräämisessä ja yhdenmukaistamisessa.

Jorma Heinonen

On suuri onni, että kunnat voivat auttaa tällä tavalla. Ei tässä muu auta kuin mukautua tähän järjestelmään, joka siellä on ja se on meille kaikille eduksi.

Tässä tulee vielä mieleen sellainen tiedosto, joka koskee konservaattoreita. Kun ajattelee tätäkin museota; täällä on runsaasti valoa ja täällä tuhoutuu taide, jos sitä pidetään liian kauan valossa. Pitäisi olla myös rekisteri siitä, kuinka kauan taidetta saa pitää valossa. Vaikka meillä on ultravioletti poistettu, niin siitä huolimatta jäljellä oleva valo on tuhoisaa. Rajat on jo aika tarkkaan määritelty ja niitä pitäisi voida noudattaa.

Tuulikki Kilpinen

Jos jotakin kiinnostaa, niin voisin ketoa, että Pohjoismaiden konservattoreiden liiton Suomen osastolla on tehty runsaan vuoden töitä ns. konservoinnin dokumentointikortiston kehittämiseksi. Kortti käsittää kuoren, johon on mahdollista sijoittaa tietoja. Siinä on omistaja, osasto, kohde ja sitten kaikki liitteet, mitä siihen mahdollisesti kuuluu, esim. kuvat, diakuvat, mustavalkoiset valokuvat. KUoressa on myös tila numerolle. On myös mahdollista laittaa esim. armeijan tikkusysteemi hakusysteemiksi, esim. teoksen kunnon tai tekniikan mukaan tai mitä kukin laiton katsoo tärkeäksi. Kuoren sisällä on kolme erilaista korttia. Näissä on kohteen kuvaus, omistaja, osasto, kohde, tekijä ja tietysti numero. Kohteen tarkka kuvaus sisältää seuraavat tiedot: tekotapa, materiaalit ja mitat sekä valokuva. Sitten on vielä mahdollisuus piirtää millimetripaperille esim. vaurioita tai jokin tärkeä asia.

Tähän kuuluu vielä ihan normaali konservointikertomus johon on koottu vauriot, toimenpiteet, materiaalit ja millä työkaluilla työ on tehty. Kortteihin voidaan kirjata kaikki olemassa oleva kuvallinen dokumenttiaineisto, valokuvat ja niiden numerot ja mistä niitä löytää sekä päivämäärät. Samoin voidaan kirjata liitteet ja huomautukset se, kuka on konservointityön suorittanut, ja jos kor-

jaus on tehty jollain uudella menetelmällä, niin merkitään tarkempi kuvaus työmenetelmästä ja erityistutkimuksista.

Kolmantena ovat ryhmätoimenpiteet, esim. jos näyttelyyn tulevat teokset puhdistetaan pölystä ja lakataan. Nämä toimenpiteet kirjataan myös.

Näitä kortteja on lähetetty eri museoihin koekäytettäväksi pariksi vuodeksi, jotta huomattaisiin puutteet.

Marketta Mäkinen

Tällä hetkellä ATK-luettelointiohjelma saattaa tuntua vaatimattomalta, mutta sitä voidaan jatkuvasti laajentaa sitä mukaa, kuin käytön tarve ja mahdollisuudet opitaan käytännön kautta huomaamaan.

Yrjö Nurkkala

ALUETAIDEMUSEON ARKISTOJÄRJESTELMÄ

Pohjoisen ja etelän välinen vuoropuhelu tiedonhallinnon ongelmista näyttää saavan hedelmällisen luonteen ja syyt vuoropuhelun kehittymiselle ovat selvästi esillä. Molemmilla osapuolilla näyttää olevan tasapuolisesti resursseja, kuitenkin siten, että kummallakaan ei ole ehdotonta ylivaltaa – joten yhteistyölle on parhaat mahdolliset edellytykset. Toinen yhteistyöhön pakottava voima on kansainvälinen yhteistyö.

Nimitän taidemuseon tiedonhallintajärjestelmän eräitä keskeisimpiä osasovelluksia epäitsenäisiksi sovellutuksiksi ja pyrin hahmottamaan järjestelmää, joka sisältää/hallitsee kaikki esitetyt sovellutukset ja joka tarjoaa mahdollisuuden luoda lukemattoman määrän uusia, joita ei vielä edes tiedosteta. Mitä tämä sitten tarkoittaa?

Arkistojärjestelmällä tarkoitan kokonaisuutta, joka vastaa alue-
taidemuseon (tai periaatteessa minkä tahansa organisaation esim. maakunta-arkiston tai maakuntakirjaston) KAIKISTA tiedonhallinnan tehtävistä. Itse asiassa sana arkistojärjestelmä voidaan korvata termillä tiedonhallintajärjestelmä.

Mitä sitten taidemuseon tiedonhallintajärjestelmä pitää sisällään? Jotta kokonaisvaltaista tiedonhallintajärjestelmää (siis muutakin kuin kokonaisvaltaista hakujärjestelmää) voidaan hahmottaa, täytyy ensin selvittää sitä, mitä TIETO on ja mikä tiedon asema eri toiminnoissa.

On itsestään selvää, että kukin toimintasektori käyttää tietoja eli tieto on toiminnassa mukanaoleva/vaikuttava tekijä. Käytännössä tämä tarkoittaa ja on tarkoittanut sitä, että kullakin toiminnalla on omat ominaiset (juuri sille sopivat) tiedot. Kun kysymyksessä on ihmisen suorittama toiminta, niin tiedot ovat yleensä aina yhdistyneenä henkilöön. Atk:n piirissä puolestaan puhutaan tietystä sovellutusohjelmasta ja sen tiedoista. Ensin mainituissa tapauksissa tietoa pidetään ehkä aina itsestään selvänä ja aina automaattisesti mukana olevana osatekijänä. Tätä periaatetta voidaan nimittää SOVELLUTUSKESKEISEKSI tiedonhallinnaksi.

Tämän tapaisen tiedonhallinnan vaaroista puhuttiin jo eilen. Seuraavassa kuitenkin kertaan joitakin keskeisiä ongelmia. Kun toiminnan suorittaja syystä tai toisesta jättää tehtävänsä, niin hän yleensä aina vie mukanaan toiminnassa tarvittavat tiedot (puhumattakaan tiedonhallintajärjestelmästä). Toinen ongelma-alue on se, että tiettyä toimenpidettä varten rakennettu tietokoneohjelma (tässä puhutaan nyt liike-elämän kokemuksista) ei ole kovin pitkäikäinen. Tämä johtuu ainakin kahdesta toisiinsa kietoutuneesta syystä: 1) Tarve, jota varten ohjelma on tehty, muuttuu tai poistuu ja 2) välineet kehittyvät ja mahdollistavat monimutkaisempia tiedonhallintakoneistoja. Kolmas puute tai ongelmavyöhyte on useat erilaiset koordinoimattomat tiedonhallintaohjelmistot, joita voi olla samassa organisaatiossa tai useammalla saman toimialan organisaatiolla. Yhteistoiminta saman organisaation eri toimintalohkojen välillä on vaikeata, puhumattakaan esim. eri museoiden välillä.

Väitän, että kaikki nämä ja monet muut ongelmat johtuvat yksinomaan siitä, että tiedon luonteeseen ja asemaan tiedon hallinnassa ei ole kiinnitetty minkäänlaista huomiota. Mitä sitten täytyisi tehdä, että edellä mainituista ongelmista päästään eroon. Joka tapauksessa nämä ongelmat tulevat Suomen museomaailmassa yhä polttavammiksi, koska esimmäiset atk-pohjaiset tiedonhallintaohjelmistot ovat nähneet päivänvalon, joten asian käsittelyn lykkäämisellä on nähdäkseni vain negatiivisia vaikutuksia. Perustelen tätä väitettä mm. seuraavasti: Maahamme on perustettu aluetaidemuseoverkosto, joka tosin ei ole vielä valmis. Aluetaidemuseolle määritellyt tehtävät edellyttävät kehittynyttä tiedonhallintajärjestelmää. Jos tätä järjestelmää ei saada luoduksi, niin aluetaidemuseo tieteellisenä laitoksena ei saavuta sille asetettuja odotuksia.

Sitten itse lääkkeisiin. Tiedot ja niiden käyttösovellutukset on nähtävä erillisinä asioina. Tätä erillisyyden periaatetta tiedonhallintakirjallisuudessa on nimitetty tietokantaperiaatteeksi. Edellä mainitussa kirjallisuudessa tietokantaperiaatteen mukaan tiedot nähdään organisaation yhtenä toimintaresursseina (muuta ovat mm. henkilöstö ja raha). Tämä resurssiluonne johtaa näiden resurssien hoidon vastuista, tehtäviä ja organisointia koskeviin pohdintoihin, jonka ilmauksena esitykseni on nähtävä ja ehkä yleensäkin nämä taidemuseopäivät.

Lopuksi siteeraan Kari Kilven artikkelia "Tiedonhallinta ja sen organisointi" (ATK-Tietosanomat 5/1981, s. 30 - 32) museoihin soveltaen.

- Tietokantaperiaatteen hyödyntämiseksi on tärkeitä välttää takaperoinen asioiden suoritusjärjestys, jossa tiedonhallintaohjelmiston hankinnan ja sen sovellutuskohtaisen käyttöönoton kautta pitäydytään pelkästään atk-tekniisten ratkaisujen suoritusta palvelevaan "tiedon hoidon" organisointiin. Edellä esitetyn tietokantaperiaatteen toteutusjärjestykseen tulisi olla lähellä seuraavaa.

1 Määritellään - museoiden johtotasolla - noudatettava tiedonhallintapolitiikka tai vastaava pitkän tähtäyksen periaatteet.

2 Suoritetaan valittujen tiedonhallinnan soveltamisalueita koskevat huolelliset käsite- ja tietoanalyysit.

3 Määritellään tietokannan ja tietohakemiston hoidon tavoitteet, tehtäväsisällöt ja työmenetelmät sekä tehtävien organisointi ja miehitys (Viittaaan Aalto-museolle tekemääni monisteeseen "Esitutkimus aluetaidemuseon tietopalvelutoiminnan järjestämiseksi")

4 Valitaan ja hankitaan tiedonhallintatarpeisiin ja tuleviin työmenetelmiin sopivat tiedonhallinta- ja tietohakemisto-ohjelmistot.

5 Määritellään tiedonhallintatehtävien ja sovellutusprojektien välisen yhteistyön periaatteet ja menetelmät sekä valvotaan, että yhteistyö pelaa.

Tiedonhallintaan panostetut resurssit ovat pitkävaikutteinen investointi. Siihen liittyvät ratkaisut tulee taidemuseoiden tehtäväkentän hallitsemiseksi suunnitella kokonaisuutena ja toteuttaa vaikka osina. Jään siis odottamaan taidemuseoiden koskevan tiedonhallintakomitean tai toimikunnan nimeämistä.

Yrjö Nurkkalan alustusta seuranneessa keskustelussa esille nousseita asioita:

Tuula Arkio

totesi, että suurten kokoelmien hallinnassa atk ymmärrettävästikin auttaa ja ehdotti, että Museoliiton taidemuseovaliokunta nimeäisi toimikunnan, jonka tehtävänä olisi mm. kehittää yhtenäinen valtakunnallinen kortistointijärjestelmä. Toimikunnan tulisi sopia yhtenäisestä käsitteistöstä mm. taideteosten pidemmälle menevää atk-luettelointia varten.

Ehdotusta kannatettiin yksimielisesti.

Tuulikki Kilpinen

kysyi yksityiskohtia kokonaisvaltaisesta tiedonhallintajärjestelmästä. Hän piti tällaista järjestelmää tärkeänä, mutta epäili siitä, miten voidaan selvittää etukäteen, mitä tietoja tarvitaan.

Sven- Erik Krooks

pohti, miten pitkälle, kuinka paljon ja miten usein tietokonetekniikkaa tarvitaan museoissa, riittäisikö yksi keskustietokone esim. Ateneumiin. Vaikeasti hallittavien isojen kokonaisuuksien ollessa kyseessä tietokone puoltaa paikkaansa. Lisäksi atk-ohjelman pitää käsittää koko maa eikä luoda eri ohjelmia eri museoille. Pitäisi keskustella myös mahdollisuudesta luoda koko Skandinavian peittävä ohjelma.

Maritta Pitkänen

puhui mm. valtakunnallisen tietopankin perustamisesta. Tämä järjestelmä olisi yhteydessä kuvapankkiin. Kullakin museolla voisi olla alueellinen tiedosto.

Erik Bergh

esitti epäilyksen siitä, että esim. kirjastokokoelmia olisi vaikeaa hyödyntää atk:lle. Tietojenetsiminen kirjeistä ja pöytäkirjoista vaatisi paljon henkilöresursseja. Bergh toi myös esille ajatuksen siitä, että kehittyneet tietojärjestelmät voivat viedä tutkijoilta löytämisen ilon.

Yrjö Nurkkala

kertoi mm. aluetaidemuseon taidekirjastosta, että sen aineistoon kuuluvat kirjat, aikakausijulkaisut, näyttelyluettelot, kokoelmien luettelot, lehtileikkeet, diat, diasarjat, valokuvat, videotallenteet, julisteet, postikortit, mikrokortit jne. Näiden dokumenttien kirjaaminen tapahtuu ISBN-kuvailustandardia käyttäen. Alue taidemuseon täytyy seurata toimialansa ja -alueensa tapahtumia, tämä tapahtuu parhaiten siten, että edellä mainitusta dokumenteista

kirjataan myös ne seikat, jotka kuuluvat kyseisen aluetaidemuseon dokumentointivastuualueeseen. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että käsillä olevaa dokumenttia tarkastellaan esim. taideakatemian näyttely- ja tiedotusosaston ja leikearkiston aiheluokituksen läpi. Näin poimitaan kustakin dokumentista kutakin aluetaidemuseota kiinnostavat tiedot esille.

Nurkkala mainitsi vielä mm., että museoalan opiskelijan opiskeluohjelmaan pitäisi kuulua informatiikka pakollisena oppiaineena.

Jukka-Pekka Airas

pohti lopuksi kuvataiteen keskusarkiston ongelmia. Tieto on hajallaan ja nyt tulisi ratkaista, miten ne kerätään. Painopiste on asetettava käytännön työlle. Av-aineiston luettelointi ja luokittelu olisi ratkaistava. Kirjastotekniset systeemit eivät sovellu kuvalle, ja yhtenä ongelmana tulee olemaan myös tekijänoikeuskysymys mm. filmien kohdalla.

Hyde Park -keskustelu

Marketta Mäkinen

Hyvät läsnäolijat. Olen yrittänyt kuunnella täällä korvat hörössä, mitä vapaamuotoisissa keskusteluissa on puhuttu tästä atk- systeemistä, atk-luetteloinnista taidemuseoissa. Marketta Seppälä kertoi aika perusteellisesti, mitä tämä ohjelma pitää sisällään, mutta voisin vielä kerrata sen, että Porin ja Aalto-museon atk-luettelointisysteemissä on ohjelmoituna taideteosrekisteri, lainausrekisteri ja kävijämäärärekisteri.

Taideteosrekisteri on herättänyt kaikista eniten keskustelua, joten voin keskittyä siihen. Täällä kävi ilmi, että esim. kansatieteellisiin museoihin tämä ei sopisi. 1960-luvun lopulla, kun USA:ssa aloitettiin tämä atk-luettelointi, niin nämä sovellutukset oli tehty ensimmäisenä sopiviksi maalaustaiteelle ja kansatieteellisiin kokoelmiin; eli kyllä se täysin mahdollista on.

Tämä tietokone on siitä hyvä, että siihen on mahdollista ohjelmoida suurin piirtein rajaton määrä tietoja. Eli sinne voidaan laittaa vaikka 500 000 000 esinettä, jos on tarpeen. Määrä ei rajoita atk:n käyttöä, vaan päinvastoin, sehän on suuria tietomääriä varten.

Voisin kertoa tuosta käytännön tasosta, koska olen käyttänyt tietokoneluettelointia kesästä lähtien Aalto-museolla. Ensinnäkin tämä ohjelman sisäänaajo kesti kaksi kuukautta, mikä on aika lyhyt aika. Siinä oli tosin apuna se, että taideteoskorttiin oli jo valmiiksi merkitty teoskunto, joka varmasti on eniten aikaa vievä osa. Nämä Jyväskylän kaupungin teokset ja Sihtolan kokoelmien teokset oli jo etukäteen tarkistettu.

On herännyt käytännön kysymys, kuinka paljon aikaa esim. kuukaudessa menee lainaus-, kävijämäärä- ja taideteosrekisterin ylläpitoon ja sen ajan tasalla pitämiseen. Siihen minulta menee suunnilleen kaksi tuntia kuukaudessa. Sekään ei ole hirveän paljon. Siinä on vanhentuneitten tietojen poisto ja uusien lisääminen, esim. uudet taideteoshankinnat ja lainasta pois tulleet teokset. Pikkuhiljaa ovat asenteet täällä muuttuneet, ilmeisesti tätä atk-systeemin käyttöönottoa ei niinkään vastusteta sinänsä, vaan eniten keskustelua on herättänyt halu ja kyky muokata museoitten hallussa ole-

vaa materiaalia tähän atk-systeemiin sopivaksi. Pelätään sitä tietomäärää, mutta jos kortisto on laadittu normaalin käytännön mukaan, mitä tällainen tavallinen museaalinen luettelointi edellyttää, niin siitä ne tiedät saadaan melkein suoraan. Atk-luettelointi ei suinkaan ole mikään itsetarkoitus vaan apuväline. Se ei korvaa manuaalista, tätä tavallista, museaalista luettelointia millään tavalla. Sen etu tulee nimenomaan hakusysteemissä. Tietokoneella saadaan hyvin nopeasti tieto laajastakin kokoelmasta, siitä, mitä pitää konservoida. Tai siltä saa hyvin nopeasti esim. 1960-luvun teokset. Viime aikoinahan on ollut näitä teemanäyttelyitä kuten 1920-luku, 1930-luku jne.

Tietokone säästää myös kortistoa, sitä ei tarvitse joka kerta plarata, valokuvat eivät irtoile jne. Samoin ei tarvita näitä apukorttistoja, rinnakkaiskorttistoja, koska tässä atk:ssa on valmiina kaikki mahdolliset kortistot rinnakkain, ne sisältyvät tähän ohjelmaan. Mitä näillä avainsanoilla halutaan etsiä, tiedot kyllä löytyvät eli useita rinnakkaisia korttistoja ei enää tarvitse laatia.

Täällä on kysytty sitä, kuina tietokone säästää aikaa. Minusta se auttaa huomattavasti, jos suurten teosmäärien käsittely nopeutuu. Esim. tässä konservointitietojen hakemisessa manuaalisesti voisi yhdeltä ihmiseltä viedä monta päivää, jos on kyseessä laaja kokoelma, tai sellaisen tiedon etsimisessä kuin että onko jostakin teoksesta olemassa dia ja/tai valokuva. Nämä saa koneesta parissa minuutissa ja vaikka kuinka monen sadan teoksen tiedot.

Täällä on myös ilmentynyt science fiction -kuvitelma, että tämä tietokone ryöstäytyisi hallinnasta ja alkaisi rellestää siellä museolla itsestään. Se ei tietenkään pidä paikkaansa eikä tämä vie keneltäkään ihmiseltä työpaikkaa. Se on todella apuväline eikä mitään muuta.

Järjestelmä auttaa tutkijoita, gradun tekijöitä ja muita, jotka haluavat esim. yksittäisen taiteilijan kaikki teokset. Tutkijan tai henkilökunnan ei tarvitse valokopioiden kortteja eikä kirjoittaa tietoja kirjelappuselle, vaan se taiteilija "näppäillään" tietokoneeseen ja tiedot voidaan tulostaa rivikirjoittimelle ja liuska voidaan lähettää kyseiselle tutkijalle ja siinä sitten ovat kaikki tiedot.

Tämä lisätietokanta on hyvin käyttökelpoinen, koska tämä atk-lista on vain se, missä perustiedot ovat. Kaikki kuvailut ja tiedot näyttelyistä ja kirjallisuudesta ovat siinä kortissa. Tässä lisätietokohdassa on aina viite, esim. Aalto-museolla on lisätietokohdassa 0, niin silloin ei teoksesta ole mitään erityistä lisätietoa ja jos siinä on 1, niin teoksesta on kirjallisuutta, ja jos siinä on 2, niin teos on lainassa, jos siinä on 3, niin teos on aluetaidemuseon kiertonäyttelyssä kaksi vuotta ja jos siinä on 4, niin teos on lahjoitus jne. Lisätietokohta on viite sinne käsikorttiin.

Jorma Heinonen

Tässä oli joku sanonut, ettei atk-systeemi sovi kansatieteeseen. Se sopii siihen erinomaisesti, mutta se on hankala. Riippuu siitä, kuinka korkeat vaatimukset atk:lle asetetaan. etu on siinä, että on luokitusjärjestelmä, joka on aiheenmukainen: outline of cultural materials, jossa on 680 eri ryhmää. Se on maailmanlaajuinen ja Suomen osalta tulee noin 400 ryhmää mukaan. Kansatieteessä on hierarkkinen ryhmittely - se on sen vaikeus ja siinä voidaan suoraan käyttää apuna luonnontieteitä; siellähän on lahkoja ja heimoja. Sanotaan esim., että tämä hierarkia lähtee seuraavasti: meillä on talvikulkuneuvot, sitten näissä talvikulkuneuvoissa tulee reki jne. Tämä on se vaikeus, jos luodaan tällainen systeemi tieteellisesti.

Meidän täytyisi saada kaikki tiedot yhdestä tietystä aiheesta, kirjallisuudesta ja kuvista. Kuvien luokittelussa on omat ongelmansa, koska kuva on moniselitteinen, kukin tulkitsee erilailla valokuvia. Tämä nimikkeistö ja tämä systeemin laatiminen vie aikaa.

Marketta Mäkinen

Se on totta. Aalto-museolla kahden kuukauden sisäänajo sisältää koodiston laatimisen. Tällä hetkellä tämä ohjelma on aika yksinkertainen niin, että se ei vienyt pisempää aikaa, mutta grafiikan kohdalla ohjelmointi vie pisimmän ajan. Samoin vaatii aikaa sijaintipaikkakoodisto, jotta se olisi yhdenmukainen.

Olin Pariisissa katsomassa, miten Louvressa on tehty yksityiskokertainen atk-luettelointi, joka koski maalauksia. Järjestelmä menee

ihan aiheisiin ja aiheiden pikkuyksityiskohtiin, esim. aihe voi olla profaani tai kristillinen; siinä voivat olla henkilöt: profeetat tai Kristus jne. Järjestelmä menee ihan pikkutietoihin ja jokaisella on oma koodinsa. Jos halusi aiheen mukaan hakea Louvren kokoelmista esim. Kristus ristillä, niin kone antoi kaikki teokset, mitä ko. aiheesta oli tehty. Se oli todella yksityiskohtainen, mutta sitä on varmasti laadittu monta vuotta.

Yrjö Nurkkala

Marketan alkupuheenvuorossa vilahti, että atk-systeemiä varten täytyy mukautua, siis muokata ne tiedot. Minusta se on väärä asenne, täytyisi olla päinvastoin, atk täytyy muokata museota varten. tilanne saattaa olla niin, että meidän täytyy kyllä muokata omia tiedostoja tietäen kaikki ne puutteet, mitä on olemassa. Mutta kun atk:sta yleensä puhutaan, niin täytyisi aina olla se asenne, että atk muokataan museoita varten eikä museoita muokata atk:ta varten. Siinä on pieni ero.

Marketta Mäkinen

Pitää paikkansa, että tuo muokata-sana kuulostaa siltä, mutta minä tarkoitin sitä, että nämä museon omat kortistot täytyy laatia systemaattisemmin ja tarkemmin mitä yleensä museoissa tehdään. Sitä minä tarkoitin tällä muokkauksella, se on ehkä turhan syvältä käytävä sana, mutta kortistot täytyy laatia systemaattisesti yhdenmukaisiksi ja tarkoiksi eikä niin ainakaan kaikissa museoissa tällä hetkellä ole.

Jorma Heinonen

Tässä aisassa on keskitie erittäin hyvä. Olisi hyvä, että luettelot suoritetaan tietokonelomakeperiraahteella. Tällöin jää kirjallinen luettelokappale ja siihen voidaan kirjoittaa kaikkea muuta. Se on samalla luettelo ja tietokonelomake.

Marketta Seppälä

Se on juuri se järjestelmä, joka on Ruotsissa käytännössä nimenomaan kulttuurihistoriallisissa museoissa. Siellähän toteutetaan juuri tätä outline of cultural materials -systeemiä, esim. Nordiska museet käyttää sitä. Se on aivan vastaavanlainen apusysteemi

kuin tämä taideteostenkin luettelointi, jota nyt on esitelty. Periaatteessahan se on mahdollista, toinen asia on se, kuinka paljon siitä kulttuurihistoriallisten museoitten puolella saadaan tietoa. Siellähän manuaalinen puoli liittyy kortistoihin, kortteihin on jätetty toinen puoli tilaa. Ei ole pyrittykään laittamaan kaikkia tietoja, vaan ainoastaan käyttämään tätä hakemistotyyppisenä apuvälineenä.

Marketta Mäkinen

Eihän atk-luettelointisysteemiäkään ole vielä muotoutunut lopulliseksi. Se ei todellakaan ole mikään lopullinen, sillä sitä voi erittäin joustavasti muutella koko ajan. Siitä voi poistaa sellaisia tietoja, jotka ajan mittaan osoittautuvatkin tarpeettomaksi, siihen voi lisätä aivan rajattomasti sellaista, mikä tuntuu tärkeältä. Aiheenmukainen luettelointi auttaa huomattavasti esim. teemanäyttelyiden laadinnassa.

Marketta Seppälä

Juuri tuonkin mahdollistaisi lisätietokohta, joka tässä ohjelmassa on. Tällä hetkellä ei ole sellaista käsitteistöä, jota yksiselitteisesti pystyttäisiin käyttämään. Nämä manuaaliset luettelot ovat hyvin subjektiivisia riippuen siitä, kuka sattuu ne luettelot tekemään ja millä tasolla ne liikkuvat.

Nyt olisi tärkeätä kehittää yhteinen järjestelmä, olipa luettelointitapa mikä tahansa; se olisi yhden työryhmän arvoinen asia. Luulisin, että ainakin tämäntyyppiseen toimintaa olisi kovasti halua taidemuseoväen piirissä.

Tuulikki Kilpinen

Niin, eikä tavallaan museoliiton taidemuseovaliokunnan tehtäväksi jäänyt nimetä tämä työryhmä, niin minä ainakin ymmärsin. Ainakin se on saanut kannatusta. Tuskin tämä atk sen takia on herättänyt vastustusta, että se olisi vaikeata. Mutta se mikä tässä on vaikeata, on se, että museot eivät ole valmistautuneet ottamaan tätä askelta, koska niiden kortistot eivät ole siinä kunnossa, että se kannattaisi tehdä.

Jokaisessa museossahan on kortisto, mutta miten tarkat ne ovat ja miten kortit pitävät paikkaansa? Esim. meillä mitat eivät pidä ol-
lenkaan paikkaansa teoksissa, jotka on aikoinaan mitatut. Mitat on
otettu kehysten mukaan, eikä suinkaan taulun mittojen mukaan. Joka
kerta, kun teemme uuden luettelon, niin meidän täytyy mitata kaik-
ki työt.

Marketta Seppälä

Se ei sinänsä ole este. Aina on otettava huomioon se, että tietö-
kone tulostaa ne tiedot, jotka sisään on pistetty. Ainahan ne sii-
nä mielessä voivat olla vääriä, näistä tekijöistä johtuen. Meillä
jatkuvasti muutetaan aikaisemmin syötettyjä tietoja, koska nyt kun
tänne on saatu kokoelma, niin on huomattu, että eri ihmiset ovat
mitanneet niitä eri tavalla ja mitoista on lukemattomia variaati-
oita. Nyt niitä tarkastetaan koko ajan ja sitten tieto muutetaan.
On aina otettava huomioon, että nämä subjektiiviset seikat ovat
taustalla.

Marketta Mäkinen

Tulevaisuudesta voisi sanoa sen, että on teknisesti täysin mahdol-
lista näyttöpäätteiden kautta päästä toisen museon kokoelmiin kä-
siksi, jopa eri maihin, kunhan järjestelmät ja koodit ovat saman-
laisia. Teknisesti se on täysin mahdollista, mutta käytännöstähän
ei voi vielä sano mitään, mutta sekin säästäisi huomattavalla ta-
valla sekä aikaa että kuluja.

Marketta Seppälä

Suurimmissa kaupungeissa on tällä hetkellä hyvin saman tyyppiset
tietokoneet (Jyväskylä, Pori, Oulu, Lahti) eli sama ohjelma sovel-
tuu niihin. Nämä listatulokset, jos niitä voidaan keskenään vaih-
taa, voidaan tulkita samoin menetelmin. Keskustietokonepaita voi-
sivat tallentaa tietoja useammankin museon kokoelmasta, koska nii-
den kapasiteetti on aika mahtava. Sen johdosta niitä ei tarvitsisi
olla läheskään joka museossa, vaan yhteistyöpiirejä kehittämällä
olisi jo tällä hetkellä, kaupunkien tietokoneita hyväksikäyttäen,
mahdollista saada kattavat, yhtenäiset ja valtakunnalliset tiedos-
tot.

Pekka Toivonen

Kukin meistä siilaa kuullun asian tieto- tai tietämättömyystasonsa taustaa vasten, asenteittensa mukaan. Se on osittain keskustelusta tullut ilmi. Edustan kulttuurihistoriallista museota, joka jo vuosisadan alussa on saanut taidekokoelman ja uutena lahjoituksena 1960-luvulta huomattavat taidekokoelman, jonka teosmäärä nousee 1200:aan, joista vain kulttuurihistoriallinen osa, laivapotretit, ovat näytteillä.

Jotta tämä taidetoiminta kaupunkikunnassa olisi saanut vauhtia, niin vuonna 1977 järjestettiin taidemuseo, Viktor Sundin taidemuseo. Mutta toistaiseksi se on paperitiikeri, taisin sanoen se odottaa tilaratkaisuja.

Tätä taustaa vasten on istunut ja kuunnellut. Siinä istuessani on herännyt muutamia ajatuksia. Ensinnäkin pienessä museossa on toimintaa vaikeuttanut systeemien kirjavuus. Meillä on ollut käytössä eri taidemuseoista haalittua kortistomateriaalia. Perustiedot niissä ovat suurin piirtein samat, mutta tuntuu merkilliseltä, mutta tuntuu merkilliseltä, että ei päästä yhtäpitävään järjestelmään. Huomattava osa luetteloinnista tapahtuu rutiinin mukaan ja mekaanisesti ja se helpottuisi, jos yhtenäinen systemi olisi olemassa. Samoin se antaisi jonkinlaista pohjaa siinä tilanteessa, kun asiaa käsitellään automaattisesti.

Toiseksi näkisin, että aluetaidemuseoiden tulisi ottaa tiiviimpi ote. Näen tietokonejärjestelmän luomisen lähinnä niiden tehtävänä. Paikallismuseot antavat kyllä halukkaasti oman apunsa sitten, kun tällaisia toiveita tulee.

Näkisin myös, että museohierarkkian huipulta pitäisi tulla selvempiä käskyjä, määräyksiä, pyyntöjä, kehotuksia ja ohjeita taideteosten luettelointiin ja käsittelyyn. Tällöin kunnallisella tasolla on helpompi näihin viitata vaatien esim. henkiresurssien vahvistamista. Nyt ne esitetään monesti toiveina, joihin ei ole realistisia mahdollisuuksia.

Minua hämmästytti se melkein afektiivinen vastaanotto, minkä tämä tietokonekäsittely sai aikaan. Nyt tämän ymmärtämiseen valmiudet ilmeisesti ovat parantuneet.

Tuula Kilpinen

On selvää, että varsinaisia käskyjä tai toiminta malleja ei mikään instanssi ole antanut tai sillä ei ole pätevyyttä eikä auktoriteettia sitä antaa, koska ei ole keskustaidemuseota. Ateneum on myös peperitiikeri, vaikka siitä pitäisi tulla keskustaidemuseo. Kustaidemuseo on vielä abstrakti käsite, jolla ei ole valtaa. Ehkä se parhaiten toteutuu sillä tavalla, että perustettaisiin komitea, joka sitten luo keskustaidemuseon. Näin siinä tulisivat sekä pienten että isojen museoiden tarpeet paremmin tyydytetyiksi.

Vielä mikä viittaisin konservaattoriliiton tekemään kortistoon. Kortisto on pyritty luomaan sellaiseksi, että se soveltuisi kaikenlaisille museoille, niin paperi-, tekstiilitaide- ja kulttuurihistoriallisille museoille. Siinä on osa tietysti turhaa tietoa tai sitä voidaan käyttää eri tavalla, mutta toivotaan, että se pelaisi.

Marketta Seppälä

On hieno asia, että sellainen on saatu aikaan. Se antaa toivoa, että taidemuseopuolella perusta saataisiin samaksi. Vaikka se on sinänsä yksinkertainen asia, sen aikaansaaminen vie aikaa.

Anja-Tuulikki Huovinen

Minua aina ärsyttää, kun joka puolella odotetaan sitä, että joku antaa raamit heidän toiminnalleen. Meillä ei ole virallisia puitteita eikä raameja antaa näitä käskyjä. Jotenkin odottaisin, että kukin seisoisi hiukan enemmän omilla joillaan.

Pekka Toivonen

Kyllä tässä on seisottu omilla jaloilla, mutta siinä tapahtuu myös erehdyksiä, jotka tulevat kalliiksi. Ei tämä ollut suorastaan vaatimus museoliitolle. Nyt kun on luotu aluetaidemuseojärjestelmä, niin vähin mitä voidaan odottaa, on se, että sieltä tulee myös ohjeita, siis ote asioihin.

Marketta Seppälä

Itse asiassa museoviraston ohjeisto on hyvin yksiselitteinen. Siinä nähdään edellytetään aluetaidemuseoilta hyvin monipuolisia rekistereitä ja hakemistoja. Onko valmiuksia olemassa?

Jorma Heinonen

Ettei tulisi ihan haukutuksia; museoliitto on jo 1960-luvun lopulta lähtien esittänyt opetusministeriölle, että se saisi varoja tämän tietokonesysteemin tukemiseen. Meillä se oli joka vuosi toistuvasti kymmenen vuoden ajan esillä, kunnes ministeriöstä ilmoitettiin, että asia ei kuulu teille, sillä museovirasto hoitaa sitä. Sen jälkeen me emme saa puhuakaan siitä.

Anja-Tuulikki Huovinen

Minä en älähtänyt sen vuoksi, että olisin ottanut sen museoliittoon kohdistuvana. Minä en näe museoliiton roolia tällaisena, vaan odotan toimia museovirastolta ja Ateneumilta, jotka kumpikin valtion eliminä ilmoittavat, että heillä ei ole mitään mahdollisuuksia eikä oikeuksia eikä resursseja toimenpiteisiin. Sitten toisaalta annetaan kauhean pitkälle vietyjä ohjeita, jotka jo minun mielestäni sitovat aika lailla kunkin itsenäistä luomista ja kehittymisedellytyksiä.

Markku Lahti

Minä olen ihan samaa mieltä sinun kanssa. Minun mielestä ongelma on tosiaan se, että museovirasto antaa kyllä ohjeita, että pitäisi tehdä rekistereitä, pitäisi tehdä sitä ja tätä. Mutta ne ohjeet ovat hyvin ylimalkaisia ja yleisluonteisia, mikä on ehkä hyväkin. Pekan kanssa olen erimielistä siitä, että museovirastosta pitäisi tulla määräys, että jokaisen täytyisi tehdä samanlainen järjestelmä. Voi olla, että se paikallisella tasolla jossain organisaatiossa voisi olla hyväksi, mutta yleistettynä se on kyllä ilmeisen vaarallinen asia. Kyllä meidän pitäisi keskenämme päästä sopimukseen, sillä nämä ovat aika pitkälle sopimuksen varaisia asioita. Ei meidän maassa ole liikaa taidemuseoita. Voisimme varmasti saada museoliiton taidemuseojaoston kautta sen tyyppiset yleisohjeet, raamit esim. kortistoa varten, minkä tyyppinen kortistojärjestelmä voisi olla.

Yrjö Nurkkala

Minä olen kirjastoista katsonut mallia ja olisiko hedelmällisintä ottaa mallia edelleenkin. Tieteellisillä kirjastoilla on Suomessa mm. tieteellisten kirjastojen atk-yksikkö. Se on yhteinen elin, jossa, on atk-puolen ja kirjastopuolen tunteva henkilö saman pöydän ääressä. Olisiko vastaavaa järjestelmää syytä pohtia museomaa-limassakin?

Tässä vähän aikaa sitten tutustuin kirjaston määritelmiin - ne olivat ihan samat kuin nämä museon viralliset määritelmät. Museon paikalla oli vain kirjasto-sana ja vuosiluku oli noin kymmenen vuotta aikaisempi. Menemmekö taas perässä? Todennäköisesti olisi syytä mennäkin. Eräissä informatiikan oppikirjoissa tuotiinkin esille, että nämä rajat museoitten ja kirjastojen välillä ovat hyvin heikkoja tai niitä rajoja ei ole olemassa.

Pekka Toivonen

En varsinaisesti tarkoittanut käskyjä tai määräyksiä aivan detal-jeista, kortistotyyppien yksityiskohdista. Ne ovat sopimuksen va-raisia ja toivottavasti jonkinlaiseen sopimukseen päästään. Ylei-sestä tasosta, tavoitteista, pitäisi tulla hyvin selkeitä ja yksi-selitteisiä "käskyjä", koska niihin viitaten kunnallisella tasolla on huomattavan paljon helpompi järjestää kuntoon näitä paikallisia systeemeitä. Jos ei tavoitteita ole selkeästi ilmaistu, niin kun-nallisella tasolla niistä laistetaan, samoin on terveydenhoidossa, koulutoimisessa ja kirjastoalalla.

Tuulikki Kilpinen

Jukka-Pekka Airas sanoin joskus, että on toisaalta vaarallista ot-taa liian paljon oppia kirjastojen systeemeistä ja niiden luomista järjestelmistä, koska kuva ja kirjoitettu teksti perustuvat aivan erilaiseen käsitteistöön. Tietysti olisi ihanteellista, kun taide-museoita ja taidetta varten pystyittäisiin luomaan ihan ikioma jär-jestelmä. Mutta nehän voivat loppujen lopuksi olla lähellä toisi-aan.

Yrjö Nurkkala

Kaikilla organisaatioilla on yhteisiä asioita, siis yhteneväisyyk-siä, ja ne ovat juuri näitä tiedonhallinnan asioita. Olipa se

kauppa tai mikä hyvänsä, niin niillä on tiettyjä asioita, joita ne käsittelevät samalla tavalla. Esim. raha on ihan samaa tavaraa kaupassa ja museossa ja missä tahansa. Tieto on aivan samanlaista tavaraa kuin raha, siihen täytyy myös suhtautua samalla tavalla. En minä tarkoittanut, että pitäisi ottaa samanlainen järjestelmä käyttöön, mutta näyttää jostakin syystä siltä, että kirjastojen ja museoitten toimenkuvat ovat hyvin smansuuntaisia. Aina on syytä syytä seurata, mitä lähialueilla tapahtuu ja koettaa sieltä poimia hyödyllisiä seikkoja.

Marketta Seppälä

Yrjön kirjastokäsite pitää tajuta vähän eri tavalla kuin perinteisesti. Jos tätä kokonaistietojärjestelmää lähdetään kehittämään siltä pohjalta, mistä Yrjökin on puhunut, niin se on vain eduksi. Minä luulen, että siltä pohjalta suhteellisen helposti päästäisiin kokonaisvaltaiseen systeemiin.

Esim. hakemistoja voitaisiin ohjelmoida tietokoneelle teosrekisterin lisäksi. Se vaatii vain kokonaisvaltaisen näkemyksen. Arkistojen ja perinteellisessä museaalisessa mielessä ei ole, ne ovat kirjastotavaraa.

Yrjö Nurkkala

Se, mitä minä yritän saada selvitettyä, on ilmeisen vaikeata. Kirjasto-sanana voi unohtaa ja arkistonkin, mutta viimeksi mainittua me emme voi unohtaa siinä mielessä, koska kunnallisena viranomaisena meillä täytyy olla arkisto. Siitä emme pääse mihinkään. Mutta tämä on ihan eri asia.

Tiedonhallinta on muutakin kuin tietojen arkistoon tiputtamista. Koetan selvittää tuota asiaa vielä "raha"-vertauksen kautta. Mielestäni tieto pitää nähdä resurssina siinä kuin rahakin. Se, mitä me olemme nyt kahden päivän aikana puhuneet, on ollut sitä, että pitääkö viisimarkkasen olla seteli vai kolikko ja jos kolikko, niin pitäisikö se olla kuusikulmainen vai kahdeksankulmainen. Mutta kun vertaan tietoa rahaan, niin minä tarkoitan sitä, että raha on laaja käsite. Se ei ole niinkään sidottu siihen yhteen seteliin, vaan se on jonkinlainen yläkäsite, eikä kuinkaan sitä, että onko se viiden markan kolikko vai seteli ja minkä värinen sen tulisi olla ja minkä muotoinen ja mitä siinä pitäisi olla. Minä koe-

tan esittää asian kokonaisuutena, kysymyksenä tiedonhallinnan organisoinnista.

Tuulikki Kilpinen

Minä haluaisin saada selville sen, mitä sinä käsität nimenomaan puhuessasi rahasta. Jos ajattelemme museota, niin eikä se ole silloin se "budjetti"? Mitä sinä tarkoitat sillä tietokantaperiaatteella museomaailmassa? Mitä tietoja siihen pitää sisältää?

Yrjö Nurkkala

Kaikki se mitä me koemme tärkeäksi ja sellaisiksi analysoimme.

Tuulikki Kilpinen

Esimerkiksi? Yksi, kaksi...

Yrjö Nurkkala

Esimerkiksi se sinun esittämä konservointitiedosto tai kortisto. Minä en ole nähnyt, mitä siinä on, mutta se on jonkinlainen kortti ja siinä on erilaisia kenttiä ja se poikkeaa siitä inventointikortista. Nähdäkseni inventointikortilla ja sillä sinun kortilla ei tarvitse olla kuin yksi yhteinen kenttä. Muut voisivat olla pelkästään niitä asioita, joita sinä haluat.

Jorma Heinonen

Kirjaston ja museon ero on melkoinen. Nimittäin museo tuottaa itse tietonsa, kirjasto välittää tietoa. Kirjaston toimiala käsittää museossa vain osan.

Jussi Vanha-Honko

Minä puhuisin tuosta atk-tekniikasta. Ensinnäkin museon tietokanta toisiaan tarkoittaa näitä kaikkia rekistereitä. Tässä tapauksessa voisi ottaa kaksi esimerkki: lainausrekisteri ja kävijärekisteri sekä museon kirjarekisteri. Tämä käsittää sen tietokannan kokonaisuutena.

Kun ajattelee kirjastojärjestelmää atk-tekniseltä kannalta ja tätä taulutallennus järjestelmää, niin minulla oli, silloin tätä lähdettiin ratkaisemaan, yhtenä pohjana juuri kirjastojärjestelmä, koska olin tehnyt sellaisen aikaisemmin ja sitä sitten sovellettiin tähän. Eli toteutus ja kommunikointi koneen kanssa olisivat aikalailla samanlaisia. Museon kirjaston lisääminen tietokantaan olisi helppoa ja samoin sen opetteleminen.

Marketta Seppälä

Samoin monen muun hakemiston lisääminen ja niitten yhdistäminen.

Tuulikki Kilpinen

Konservaattorina näkisin tärkeinä seuraavat asiat: minkälaiset olosuhteet taululla on ja missä se milloinkin sijaitsee, on tiedettävä museon olosuhteet, kuinka monta kertaa se lainataan ja miten se matkustaa johonkin näyttelyyn, esim. laivalla, lentokoneella, samoin miten se on pakattu. Kaikki tällaiset asiat ovat hyvin oleellisia ja tärkeitä, jos tällaisista systeemiä lähdetään luomaan.

Jussi Vanha-Honko

Siinä voi ottaa käyttöön sen kooditukseen. Koodien merkitään tiedot ja otetaan käyttöön yhteinen kooditusjärjestelmä kaikilla museoilla. Se on aika helppo eikä vielä paljon tilaa niissä rekistereissä.

Marketta Seppälä

Tarkoitatko sinä Tuulikki sitä, että tuolla saadaan paljon pohjatietoa nimenomaan tilastollisessa mielessä?

Tuulikki Kilpinen

Nimenomaan tilastollisessa mielessä. Esim. kun tuossa on Theslefin kaksi taulua rinnakkain ja 15-20 vuoden kuluttua toinen niistä on huomattavasti huonommassa kunnossa, niin me pystymme tutkimaan kuinka paljon enemmän sitä toista on lainattu tai millaisissa olosuhteissa se on ollut varastossa vai ovatko ne olleet rinnakkain, jolloin on syytä epäillä, että taiteilijalla on ollut erilainen

tekniikka ym. Nämä ovat hyvin oleellisia asioita konservaattorien kannalta.

Marketta Seppälä

Se on taas ihan uusi näkökulma.

Tuulikki Kilpinen

Sen takia olisi tärkeätä silloin, kun lähdetään tätä tietokantaa kartuttamaan, että siinä olisi monenlaisia ihmisiä mukana.

Jorma Heinonen

Tässä me käsittelemme juuri ihan samaa asiaa. Teosten valvonnan kannalta tämä olisi erittäin tärkeätä, silloin tulisi kirjattua se aika, jonka se on ollut valossa tai muissa olosuhteissa. Tutkimuslaitoksissa on määriteltä, kuin pitkän ajan teos kestää ja jos nämä tiedot on kirjattu, niin me voimme valvoa jokaisen teoksen pitoajan ja säästää sitä tuleville polville.

Marketta Seppälä

Olisi aika mielenkiintoista kuulla suunnittelijaa nyt kun Jussi Vanha-Honko, joka on tämän ohjelman laatinut, on kuunnellut näitä keskusteluja.

Jussi Vanha-Honko

Yhteistyö, mistä täällä on puhuttu, on mielestäni tärkeätä tällä alalla ja nyt tällainen pohja on luotu. Tämä on hyvä lähtökohta. Sen jälkeen valtakunnallinen kooditusjärjestelmä on tarpeen. Jotain maisemaa tai vastaavaa varten ei pystytä varaamaan mitään suuria tietoja, vaan täytyy luoda joku järjestelmä, jonka avulla voidaan selittää muuttamalla merkillä se tieto.

Yleensä tällä alalla joutuu aina ennakkoluulojen kanssa tekemisiin. Tietokonesysteemiä vastaan on olemassa suuria ennakkoluuloja, mutta kun kone on ollut käytössä vuoden verran, niin kaikki huomaavat, kuina hyvä apuväline se on. Pelättiin, että ihmisestä tukee tekniikan orja. Minun mielestäni ei tule tekniikan orjaa, jos tekniikka viedään ihmiselle sillä tavalla, että häntä aletaan

ajoissa kouluttaa. Tällöin ihminen tuntee, että hallitsee tekniikan ja silloin tekniikka palvelee ihmistä eikä ihminen tekniikkaa.

Sanoisin tästä tietokonejärjestelmästä vielä muutaman sanan. Tätä ei ole mittatilaustyönä tehty, vaan siihen on liitettävissä lisää tietoja helposti. Järjestelmä on siltä pohjalta suunniteltu, että se ei ole pelkästään sitä, mitä se tekee vaan siihen voidaan ympäätä lisää tarpeita, kunhan niitä vain tulee. Tällä hetkellä on toivottavaa, että sitä lisätarvetta ei tulisi.

Marketta Mäkinen

Jyväskylän kaupungin virastoihin ja laitoksiin on sijoitettu Jyväskylän kaupungin kokoelmien teoksia. Kustakin virastosta, laitoksesta ja niiden osastoista on määrätty yhteyshenkilö, joka vastaa taideteoksista. Nyt kun he ovat kuulleet, että nämä taideteokset ovat atk-listalla, niin tämä on edesauttanut näitten teosten tarkempaa huoltamista aivan paikanpäällä. Jos museossa laitetaan kortisto tarkemmin ja systemaattisemmin, niin teosten hoito on tehostunut atk:n avulla.

Anja-Tuulikki Huovinen

Minusta voitaisiin selittää todella tässä lähiaikoina tai ainakin miettiä, kuinka pitkälle tässä taiteen tiedon kartuttamisessa voidaan mennä ja kuinka laajalle se ulottuu.

Marketta Seppälä

Se olisi seuraavien museopäivien teema.

Porin taidemuseon puolesta minä haluan kiittää teitä, että olette tulleet näille taidemuseopäiville ja meidän vihkiäisjuhlaamme. Toivon, että olette viihtyneet ja tulette uudelleenkin.

TAIDEMUSEOPÄIVIEN OSANOTTAJAT

Aav, Marianne
Ahtola-Moorhouse, Leena

Airola, Tuula
Appelgre, Karin
Arkio, Tuula
Artinaho, Hannu
Bell, Marja-Liisa
von Bonsdorff, Bengt
Fredrikson, Erkki
Heinonen, Jorma
Heinonen, Jouko
Huovinen, Anja-Tuulikki
Hyttinen, Paula
Ilmonen, Anneli
Joenniemi, Sirpa
Johansson, Maria
Jokinen, Margareta
Kannas, Kerttu
Karjalainen, Eini
Karvonen, Oka
Kasvio, Liisa
Keski-Korhonen, Ritva
Kettunen, Katri
Kilpinen, Tuulikki
Klemola, Marketta
Koivisto, Kaija-Rita
Kokki, Kari-Paavo
Koskela, Matti
Koskinen, Risto
Krooks, Sven-Erik
Kuusijärvi, Hilikka
Lahti, Markku
Lamassaari, Taina
Linkoneva, Terttu
Mikkola, Marja-Riitta
Moilanen, Tommi
Mononen, Teija
Mylläri, Juhani
Mäkinen, Marketta

Suomen Taideteollisuusmuseo
Suomen Taideakatemia näyttely-
ja tiedotusosasto
Pohjanmaan museo
Pohjanmaan museo
Ateneumin taidemuseo
Turun ja Porin läänintaidetmk
Turun taidemuseo
Amos Andersonin taidemuseo
Keski-Suomen museo
Suomen museoliitto
Lahden kaupunginmuseo
Suomen museoliitto
K H Renlundin museo
Tampereen taidemuseo
Tampereen nykytaiteen museo
Emil Wikströmin museo
Wäinö Aaltosen museo
Gallen-Kallelan museo
Kemin taidemuseo
Kuopion taidemuseo
Amos Andersonin taidemuseo
Suomen valokuvataiteen liitto
Savon museo ja taidemuseo
Ateneumin taidemuseo
Iittalan lasitehtaan museo
Oulun taidemuseo
Hämeenlinnan taidemuseo
Hämeenlinnan taidetoimikunta
Satakunnan museo
Pohjanmaan taidemuseo
Porin taidemuseo
Alvar Aalto -museo
Hämeenlinnan taidemuseo
Halosten Museosäätiö, Lapinlahti
Lahden kaupunginmuseo
Joensuun taidemuseo
Helsingin kaupungin taidemuseo
Rauman taidemuseo
Alvar Aalto -museo

Nurkkala, Yrjö
Paavola, Pekka
Partanen, Raija
Pitkänen, Maritta
Pohjavirta, Marja-Liisa
Porkka, Pirjo
Porttikivi, Anna-Maria
Pusa, Erja
Riekkö, Helena
Rissanen, Kaarine
Rönkkö, Pekka
Salmela, Katriina
Salonen, Marja
Sarajas-Korte, Salme

Savolainen, Kari
Seppälä, Marketta
Seppänen, Pirkko
Sinisalo, Soili

Sopanen, Eila
Takala, Veikko
Tapio, Olavi
Toivanen, Pekka
Tyyni, Saara
Valkonen, Olli
Vanha-Honko, Jussi
Waenerberg, Annika

Porin taidemuseo
Tampereen nykytaiteenmuseum
Alvar Aalto -museum
Gösta Serlachiuksen taidemuseo
Rauman taidemuseo
Suomen valokuvataiteen museo
Kuopion taidemuseo
Gallen-Kallelan museo
Kuopion taidemuseo
Sara Hildénin taidemuseo
Kemin taidemuseo
Helsingin kaupungin taidemuseo
Cygnaeuksen galleria
Suomen taideakatemia näyttely-
ja tiedotusosasto
Lahden kaupunginmuseum
Porin taidemuseo
Emil Cedercreutzin museo
Suomen taideakatemia näyttely-
ja tiedotusosasto
Savon museo ja taideakatemia
Pohjanmaan museo
Museovirasto
Pietarsaaren kaupunginmuseum
Pohjanmaan museo
Ateneumin taidemuseo
Porin taidemuseo
Joensuun taidemuseo

Valtakunnannäyttely päätti taidemuseon näyttelyvuoden 1981. Taaempana hallissa sekä oikealla valtionpalkinnon saaneiden Jukka Mäkelän ja Matti Waskilammen töitä. Vasemmalla Esa Riipan grafiikkaa ja etualalla Hannu Riikosen "Kankkunen".

Edell. sivu, Maire Gullichsenin taidesäätiön kokoelmia.

alh., taidemuseon rakennus, joka toimi aiemmin pakka- ja vaakahuoneena. Se valmistui vuonna 1864 lääniarkkitehti Carl Johan von Heidekenin piirustusten mukaan. Arkkitehti Gustaf Nyströmin suunnittelema pakkahuoneen laajennus- ja muutostyö valmistui vuonna 1897. Kaupunginvaltuusto päätti vuonna 1967 perustaa taidemuseon, jonka paikaksi varattiin pakkahuone. Suunnitelmat muutostöille laati arkkitehtitoimisto Arkkitehdit Ky Kristian Gullichsenin johdolla. Ulkoasultaan rakennus on saneerattu joitakin yksityiskohtia lukuun ottamatta vuoden 1897 asuun. Sisäosat on rakennettu lähes kokonaan uudelleen. Ensimmäisen rakennusvaiheen valmistuttua vuonna 1979 museo avattiin yleisölle. Koko rakennus valmistui syksyllä 1981.

Toimitus ja taitto
Hilkka Kuusijärvi

Kuvat
Jalo Porkkala
Rainer Nikkanen

Taidemuseopäivien aineiston koonneet:
Yrjö Nurkkala
Airi Mummelin

22 mustavalkoista kuvaa